

Strategia rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 - 2030

Strategia rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030 została opracowana przez firmę EuroCompass Sp. z o.o. na podstawie umowy z dnia 01.02.2022 roku.

Eksperci zewnętrzni:

Ryszard Boguszewski

Monika Pietruczuk

1.	Wstęp	3
1.1	Metodyka prac nad Strategią	4
2.	Podsumowanie diagnozy Gminy Krzczonów	6
2.1	Analiza strategiczna (SWOT) Gminy Krzczonów	25
3.	Wizja, misja i cele rozwoju	31
3.1	Wizja i misja	31
3.2	Cele strategiczne i operacyjne	33
3.3	Kierunki inwestycji (działań) w Gminie Krzczonów	36
4.	Wymiar przestrzenny polityki rozwoju Gminy Krzczonów	72
4.1	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Krzczonów	72
	Główne uwarunkowania rozwoju przestrzennego Gminy Krzczonów	72
	Uwarunkowania środowiska przyrodniczego w modelu funkcjonalno-przestrzennym	73
	Uwarunkowania środowiska kulturowego w modelu funkcjonalno-przestrzennym	75
	Struktura osadnicza i powiązania komunikacyjne w modelu funkcjonalno-przestrzennym	78
	Użytkowanie terenu	81
	Zamierzenia rozwojowe planowane na podstawie modelu funkcjonalno-przestrzennego	83
	Zasady kształtowania struktur funkcjonalno-przestrzennych na terenie Gminy Krzczonów	88
4.2	Obszary strategicznej interwencji strategii rozwoju województwa lubelskiego	91
5.	System realizacji i finansowanie Strategii	95
5.1	Proces wdrażania Strategii wraz z wytycznymi do sporządzania dokumentów wykonawczych	95
	Instytucjonalna struktura systemu realizacji Strategii	96
	Mechanizmy i instrumenty realizacji Strategii	98
5.2	Ramy finansowe Strategii	99
5.3	Proces monitoringu, ewaluacja i aktualizacja Strategii	103
	Zasady przeprowadzenia monitoringu i aktualizacji Strategii	103
	Zasady, tryb i metody przeprowadzenia ewaluacji	110
5.4	Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	113
6.	Zgodność Strategii z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi	114
6.1	Zgodność z dokumentami wyższego rzędu	115
6.2	Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku i wyznaczonymi obszarami strategicznej interwencji	115
6.3	Zgodność z dokumentami Gminy Krzczonów	120
	Załączniki	124
	Spis rycin, tabel i wykresów	124

1. WSTĘP

Strategia rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030 jest zgodna z zapisami art. 10e ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2021 poz. 1372).

Podstawą zapewnienia rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek terytorialnych jest prowadzenie właściwej polityki lokalnej, która uwzględnia zarówno walory i silne strony analizowanego obszaru jak również zdefiniowane problemy i hierarchię działań pod względem ich efektywności. Niezwykle istotny jest także stopień akceptacji społecznej dla planowanych kierunków działań. Sprostanie temu wyzwaniu wiąże się z podejmowaniem szeregu decyzji ważnych dla lokalnej społeczności.

Strategia ma ułatwić lokalnym władzom podejmowanie decyzji oraz rozwiązywanie problemów natury uwarunkowań przestrzennych, infrastrukturalnych, gospodarczych, społecznych i środowiskowych, jak również racjonalne organizowanie przyszłych działań. Ponadto strategia spełnia również funkcję informacyjną prezentując zamierzenia władz lokalnych oraz możliwości udziału i współpracy w realizacji wspólnych zadań. Oferta skierowana jest zarówno do partnerów społecznych, samorządowych i gospodarczych jak i do mieszkańców. Jednocześnie docenić trzeba walor edukacyjny strategii, która wskazuje uwarunkowania rozwoju obszaru i dąży do integracji społeczeństwa wokół rozwiązywania kluczowych problemów oraz realizacji przyjętych celów.

W systemie zarządzania rozwojem Polski, podobnie jak w wielu innych krajach Europy, wśród koncepcji polityki rozwoju i polityki regionalnej wyróżnia się podejście ukierunkowane terytorialnie – stanowiące jeden z filarów nowego paradygmatu polityki rozwoju, wprowadzanego przez ostatnio przyjęte krajowe dokumenty strategiczne: Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) oraz Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego (KSRR). Skupia się ono na wykorzystaniu endogenicznych potencjałów terytoriów określonych funkcjonalnie.

Strategia rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030 jest instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Strategia rozwoju jednostki terytorialnej jest dokumentem definiującym jej najważniejsze przedsięwzięcia społeczne, gospodarcze i środowiskowe. Dokument zawiera zapis misji i wizji rozwoju i prezentuje plan działania wyznaczający strategiczne cele rozwoju Gminy w perspektywie do 2030 roku. Horyzont czasowy niniejszej strategii został dostosowany do obecnej perspektywy finansowej UE 2021 – 2027. Nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej zakłada kontynuację programów Polska Wschodnia, Inteligentny Rozwój oraz Wiedza, Edukacja i Rozwój. Nowe programy obejmą takie dziedziny, jak innowacje, badania i rozwój, kwestie infrastrukturalne, środowiskowe oraz transformację cyfrową. Dodatkowo środki przewidziane w nowym długoterminowym budżecie mają posłużyć również odbudowie po pandemii Covid-19.

Strategia umożliwia efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych. Dokument ten jest również narzędziem kierowania i intensyfikowania współpracy z partnerami samorządowymi, prywatnymi i pozarządowymi w układzie zarówno lokalnym, jak i regionalnym. Realizacja wyzwań rozwojowych Gminy Krzczonów będzie się wiązać z podejmowaniem współpracy pomiędzy samorządami

wszystkich szczebli, instytucjami państwowymi, partnerami społecznymi i prywatnymi. Stąd też Strategia nie obejmuje wyłącznie zadań będących w kompetencjach samorządu gminnego, ale wskazuje na rozwiązania niezbędne dla stałego i efektywnego rozwoju całej wspólnoty lokalnej. Takie podejście jest zgodne z wieloszczeblowym zarządzaniem Strategią.

Prace nad strategią i jej wdrażaniem, to długotrwały i wieloetapowy proces. Co ważne jest to proces powtarzalny, który pozwala ciągle aktualizować założenia dokumentu, aby zapewnić dostosowanie zapisów Strategii do zmieniających się warunków zewnętrznych i potrzeb mieszkańców.

Skuteczność wdrażania Strategii zależy od wielu czynników:

- ✗ możliwych do dyspozycji środków finansowych,
- ✗ sprawności działania samorządu lokalnego,
- ✗ sprawności współpracy samorządu gminnego z samorządami szczebla powiatowego oraz wojewódzkiego jak również z organizacjami pozarządowymi,
- ✗ efektywności wdrażania marketingu, promocji Gminy wśród potencjalnych inwestorów,
- ✗ aktywności społeczności lokalnej.

1.1 Metodyka prac nad Strategią

Prace nad dokumentem opierały się na wykorzystaniu szeregu wzajemnie uzupełniających się metod i modeli partycypacyjno-eksperckich oraz prac analitycznych. Model ekspercko-partycypacyjny, pozwala na szeroki udział władz i społeczności lokalnej w weryfikowaniu celów strategii i określaniu sposobu ich realizacji. Dzięki takiemu opracowaniu Strategii możliwe jest połączenie potencjału mieszkańców biorących czynny udział w życiu społecznym z wiedzą oraz doświadczeniem ekspertów.

Strategia rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030 została przygotowana w toku działań prowadzonych przez władze samorządowe Gminy Krzczonów oraz ekspertów firmy zewnętrznej EuroCompass Sp. z o.o. z siedzibą w Lublinie przy ścisłej współpracy z partnerami społecznymi i prywatnymi. Dokument uwzględnia wnioski i rekomendacje sformułowane w ramach szerokiej debaty publicznej.

Strategia rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030 kładzie nacisk na zrównoważony rozwój Gminy (bazujący na zintegrowaniu polityki środowiskowej, gospodarczej, przestrzennej i społeczno-kulturowej), prowadzący w efekcie do poprawy jakości życia mieszkańców i budowania jego trwałych podstaw ekonomicznych, przy poszanowaniu dla wartości środowiska przyrodniczego.

Struktura dokumentu obejmuje logiczną całość, składającą się z części analityczno-diagnostycznej, części strategicznej oraz części wdrożeniowej. Niniejszy dokument przedstawia syntetyczną diagnozę Gminy Krzczonów oraz bilans strategiczny w kategoriach sił i słabości oraz szans i zagrożeń (analiza SWOT).

Szczegółowa diagnoza przedstawiona w załączniku 1 do Strategii zawiera analizę najważniejszych potencjałów i mocnych stron Gminy Krzczonów, które powinny stanowić podstawę do dalszego rozwoju i mogą posłużyć do budowania przewag konkurencyjnych Gminy, dzięki którym możliwe będzie konkutowanie o nowych mieszkańców, pracowników, inwestorów i turystów. Diagnoza identyfikuje również szereg słabości, problemów i deficytów

obszaru, które należy we właściwy sposób rozpoznać i dążyć do ich ograniczenia lub rozwiązania. W analizie skupiono się na sześciu głównych aspektach rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krzczonów z uwzględnieniem uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych:

- * uwarunkowania wynikające z administracyjnego położenia Gminy,
- * środowisko przyrodnicze i walory kulturowe,
- * potencjał społeczny i jakość życia mieszkańców (obecne trendy demograficzne oraz dostępność infrastruktury społecznej),
- * uwarunkowania gospodarcze (rolnictwo, przedsiębiorczość i potencjał do rozwoju turystyki),
- * infrastruktura komunikacyjna i techniczna (wodno-kanalizacyjna, gazowa, elektroenergetyczna),
- * jakość rządzenia w Gminie.

Podstawowe źródła informacji stanowiły dane Głównego Urzędu Statystycznego, dane z Urzędu Gminy oraz informacje dostępne na stronie internetowej Gminy Krzczonów. Wykorzystano również inne dokumenty planistyczne. Analizę przedstawiono w ujęciu statycznym, polegającym na pokazaniu wartości danego wskaźnika w roku 2019 oraz dynamicznym, polegającym na ukazaniu zmiany w stosunku do roku bazowego (2014). W celu zapewnienia spójności analizy przyjęto, że podstawowym okresem odniesienia będzie rok 2019 (lub 2018 w przypadku braku danych za rok 2019).

Prezentując dane, posłużono się perspektywą porównawczą – sytuacja w Gminie Krzczonów została przedstawiona na tle województwa lubelskiego oraz powiatu lubelskiego. Dodatkowo w dokumencie dokonano porównania z trzema innymi gminami wiejskimi z terenu województwa lubelskiego. Wybrano Gminę Wysokie, Gminę Grabowiec oraz Gminę Trzeszczany.

Drugim etapem tworzenia niniejszej Strategii było określenie i wyznaczenie wizji i misji rozwoju Gminy Krzczonów do 2030 roku oraz celów strategicznych i operacyjnych, które prowadzą do spełnienia założeń przyjętej wizji rozwoju. Wyznaczone zostały najważniejsze kierunki działań, które umożliwią rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów oraz wzmacnianie potencjałów Gminy Krzczonów. Przy opracowaniu celów do Strategii założono, że powinny być one zgodne ze schematem „SMART”. Oznacza to, że wyznaczone cele muszą być specyficzne (Specific), mierzalne (Measurable), uzgodnione (Agreed), wykonalne (Real) i określone w czasie (Timed).

Zaprezentowano również docelowy model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Krzczonów, który jest zobrazowaniem spodziewanych i zaplanowanych w Strategii procesów rozwoju i ich wpływu na kształtowanie się struktur przestrzennych.

W części realizacyjnej Strategii opracowano system wdrażania strategii oraz jej monitoringu i ewaluacji. Określono jednostki odpowiedzialne za proces wdrożenia dokumentu oraz wskaźniki monitorujące służące ocenie realizacji założonych zadań. Ponadto przeanalizowano spójność dokumentu Strategii rozwoju Gminy Krzczonów do 2030 roku z dokumentami wyższego rzędu (na poziomie kraju, województwa lubelskiego oraz powiatu lubelskiego).

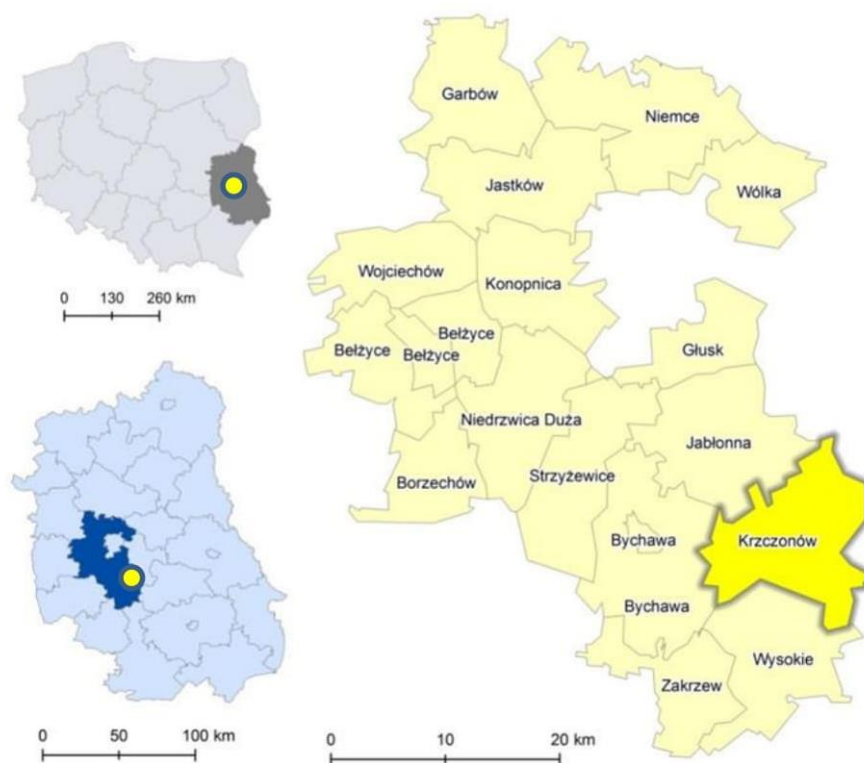
W załączniku do Strategii przedstawiono opis procesu partycypacji społecznej, czyli aktywności mieszkańców we współtworzeniu koncepcji rozwoju Gminy Krzczonów. Zostały tu przedstawione wnioski z uwag zgłoszonych przez mieszkańców Gminy.

2. PODSUMOWANIE DIAGNOZY GMINY KRZCZONÓW

Szczegółowa diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Gminy Krzczonów stanowi załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu. Poniżej przedstawiono podsumowanie diagnozy zawierające najważniejsze wnioski oraz analizę SWOT obejmującą syntezę zjawisk i czynników rozwojowych, w tym problemów, barier oraz potencjałów Gminy i szans rozwojowych. Podsumowanie podzielono na 3 zasadnicze części – społeczną, gospodarczą i przestrzenną wraz ze środowiskową. Dodano również wymiar instytucjonalny.

Gmina Krzczonów, położona jest w centralnej części województwa lubelskiego oraz w południowo-wschodniej części powiatu lubelskiego i oddalona jest o 28 km od Lublina i 179 km od Warszawy. Gmina Krzczonów od północy graniczy z gminą wiejską Jabłonna oraz gminą miejsko-wiejską Piaski, od południa z gminami wiejskimi Wysokie i Żółkiewka, od zachodu z gminą miejsko-wiejską Bychawa, a od wschodu z gminą wiejską Rybczewice.

Ryc. 1. Położenie Gminy Krzczonów

Źródło: opracowanie własne

Obszar Gminy Krzczonów, administracyjnie dzieli się na 27 sołectw (w obrębie, których znajduje się łącznie 28 miejscowości): Antoniówka, Boży Dar, Gierniak, Kosarzew Dolny, Kosarzew Górny, Kosarzew Stróża, Nowiny Żukowskie (z przysiółkiem Majdan Policki), Krzczonów Folwark, Krzczonów Skałka, Krzczonów Sołtysy, Krzczonów Wójtostwo, Krzczonów Pierwszy, Krzczonów Drugi, Krzczonów Trzeci, Lewandowszczyzna, Olszanka,

Piotrkówek, Policzyzna, Pustelnik, Sobieska Wola Pierwsza, Sobieska Wola Druga, Teklin, Walentynów, Zielona, Żuków Pierwszy, Żuków Drugi, Żuków Kolonia.

Ryc. 2. Podział administracyjny Gminy Krzczonów na jednostki pomocnicze (sołectwa)

Źródło: opracowanie własne

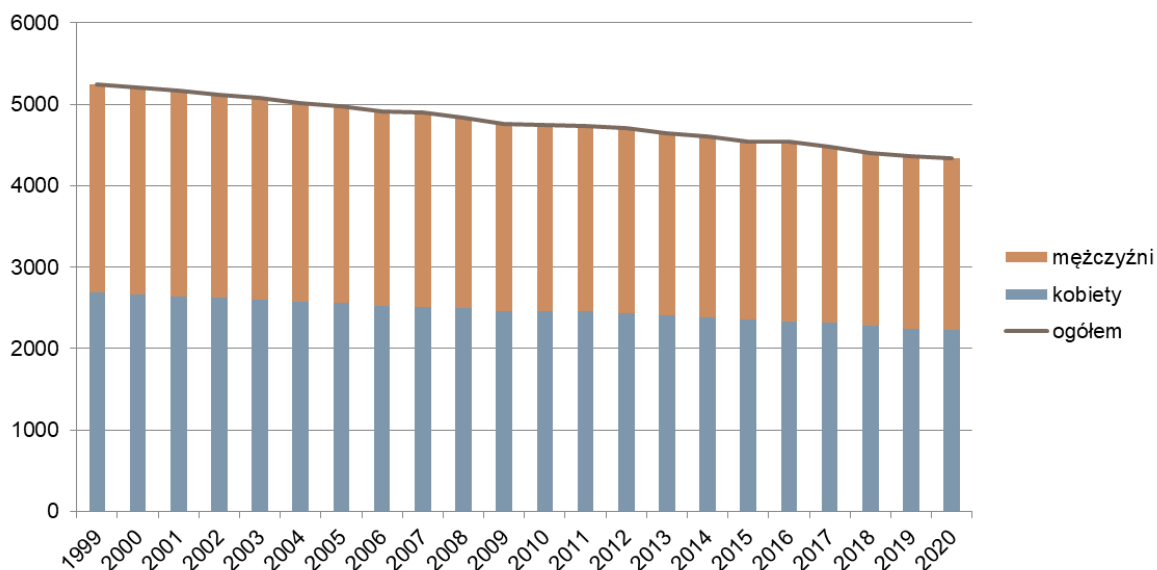
Siedzibą Gminy jest miejscowość Krzczonów, która pełni funkcje administracyjne, usługowe i kulturalne dla pozostałych miejscowości.

WYMIAR SPOŁECZNY

Demografia

Struktura ludności to jeden z głównych czynników mających wpływ na możliwości, jak również kierunki rozwoju Gminy Krzczonów. Sytuacja demograficzna jest również jednym z najważniejszych wyznaczników rozwoju. **Gmina Krzczonów zamieszкана jest przez 4 369 osób (GUS, 2019) co stanowi zaledwie 2,81% mieszkańców powiatu lubelskiego i jest to jedna z jednostek słabiej zaludnionych w powiecie lubelskim. Dla Gminy Krzczonów charakterystyczny jest wysoki poziom feminizacji.** Na przestrzeni ostatnich 20 lat, średnio wskaźnik ten wynosił 106,7, a w 2019 roku osiągnął wartość nieco poniżej średniej 105,12.

Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Krzczonów w latach 1999 - 2020

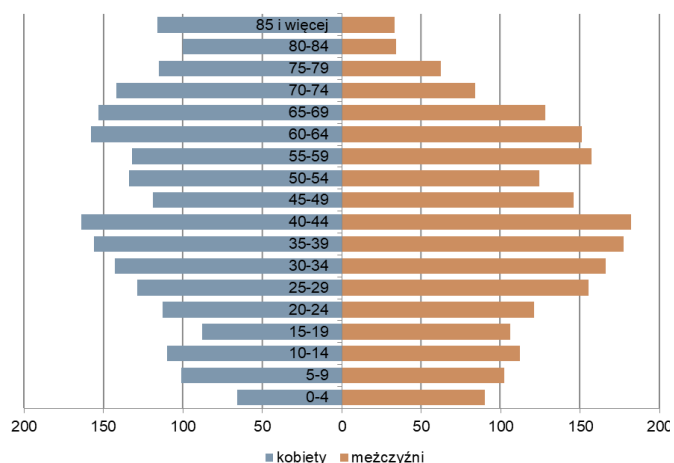

Źródło: BDL GUS

W przeciągu 20 analizowanych lat **liczba ludności w Gminie zmniejszyła się o 880 osób, a dynamika zmian wyniosła -16,77%**. Podobny trend zauważalny jest w całym powiecie lubelskim oraz w gminach grupy porównawczej. **Cechą charakterystyczną rozmieszczenia ludności w Gminie jest jej koncentracja w największych miejscowościach**, takich jak: Krzczonów, Krzczonów Trzeci, Piotrówek i Olszanka. **Wskaźnik gęstości zaludnienia** na obszarze Gminy w 2019 roku wynosił 34 osoby na km² i **jest to wartość niemal najniższa w grupie porównawczej**, dla której średnia wynosi 38 osób na km². **Współczynnik przyrostu naturalnego w Gminie utrzymuje się na ujemnym poziomie**. Ujemny przyrost naturalny wynika przede wszystkim z malejącego współczynnika dzietności. Bardzo niska dzietność kobiet w Gminie spowodowana jest głównie ujemnym saldem migracji kobiet w przedziale wiekowym 15 - 49.

Z punktu widzenia prognoz rozwoju Gminy niezwykle ważna jest struktura wiekowa jej mieszkańców. **Struktura wiekowa w Gminie Krzczonów zdominowana jest przez osoby między 55 a 74 rokiem życia**. Drugą liczną grupę stanowią mieszkańcy między 30 a 44 rokiem życia oraz między 60 a 64 rokiem życia. Podstawa piramidy wyraźnie się zwęża, co oznacza coraz mniejszy udział w populacji **młodzieży poniżej 24 roku życia oraz dzieci, a udział osób w wieku 0-4 jest bardzo niski**. To wraz z w miarę szerokim wierzchołkiem piramidy obrazuje proces starzenia się społeczeństwa, co przekłada się na wzrost współczynnika obciążenia demograficznego oraz wskaźnika starości.

Wykres 2. Ludność według płci i wieku w Gminie Krzczonów w 2019 r.

Źródło: BDL GUS

W Gminie Krzczonów najliczniejszą grupę mieszkańców stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 58,16% ogółu ludności. Drugą, co do wielkości grupą są mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym – 25,75%. Ludność zaliczana do grupy przedprodukcyjnej stanowi jedynie 16,09%. **Współczynnik obciążenia demograficznego na terenie Gminy stale rośnie.** Niepokojący trwały trend spadku liczby ludzi młodych, w połączeniu z przechodzeniem w wiek emerytalny osób będących obecnie w wieku produkcyjnym będzie wpływał na pogorszenie i tak niekorzystnej wartości wskaźnika obciążenia demograficznego.

Prognoza liczby ludności

Zgodnie z prognozą ludności na lata 2017-2030 (według GUS) **na terenie Gminy Krzczonów przewidywany jest spadek ludności powyżej 5%.** Do roku 2030 prognozuje się, że liczba ludności Gminy Krzczonów **będzie stale się zmniejszać, przy czym tempo tego spadku będzie stale przyspieszać.** Szacowana liczba ludności w 2030 roku to **4 242 osoby**, w tym 15,04% mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, 57,43% w wieku produkcyjnym, 28,34% w wieku poprodukcyjnym. **Największym ujemnym tempem zmian charakteryzuje się ludność w wieku mobilnym w grupie ludności produkcyjnej (-38,52%).** Jak się okazuje, próg prognozowanej liczby ludności na rok 2030 został osiągnięty już w roku 2022, co obrazuje głębszy i szybciej postępujący niż zakładany w prognozie, wykonanej przez GUS, proces depopulacji Gminy Krzczonów.

Analizując dane z prognozy liczby ludności Gminy Krzczonów do 2030 roku widać, że osoby w wieku produkcyjnym nadal będą stanowić największą grupę wiekową w Gminie. Jednocześnie zauważalny jest stały wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym przy równoczesnym, znaczącym spadku ludności w wieku przedprodukcyjnym. Sytuacja ta przełoży się w kolejnych latach na dalszy wzrost współczynnika obciążenia demograficznego. Grupą ludności, która najszybciej się zmniejsza są osoby w wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lat), natomiast najszybciej przyrasta grupa ludzi w wieku produkcyjnym niemobilnym (44-59/64 lata).

W 2030 roku współczynnik przyrostu naturalnego w Gminie Krzczonów szacowany jest na poziomie poniżej -5‰ i zaliczany jest do obszarów o szczególnie niskim przyroście naturalnym na terenie Polski. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w 2030 roku na obszarze Gminy Krzczonów przyjmie wartości w przedziale -3‰ do 3‰. Oznacza to, iż obszar zagrożony jest odpływem ludności, a w szczególności osób w wieku produkcyjnym.

Mieszkalnictwo

Na koniec 2019 roku w Gminie Krzczonów **znajdowało się 1 856 budynków mieszkalnych, w których funkcjonowało łącznie 1 906 mieszkań.** Tym samym liczba **mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców** w 2019 roku kształtowała się na poziomie 436,26 przy średniej dla grupy porównawczej 388,22 i powiatu lubelskiego 308,49. Wskaźnik ten dla Gminy Krzczonów od 2014 roku **regularnie wzrasta i jest wyraźnie wyższy w porównaniu ze wskaźnikiem dla gmin grupy porównawczej, co wskazuje na generalnie dobrą sytuację mieszkańców Gminy w dostępie do zasobów mieszkaniowych.**

Liczba mieszkań na przestrzeni lat 2014-2019 zwiększyła się o 1,01%, natomiast powierzchnia użytkowa wzrosła o 1,61%. **Na tle grupy porównawczej Gmina Krzczonów charakteryzuje się największym przyrostem procentowym lokali mieszkaniowych** (średnia dla grupy porównawczej 0,72). Wskaźnik powierzchni mieszkaniowej przypadającej na jednego mieszkańca Gminy Krzczonów w 2019 r. wyniósł 34,8 m², natomiast wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania w 2019 roku wynosił 79,9 m²/os. **Oba wskaźniki systematycznie wzrastają od 2014 roku. Generalnie wskaźniki te pokazują, że sytuacja mieszkaniowa przeciętnego mieszkańca Gminy Krzczonów poprawia się.**

Generalnie liczba mieszkań komunalnych w Gminie Krzczonów **utrzymuje się na stałym poziomie**. W 2018 roku Gmina dysponowała 13 mieszkaniami o łącznej powierzchni 646 m² (średnio 49,7 m² na mieszkanie).

Stan wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne jest na średnim poziomie. Dostęp do sieci wodociągowej w Gminie Krzczonów w 2019 roku miało 81,4% mieszkań, łazienkę posiadało 49,8% mieszkań, a centralne ogrzewanie 42,3% mieszkań w Gminie. Wskaźniki od 2014 roku niemal nie ulegają zmianie, wzrosły odpowiednio o 0,2, 0,5 i 0,6 punktu procentowego.

Podczas ankietyzacji mieszkańcy Gminy Krzczonów dostęp do mieszkań komunalnych i socjalnych ocenili jako słaby (28,9% odpowiedzi bardzo zły i 24,4% odpowiedzi zły).

Infrastruktura edukacyjna i sportowa

Istniejąca infrastruktura edukacyjna na obszarze Gminy Krzczonów pozwala na zaspokojenie podstawowego zapotrzebowania w dziedzinie edukacji. W Gminie Krzczonów funkcjonują 2 przedszkola. W 2019 r. do przedszkola uczęszczało 126 dzieci w wieku 3 – 6 lat, co przekłada się na **bardzo wysoki odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, który wynosi 99,2% dzieci w tym wieku.** Wskaźnik liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w 2019 r. w Gminie Krzczonów **wynosił 0,48 osoby na miejsce i jest to wartość znacząco niższa od średniej dla województwa lubelskiego** (1,15 osoby na miejsce). Na przestrzeni lat zauważyć można znaczący spadek wskaźnika. Na taką sytuację ma wpływ utrzymujący się niż demograficzny.

Infrastruktura oświatowo-edukacyjna na poziomie szkoły podstawowej zaspakaja potrzeby mieszkańców. Na terenie Gminy działa jedna szkoła podstawowa. Średnio do jednego oddziału w szkole podstawowej uczęszczało 17,44 uczniów i jest to wartość wyższa od średniej wartości dla województwa lubelskiego (15).

Miarą powszechności kształcenia jest współczynnik skolaryzacji. **Dla obszaru Gminy Krzczonów współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w 2019 r. wynosił 90,02% i jest to wysoka wartość** (dla porównania dla powiatu lubelskiego wynosił – 78,42%, dla województwa lubelskiego - 93,48%). **W Gminie funkcjonuje sprawny system dowozu dzieci do szkół podstawowych z miejscowości, w których nie istnieją szkoły podstawowe.**

W ankiecie skierowanej do mieszkańców Gminy Krzczonów dostępność i jakość szkolnictwa na poziomie podstawowym została oceniona bardzo dobrze. Wysoko została również oceniona jakość infrastruktury edukacji podstawowej. Respondenci ankiety

w pytaniu dotyczącym poszczególnych elementów edukacji w Gminie najniżej ocenili wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce (6,7% odpowiedzi bardzo zły, 31,1% odpowiedzi zły).

Infrastruktura sportowa oraz towarzysząca na terenie Gminy nie są wystarczająco rozwinięte i nie zaspokajają potrzeb z powszechną dostępnością obiektów sportowo-rekreacyjnych. Działają tu: Uczniowski Klub Sportowy „Huragan” Krzczonów, Krzczonowski Klub Sportowy Krzczonovia.

O słabym stopniu rozwinięcia infrastruktury sportowej i rekreacyjnej świadczy niska wartość wskaźnika wydatków na kulturę fizyczną, sportową i rekreację przypadających na 1 mieszkańca. Wartości wskaźnika dla Gminy Krzczonów są znacząco niższe niż dla grupy porównawczej i od 2015 roku spadają. **Mimo takiego stanu rzeczy Gmina Krzczonów charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem liczby członków klubów sportowych na 1000 mieszkańców** i jest on znacząco wyższy niż wartość wskaźnika w grupie porównawczej.

Instytucje kultury

Jedną z form organizacyjnych działalności kulturalnej na terenie Gminy Krzczonów jest **Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu w Krzczonowie**, który prowadzi działalność kulturalno - oświatową i wychowawczą, promocyjną na rzecz środowiska, organizowanie imprez, koncertów, wystaw, odczytów, edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży oraz działalność biblioteczną. Funkcjonuje tu również **Gminna Biblioteka Publiczna w Krzczonowie oraz jej filia w Żukowie**. Oba budynki zostały dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Na terenie Gminy działają **światlice wiejskie** w miejscowościach: Olszanka, Piotrkówek, Lewandowszczyzna, Koszarzew Dolny, Krzczonów II, Sobieska Wola Krzczonów III, Walentynów, Krzczonów. Działa tu również **kilka klubów** (m.in. Krzczonowski Klub Sportowy „Krczonovia”) oraz odbywają się **zajęcia dodatkowe** (m.in. fitness, zajęcia taneczne, modelarstwo).

Wydatki na kulturę i dziedzictwo narodowe przypadające na 1 mieszkańca w Gminie Krzczonów **do roku 2016 były wysokie i jednocześnie wyższe od średnich wydatków w grupie porównawczej, jednakże od 2017 roku widać wyraźny ich spadek oraz utratę pozycji lidera w grupie porównawczej.**

Mieszkańcy Gminy Krzczonów w życiu codziennym dostrzegają problem braku miejsc spotkań dla młodzieży (55,6%), dorosłych oraz osób starszych.

Aktywność społeczna

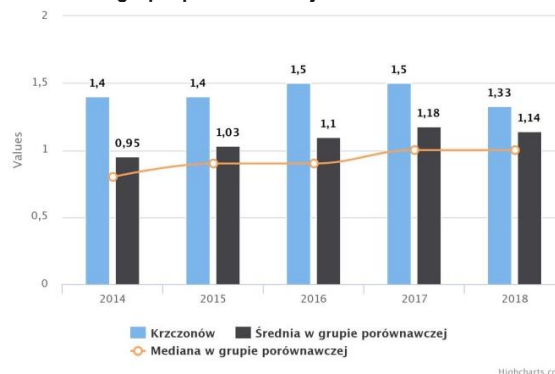
Według danych GUS w 2019 r. na terenie Gminy Krzczonów **działały 23 podmioty**, do których należą fundacje (1), stowarzyszenia i organizacje społeczne (22). Stanowiły one 4,5% wszystkich organizacji pozarządowych działających na terenie powiatu lubelskiego. W latach 2014-2019 ich liczba niemal nie ulegała zmianie¹. Według danych z Gminy

¹ Powyższa statystyka obejmuje jedynie podmioty zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym. Główny Urząd Statystyczny nie gromadzi danych związanych w liczbą tzw. stowarzyszeń zwykłych.

Krzczoneń w 2019 roku w Gminie **funkcjonowało 31 organizacji pozarządowych**, w tym 1 fundacja, 16 stowarzyszeń, 2 klubów sportowych oraz 12 kół gospodyń wiejskich.

Nieduża liczba funkcjonujących organizacji pozarządowych w Gminie Krzczonów świadczy o niskiej aktywności społecznej mieszkańców, którzy stosunkowo niechętnie angażują się w działania prowadzone przez te instytucje i niechętnie korzystają z ich oferty. Pomimo stosunkowo niewielkiej liczby fundacji i stowarzyszeń Gmina Krzczonów od 2014 roku **ma wyraźnie wyższy wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w porównaniu z sytuacją średnią w grupie porównawczej**.

Wykres 3. Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Krzczonów i grupie porównawczej

Źródło: MRL

Gmina Krzczonów współpracuje z organizacjami pozarządowymi zarówno w formie finansowej jak i pozafinansowej na podstawie Programu współpracy Gminy Krzczonów z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Gmina Krzczonów udziela również organizacjom pozarządowym pomocy finansowej na realizację zadań statutowych. Współpraca finansowa odbywa się na zasadach i w trybie określonym w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, a także w odpowiednich przepisach organów gmin.

W odniesieniu do wyników wyborów mieszkańcy Gminy Krzczonów charakteryzują się w miarę wysoką aktywnością obywatelską. Frekwencja w wyborach samorządowych w roku 2018 wynosiła 59,64% i była wyższa niż dla powiatu lubelskiego (55,93%) oraz województwa lubelskiego (54,38%). **Gmina Krzczonów w grupie porównawczej pod kątem frekwencji wyborczej jest liderem.** Mieszkańcy Gminy w porównaniu z członkami innych społeczności lokalnych chętniej uczestniczą w wyborach.

Niewielka aktywność mieszkańców w sprawy życia publicznego jest ważnym problemem wymagającym podjęcia odpowiednich działań zmierzających do odbudowania więzi lokalnych i społecznych jak również aktywizacji mieszkańców w działania na rzecz wspólnoty.

Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Podstawową opiekę zdrowotną mieszkańcom Gminy zapewnia Gminny Ośrodek Zdrowia w Krzczonowie. Opiekę szpitalną mieszkańcom gminy zapewnia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Bychawie. **Wskaźnik określający dostępność usług medycznych, tj. liczba placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 10 tys. mieszkańców, w 2019 r. wg danych GUS dla terenu Gminy wyniósł 5.** Dla porównania wskaźnik dla powiatu lubelskiego równał się 4, a dla województwa lubelskiego 6.

Na obszarze Gminy w 2019 r. udzielono łącznie 17 477 porad w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej (GUS), **o 5,74% porad mniej w porównaniu do 2014 roku**. Stanowiły one 2,9% wszystkich porad udzielonych na terenie powiatu lubelskiego.

Zarówno proces starzenia się społeczeństwa, jak i coraz powszechniej występujące choroby cywilizacyjne (otyłość, cukrzyca, nadciśnienie, choroby serca), będą miały coraz większy wpływ na rosnące zapotrzebowanie mieszkańców na dostęp do opieki zdrowotnej oraz profilaktyki chorób.

Mieszkańcy gminy zwracają uwagę na utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (62,2% odpowiedzi) oraz utrudniony dostęp do placówek opiekuńczych (48,9% odpowiedzi) zarówno dla ludzi starszych, jak i osób z niepełnosprawnościami.

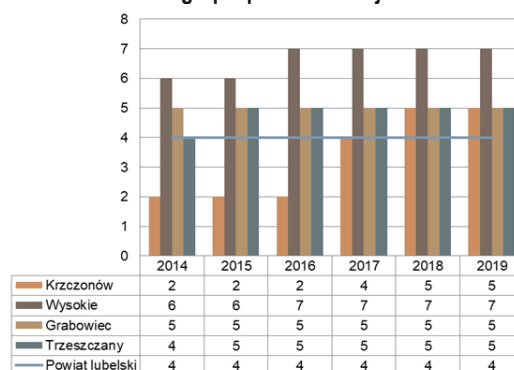
Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Krzczonów wypełnia Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzczonowie. W 2019 roku najczęściej wymienianymi powodami trudnej sytuacji społecznej oraz powodem korzystania z pomocy były: bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz sprawach opiekuńczo-wychowawczych, w tym rodziny niepełne i wielodzietne (104 rodziny), niepełnosprawność (73 rodziny), długotrwała lub ciężka choroba (45 rodzin) oraz alkoholizm (35 rodzin).

W celu efektywnego przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu społecznym rodzinnym na terenie Gminy Krzczonów działa Gminny Zespół do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W 2019 roku z zasiłków rodzinnych korzystały 124 rodziny i **jest to o 64 rodziny mniej niż w 2009 roku (spadek o 34,04%)**. Jednak spadek liczby rodzin pobierających zasiłki rodzinne nie wynika z poprawy sytuacji materialnej rodzin, a niedostosowania progów kryterium dochodowego do zmieniającej się sytuacji na rynku (wieloletnie zamrożenie kryteriów i fakt, że nawet mimo podwyżek kryteria dochodowe są na niskim poziomie). **Na przestrzeni lat zmniejszeniu uległa również liczba dzieci, których rodzice otrzymali zasiłek rodzinny ogółem**, w 2019 roku zasiłek przyznany był na 278 dzieci, natomiast w 2009 była to wartość 434 dzieci (spadek o 35,94%).

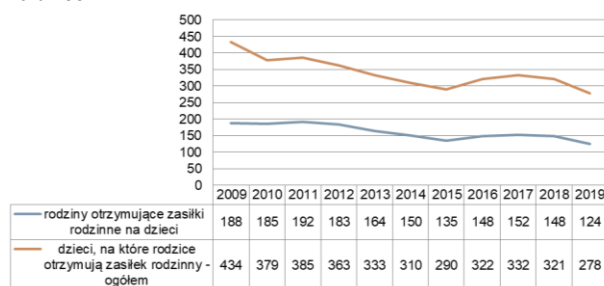
W 2019 roku ze środowiskowej pracy socjalnej w Gminie Krzczonów skorzystało 355 osób. Jest to wartość niższa niż w 2009 roku o 428 osób (mniej o 54,66%).

Wykres 4. Wskaźnik dostępność usług medycznych w Gminie Krzczonów i grupie porównawczej

Źródło: BDL GUS

Wykres 5. Liczba dzieci i rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci

Źródło: BDL GUS

Porównując liczbę osób w latach 2017-2019, którym udzielono pomocy społecznej w wybranych zadaniach własnych z zakresu pomocy społecznej, w roku 2019 **widać wzrost korzystających w niemal każdej formie z wyjątkiem dożywiania** (pożytków).

Wskaźnikiem, który najlepiej obrazuje zasięg i znaczenie dla społeczności lokalnej środowiskowej pracy socjalnej (pomocy społecznej wg GUS) jest **liczba beneficjentów środowiskowej pracy socjalnej (pomocy społecznej wg GUS) na 10 tys. ludności. W Gminie od 2017 roku statystycznie więcej osób korzysta ze wsparcia państwa niż średnio na obszarze powiatu lubelskiego i województwa lubelskiego.** Wartość dla Gminy Krzczonów w 2019 roku wynosiła 813 osób na 10 tys. ludności i jest to wartość wyższa o 350 osób od wartości dla powiatu i o 277 osób od wartości dla województwa. **Jednocześnie w porównaniu do średniej dla gmin grupy porównawczej, w Gminie Krzczonów średnio mniej osób korzysta ze wsparcia państwa.**

Analizując wynik ankietyzacji mieszkańców Gminy Krzczonów należy zauważyć, iż najczęściej wybieranym działaniem zmierzającym do ograniczenia występowania problemów społecznych jest tworzenie warunków do powstania nowych miejsc pracy (55,6% odpowiedzi). Na drugim miejscu dla badanych istotne jest tworzenie środowiskowych domów samopomocy lub centrum usług społecznych (44,4% odpowiedzi). Mieszkańcy w ankiecie zwracają uwagę na potrzebę tworzenia nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (31,1%).

Bezpieczeństwo publiczne

Za bezpieczeństwo na terenie Gminy Krzczonów odpowiada Komisariat Policji w Bychawie. Bezpośredni nadzór sprawują funkcjonariusze pełniący rolę dzielnicowych.

Analizując liczbę przestępstw (dane powiatowe) w różnych kategoriach w latach 2014 – 2019 widać wyraźny spadek ich liczby, co przekłada się na wzrost bezpieczeństwa mieszkańców. Jedyny wzrost odnotowany został w liczbie wypadków przy pracy - wzrost o 12,4%. Porównując wskaźnik przestępstw stwierdzonych przez policję zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko życiu i zdrowiu na 10 tys. mieszkańców widać, że w analizowanym okresie czasu jego **wartość w Gminie Krzczonów jest niższa niż średnia w grupie porównawczej.** W 2018 roku wartość wskaźnika wynosiła 2,87 przy średniej dla grupy porównawczej 3,97.

Na terenie Gminy Krzczonów funkcjonują liczne placówki ochotniczej straży pożarnej. OSP ma swoją siedzibę w miejscowościach: Olszanka, Piotrkówek, Lewandowszczyzna, Kosarzew Górny, Krzczonów Drugi, Sobieska Wola Druga, Krzczonów Trzeci, Walentynów, Krzczonów, Żuków-Kolonia.

WYMIAR GOSPODARCZY

Atrakcyjność inwestycyjna

Analizując ostatni dostępny raport IBnGR na temat atrakcyjności inwestycyjnej województw i podregionów Polski², **atrakcyjność Gminy Krzczonów jest mocno**

² Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2016, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2016 r.

ograniczona ogólnie bardzo niską atrakcyjnością inwestycyjną województwa lubelskiego (14 miejsce w Polsce – niska aktywność przemysłowa oraz najniższa aktywność usługowa i zaawansowanych technologii). Mocną stroną województwa lubelskiego są dość konkurencyjne koszty pracy. Gmina Krzczonów zlokalizowana jest w mało atrakcyjnym lubelskim podregionie województwa lubelskiego w kontekście lokowania inwestycji przemysłowych.

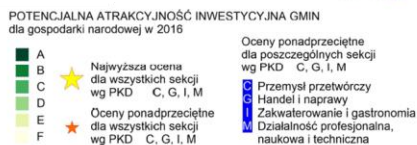
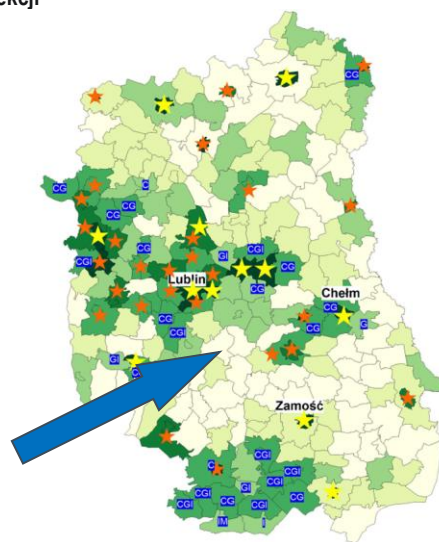
W ostatnim dostępnym raporcie SGH **Gmina Krzczonów** **charakteryzuje się najniższą potencjalną atrakcyjnością inwestycyjną w 6 stopniowej skali (od A do F) i została oceniona jako kategoria F.**

Gmina charakteryzuje się niskim stopniem urbanizacji jak i występowaniem niedoborów w wyposażeniu infrastruktury w sektorze turystyki. Poziom nasycenia w podmioty gospodarcze na terenie Gminy jest niski i cechuje się dużą zmiennością. Zaś czynnikami pozytywnie oddziałującymi na atrakcyjność inwestycyjną Gminy są jej zasoby przyrodnicze, **bogate walory do rozwoju rolnictwa** (dobrej jakości gleby, duże uświetnienie, znacząca rola w skali kraju w produkcji niektórych roślin) **oraz potencjał turystyczny.**

Plusem jest też w miarę nieduża odległość od Warszawy oraz bliskie położenie względem Lublina – stolicy województwa, jak i do międzynarodowego portu lotniczego.

W pytaniu skierowanym do mieszkańców, które dotyczyło stanu i jakości strefy gospodarczej Gminy Krzczonów atrakcyjność inwestycyjna obszaru gminy została oceniona najniżej (35,6% odpowiedzi w kategorii zły i 13,3% w kategorii bardzo zły).

Ryc. 3. Zróżnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin woj. lubelskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji

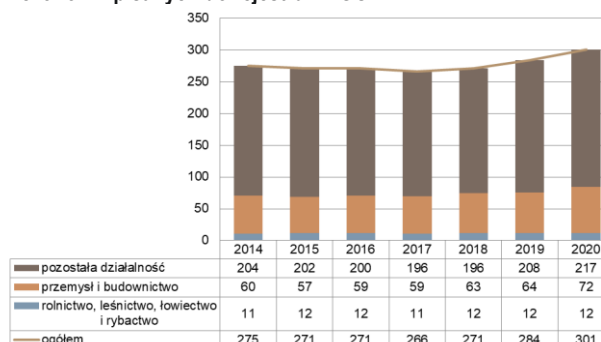

Źródło: Szkoła Główna Handlowa w Warszawie „Atrakcyjność inwestycyjna regionów” 2017 Województwo lubelskie

Lokalna przedsiębiorczość

Według stanu na koniec 2020 roku na terenie Gminy Krzczonów zarejestrowanych w systemie REGON było **301 podmiotów gospodarczych. 97,01% wszystkich podmiotów stanowiły podmioty prywatne (292 podmioty).** Na przestrzeni analizowanego okresu czasu **wzrost liczby działających**

Wykres 6. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Krzczonów wpisanych do rejestru REGON

Źródło: BDL GUS

podmiotów gospodarczych jest niewielki. W stosunku do roku 2014 był to wzrost o 9,45%.

Brak wyraźnego wzrostu liczby działających przedsiębiorstw w Gminie Krzczonów można tłumaczyć zarówno niską aktywnością zakładania nowych podmiotów, (średnio na poziomie 24 podmioty rocznie), oraz dość wysoką dynamiką wyrejestrowywania podmiotów z systemu REGON w porównaniu z liczbą nowo rejestrowanych podmiotów (średnio 17 podmiotów rocznie).

Najliczniejszą grupą na terenie Gminy Krzczonów w 2020 roku, według klasyfikacji PKD, byli przedsiębiorcy z branży handlu hurtowego i detalicznego oraz budownictwa. Na uwagę zasługuje **zbyt mały udział firm działających w sektorze przemysłu** (20, w tym tylko 5 podmiotów gospodarczych związanych z przetwórstwem spożywczym), co z jednej strony wynika z ogólnie niskiego uprzemysłowienia województwa lubelskiego, zaś z drugiej świadczy o **strukturalnej słabości lokalnej gospodarki Gminy Krzczonów, która jest mocno zdominowana przez mikroprzedsiębiorstwa działające w sektorze prostych usług rynkowych** (handel, transport, naprawy, gastronomia itp.). W strukturze wielkościowej przedsiębiorstw zlokalizowanych w granicach Gminy Krzczonów **wyraźnie dominują mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników.**

Ze względu na korzystne uwarunkowania glebowo-klimatyczne, jak również tradycje upraw i hodowli **gospodarka rolna stanowi wiodącą funkcję rozwojową obszaru Gminy jak również jest głównym źródłem utrzymania jej mieszkańców.** Z tego powodu na terenie gminy funkcjonuje mało podmiotów gospodarczych prowadzących inną działalność, a nierolnicze sektory gospodarki, w tym usługowo-produkcyjne, jak również usługi niematerialne pełnią raczej funkcje uzupełniające.

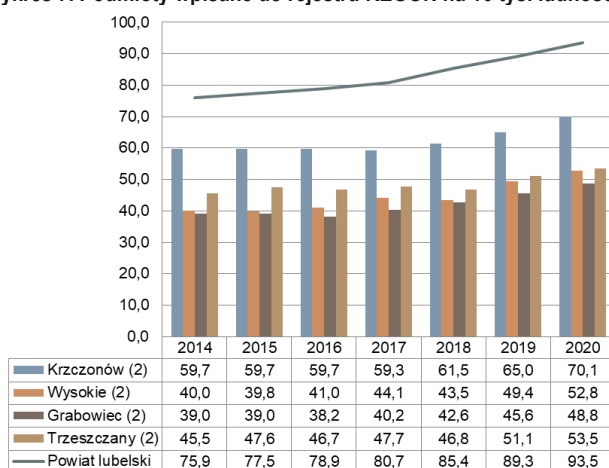
Na terenie Gminy **nie ma dużych zakładów pracy.** Widać wyraźnie, że lokalny rynek pracy jest mocno zdominowany przez instytucje publiczne, które zapewniają większość istniejących miejsc pracy w mieście w sektorze usług niekomercyjnych. Wśród usług komercyjnych głównymi pracodawcami są firmy zajmujące się handlem.

Poziom przedsiębiorczości mieszkańców można zmierzyć przy pomocy wskaźnika przedsiębiorczości, czyli podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności. W 2020 roku dla Gminy Krzczonów wskaźnik wynosił 70,1 podmiotów i była to wartość dużo niższa niż dla powiatu lubelskiego (93,5 podmiotu). Analizując niniejszy wskaźnik na tle grupy porównawczej Gmina Krzczonów osiąga najwyższe wartości i jest zdecydowanie liderem.

Na terenie Gminy Krzczonów nie ma wyznaczonych uzbrojonych terenów, które mogą zostać wykorzystane na cele inwestycyjne.

Mieszkańcy oceniając rynek pracy i jakość gospodarki wskazują na potrzebę podjęcia inwestycji związanych z przygotowaniem terenów wyznaczonych pod inwestycje,

Wykres 7. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

Źródło: BDL GUS

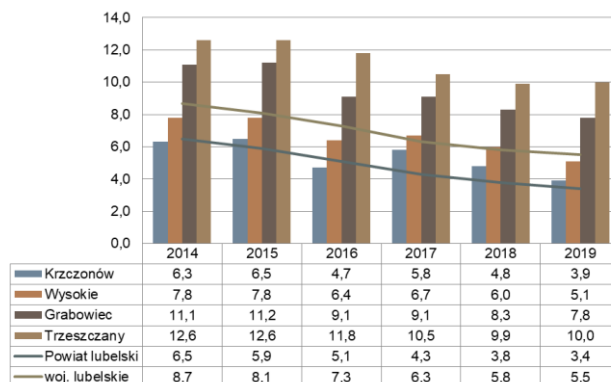
pozyskaniem nowych inwestorów, przeciwdziałaniem bezrobociu, stworzeniem nowych miejsc pracy oraz tworzeniem zachęt dla mieszkańców do zakładania działalności gospodarczej. Jednym z najbardziej oczekiwanych działań ze strony samorządu lokalnego jest tworzenie udogodnień dla przedsiębiorców (w tym ulgi, przygotowane tereny pod inwestycje – 48,9% odpowiedzi).

Rynek pracy

Większość mieszkańców Gminy Krzczonów **zatrudniona jest w rolnictwie**. Ten dział gospodarki generuje niewielką liczbę miejsc pracy i charakteryzuje się występowaniem ukrytego bezrobocia. **W 2019 roku w Gminie Krzczonów pracowały 194 osoby. Wśród osób pracujących widać bardzo dużą dysproporcję w strukturze płci.** 76,29% osób pracujących stanowiły kobiety, natomiast 23,71% - mężczyźni. Tak duża dysproporcja w liczbie pracujących kobiet i mężczyzn wynika z rolniczego charakteru Gminy. Mężczyźni w dużej większości zajmują się prowadzeniem gospodarstwa rolnego, rezygnując z etatowej pracy zarobkowej.

Wskaźnik pracujących na 1000 ludności w Gminie Krzczonów w 2019 roku wyniósł 44. Jest to wartość dużo niższa niż dla powiatu lubelskiego (110) oraz województwa lubelskiego (191). **Na tej podstawie stwierdzić można, iż rynek pracy w Gminie Krzczonów jest znacznie gorzej rozwinięty niż ma to miejsce w powiecie i województwie. Gmina Krzczonów boryka się z problemami na rynku pracy związanymi z bezrobociem oraz niedostateczną liczbą miejsc pracy.** Cechą charakterystyczną obszarów o dużym udziale osób zatrudnionych w rolnictwie jest spadek bezrobocia w okresie letnim oraz wiosenno-jesiennym. Ma to związek z większym zapotrzebowaniem na pracowników w okresie tzw. prac sezonowych (prace w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym, budownictwie).

Wykres 8. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Krzczonów i grupie porównawczej w latach 2014-2019

Źródło: BDL GUS

Wskaźnik bezrobocia, czyli udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, który obrazuje stopień nasilenia zjawiska bezrobocia w 2019 roku wyniósł 3,9% i była to wartość nieco wyższa niż dla powiatu lubelskiego (3,4%), ale znacząco niższa niż wartość dla całego województwa (5,5%), **pod tym względem Gmina Krzczonów wypada dużo korzystniej**. Podobnie wygląda sytuacja w porównaniu z gminami grupy porównawczej. Wartość omawianego wskaźnika dla Gminy Krzczonów jest najniższa. Średnia dla Gminy Krzczonów w omawianym przedziale czasowym wynosi 5,3 przy średniej dla grupy porównawczej 9,1.

Według mieszkańców w pytaniu dotyczącym stanu i jakości strefy gospodarczej Gminy Krzczonów możliwość uzyskania zatrudnienia została oceniona najgorzej - otrzymując noty – 11,1% odpowiedzi w kategorii „bardzo zły” oraz 48,9% odpowiedzi w kategorii „zły”. Jednocześnie najczęściej wybieranym problemem, który dotyka mieszkańców

Gminy jest brak atrakcyjnych miejsc pracy – 31,1% odpowiedzi „bardzo często” i 37,8% odpowiedzi „często”.

Turystyka

Gmina Krzczonów to miejsce o dużym potencjale turystycznym i rekreacyjnym, dzięki korzystnym warunkom przyrodniczym i kulturowym, (szczególnie dzięki położeniu geograficznemu, walorom krajobrazowym, czystemu środowisku naturalnemu, bogatej tradycji kulturowej i ciekawym zabytkom), jednakże sieć infrastruktury turystycznej jest słabo rozwinięta i wymaga ciągłych działań uzupełniających.

Potencjał rekreacyjno-turystyczny Gminy Krzczonów jest duży, lecz nie jest w pełni wykorzystany i nie ma odpowiedniej siły przebicia na rynku. Wynika to ze znikomych i mało skutecznych działań informacyjno-promocyjnych i braku rozpoznawalnej marki obszaru. Dodatkowo problemem jest tutaj znikoma baza turystyczna i noclegowa.

Ważnym elementem infrastruktury turystycznej na obszarze Gminy Krzczonów, którego potencjalny rozwój wiąże się z walorami przyrodniczymi i rozwojem turystyki, są szlaki rowerowe i turystyczne oraz ścieżki piesze. W Gminie Krzczonów brakuje ścieżek rowerowych, a osoby poruszające się rowerami narażone są na niebezpieczeństwa zarówno ze strony pieszych jak i ruchu drogowego.

Przez Gminę Krzczonów przebiegają 4 lokalne szlaki rowerowe oraz 2 szlaki o większym zasięgu. Gmina Krzczonów znajduje się również na tzw. Szlaku Jana III Sobieskiego. Nie jest to szlak, który został fizycznie wyznaczony w terenie, a projekt stowarzyszeniowy gmin. Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych na terenie Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego w granicach Gminy Krzczonów wytyczył ścieżkę edukacyjną „Cieszynianka – Kamienny Wąwóz”.

W ankiecie skierowanej do mieszkańców Gminy w pytaniu dotyczącym oceny poszczególnych obszarów jakości życia mieszkańców, respondenci najniżej ocenili dostępność do bazy gastronomicznej (28,9% odpowiedzi w kategorii bardzo zły oraz 35,6% w kategorii zły), jak również dostępność do bazy noclegowej (26,7% odpowiedzi w kategorii bardzo zły, 33,3% w kategorii zły). Działania gminy w zakresie infrastruktury turystycznej również zostały bardzo nisko ocenione (20% odpowiedzi bardzo zły i 26,7% w kategorii zły). Niestety tego rodzaju ograniczenia w dostępie do wymienionych usług mają negatywny wpływ na rozwój turystyki na obszarze Gminy Krzczonów, gdzie atrakcyjność turystyczna Gminy przez mieszkańców jest oceniana bardzo wysoko.

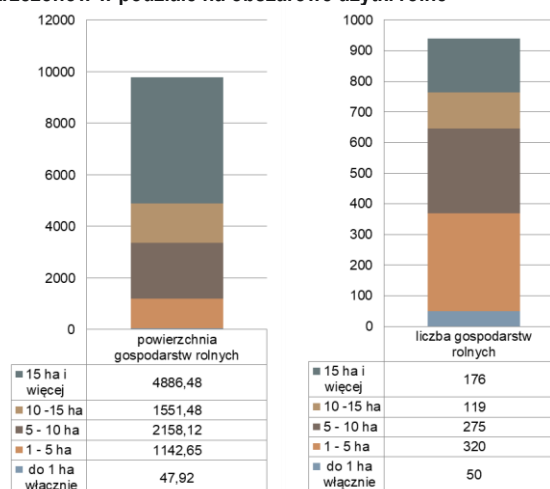
Rolnictwo

Rolnictwo w Gminie Krzczonów stanowi najważniejszy dział gospodarki, wynika to z bardzo dobrej jakości gleb (duży udział gleb o wysokich klasach bonitacyjnych, około 87,26% ogólnej powierzchni) oraz braku rozwiniętej działalności przemysłowej w regionie. Gmina Krzczonów pod względem warunków glebowych położona jest w lubelsko-bychawskim rejonie glebowym, wartość wskaźnika rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla tego obszaru wynosi 94,7 pkt. według IUNG i należy do jednych z najwyższych w województwie. Obszar Gminy charakteryzuje stosunkowo dobra produktywność i opłacalność gospodarstw rolnych.

Struktura agrarna Gminy Krzczonów jest niekorzystna, średnia powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosi 2,5 ha i jest to wartość dużo niższa niż dla średniej województwa lubelskiego (6,1 ha). Gospodarstwa są rozdrobnione, a działki wchodzące w ich skład są oddalone od siebie.

W 2010 roku w Gminie Krzczonów funkcjonowało 940 gospodarstw. Najwięcej z nich dysponowało powierzchnią gruntów rolnych powyżej 1 ha jednak nie większych niż 5 ha – było to 320 gospodarstw. Pod względem powierzchni, największy areal w gminie zajmowały gospodarstwa powyżej 15 ha.

Wykres 9. Liczba i powierzchnia gospodarstw rolnych w Gminie Krzczonów w podziale na obszarowe użytki rolne

Źródło: BDL GUS

Rolnictwo stanowi główne źródło dochodu mieszkańców gminy. Dominują małe, rozdrobnione gospodarstwa indywidualne, nastawione głównie na produkcję mieszane na potrzeby własne. Przeważa tradycyjna forma rolnictwa i kierunków upraw. Dobra jakość środowiska naturalnego Gminy oraz brak dużych zakładów przemysłowych stwarza korzystne warunki do specjalizacji gospodarstw w wybranych gatunkach roślin oraz niszowych sektorach produkcji i usług, **w tym produkcji żywności ekologicznej oraz dając możliwość rozwoju turystyki i agroturystyki.**

Według mieszkańców w pytaniu dotyczącym stanu i jakości strefy gospodarczej Gminy Krzczonów obszar „warunki rozwoju działalności rolniczej” został oceniony zdecydowanie najlepiej i otrzymał 40% odpowiedzi z oceną dobry oraz 6,7% odpowiedzi z oceną bardzo dobry.

WYMIAR PRZESTRZENNY I ŚRODOWISKOWY

Walory przyrodnicze i kulturowe

Gmina Krzczonów cechuje się dużym zasobem przyrodniczym, kulturowym i historycznym. Są to elementy o wysokim potencjale, które przy odpowiednim wykorzystaniu, mogą stać się istotnymi aktywami w rozwoju turystyki w regionie.

Potencjał przyrodniczy Gminy Krzczonów budują unikalne krajobrazy Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego oraz Czarniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. **Krzczonowski Park Krajobrazowy stanowi niezwykle ważny czynnik wpływający na wybór kierunku rozwoju Gminy Krzczonów.**

Z obszarem Gminy wiąże się bogate niematerialne dziedzictwo kulturowe kształtujące tożsamość społeczną objawiające się głównie w tradycjach kulinarnych oraz rękodzielnictwie. Dla omawianego obszaru bardzo **charakterystyczny jest strój krzczonowski jak również zdobnictwo ludowe stanowiące wyznacznik kultury ludowej Lubelszczyzny.** Na terenie Gminy Krzczonów **podtrzymywane są również tradycje**

sztuki ludowej związanej z pisankarstwem oraz własnoręcznym wykonywaniem palm. Z działalnością ludową zapoznać się można m.in. poprzez odbywające się na terenie Gminy imprezy cykliczne (np. Jarmark Wielkanocny, Festyn Regionalny, Dożynki Gminne). **Z Gminą Krzczonów związanych jest wiele potraw tradycyjnych i regionalnych.** Są to np. cebulak czy kielbasa wieprzowa z Krzczonowa. Wszystkie te elementy mogą przełożyć się na rozwój turystyki czy posłużyć, jako wyróżnik w promocji obszaru Gminy.

Potencjałem Gminy są również duże zasoby związane z historią konfliktów oraz miejsca upamiętniające (pola bitew, pomniki, tablice pamiątkowe oraz miejsca pamięci narodowej, cmentarze), co może zostać wykorzystane do rozwoju turystyki kwalifikowanej.

Na terenie Gminy Krzczonów znajdują się 2 zabytki nieruchome wpisane do rejestru „A” oraz 1 zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru „C”. Natomiast w Gminnej ewidencji zabytków znajdują się 44 obiekty. Analizując stan techniczny poszczególnych zabytków widać, iż wiele z nich znajduje się w złym stanie materialnym i wymaga pilnych prac konserwatorsko-remontowych. Na terenie Gminy zachowało się wiele przykładów historycznego budownictwa drewnianego i form jego kontynuacji nawet do połowy XX wieku. Są to zarówno budynki mieszkalne jak i gospodarcze. Stanowią one ważny element w budowaniu tożsamości krajobrazu kulturowego obszaru.

Na pytanie o stan i jakość poszczególnych elementów środowiska i przestrzeni Gminy jednym z najlepiej ocenionych przez badanych obszarem były walory środowiska przyrodniczego Gminy (35,6% odpowiedzi „dobry” i 20% odpowiedzi „bardzo dobry”). W pytaniu dotyczącym oceny poszczególnych elementów kultury mieszkańcy najniżej ocenili działalność świetlic wiejskich, niskie noty otrzymał również dostęp do obiektów kultury.

Transport i komunikacja

Gmina znajduje się w systemie powiązań komunikacyjnych o znaczeniu regionalnym. Gmina Krzczonów posiada **dobrze rozwiniętą sieć dróg zapewniających łatwy dostęp do innych szlaków komunikacyjnych, wszystkich miejscowości w Gminie i pobliskich ośrodków miejskich.** Krzczonów będący ośrodkiem administracyjnym Gminy usytuowany jest w centralnej części Gminy i stanowi doskonały węzeł komunikacyjny zapewniając dogodne połączenie z poszczególnymi wsiami i sąsiednimi ośrodkami gminnymi. Jednakże **jakość dróg w Gminie wymaga modernizacji.** Znaczna część siedlisk w rozproszonej zabudowie nie posiada dostępu do utwardzonej drogi publicznej, większość dróg posiada nawierzchnię gruntową.

Na terenie Gminy Krzczonów transportem zbiorowym osób zajmują się prywatne przedsiębiorstwa. Transport oparty jest na komunikacji mikrobusowej realizowanej przez prywatnych przewoźników i umożliwia mieszkańcom połączenia wewnątrz powiatu lubelskiego, jak również połączenia zewnętrzne z Lublinem i ośrodkami powiatowymi. W ośrodku gminnym istnieje dworzec autobusowy.

Wśród inwestycji, na jakie mieszkańcy przeznacziliby 10 mln zł najczęściej pojawiały się odpowiedzi związane z działaniami dotyczącymi modernizacji i rozbudowy gęstej sieci ścieżek rowerowych oraz naprawy i budowy nowych dróg wraz z polepszeniem jakości dróg dojazdowych do pól.

Infrastruktura teleinformatyczna

Na terenie Gminy Krzczonów zlokalizowany jest 1 węzeł dystrybucyjny³. Szerokopasmowy dostęp do Internetu zapewniają również prywatni operatorzy. Poziom penetracji budynków zasięgami Internetu stacjonarnego ogółem⁴ dla Gminy Krzczonów jest na poziomie 40,1%-60,0%⁵ i jest jednym z najniższych w powiecie lubelskim. Penetracja budynkowa Internetem stacjonarnym o przepustowości co najmniej 30 Mb/s wg stanu na dzień 31.12.2019 r. dla Gminy Krzczonów wynosi 0,084, co daje Gminie 2384 miejsce w rankingu wszystkich gmin w kraju oraz 1449 miejsce w rankingu gmin wiejskich w kraju. Prognozowana penetracja budynkowa Internetem stacjonarnym o przepustowości co najmniej 30 Mb/s po realizacji 4 konkursów POPC wynosi 0,774⁶.

Infrastruktura elektroenergetyczna i gazowa

Dystrybucją energii elektrycznej na terenie Gminy Krzczonów zajmuje się PGE Dystrybucja S.A. Oddział Lublin. Obszar Gminy Krzczonów jest zasilany przez Główny Punkt Zasilający 110/15kV Bychawa. Odbiorców indywidualnych oraz oświetlenie uliczne zasilają układ linii elektroenergetycznych niskiego napięcia, którą w większości stanowi sieć napowietrzna. Cała infrastruktura przesyłowa i dystrybucja zasilająca Gminę w energię elektryczną umożliwia dotrzymanie norm dotyczących niezawodności zasilania, jakości dostarczonej energii oraz ciągłości zasilania. **Wszystkie instytucje, zakłady, gospodarstwa w gminie Krzczonów są w 100% zelektryfikowane, a stan zasilania Gminy w energię elektryczną należy uznać za zadowalający.**

Na obszarze Gminy Krzczonów sieć gazowa nie jest rozwinięta. Ze względu na to nadal dominuje wykorzystanie gazu butlowego. Zgodnie z danymi GUS, w 2019 r. na terenie Gminy Krzczonów długość czynnej sieci gazowej wynosiła 158 m, z czego w całości była to sieć rozdzielcza. Znajdowało się tu 1 czynne przyłącze do budynków mieszkalnych, z którego korzystało 1 gospodarstwo – 2 osoby. Wg. danych Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. na obszarze Gminy Krzczonów funkcjonuje sieć o długości 345 m i podłączono do niej 25 gospodarstw. W oparciu o Plan Rozwoju na lata 2018-2022 Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. i aktualizacji Planu 2019-2022, na terenie Gminy Krzczonów przewidziana jest budowa sieci gazowej średniego ciśnienia wraz z przyłączami.

W Gminie nie funkcjonuje system zbiorowego zaopatrzenia w energię ciepłą, zaopatrywanie w ciepło odbywa się za pośrednictwem indywidualnych źródeł ciepła.

Gospodarka wodno-ściekowa

Zbiorowym zaopatrzeniem w wodę zostały objęte wszystkie sołectwa w Gminie Krzczonów. Według danych Urzędu Gminy **stopień zwodociągowania Gminy wynosi 100%.** Nieliczne gospodarstwa korzystają z własnych ujęć wody w postaci studni kopanych

³Urządzenia telekomunikacyjne zapewniające fizyczne połączenie sieci telekomunikacyjnych, łączące węzły szkieletowej sieci telekomunikacyjnej z agregującymi ruch od użytkowników końcowych węzłami dostępowej sieci telekomunikacyjnej.

⁴Stosunek liczby budynków znajdujących się w zasięgu sieci o określonych parametrach do liczby wszystkich budynków na analizowanym obszarze.

⁵Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2019 roku.

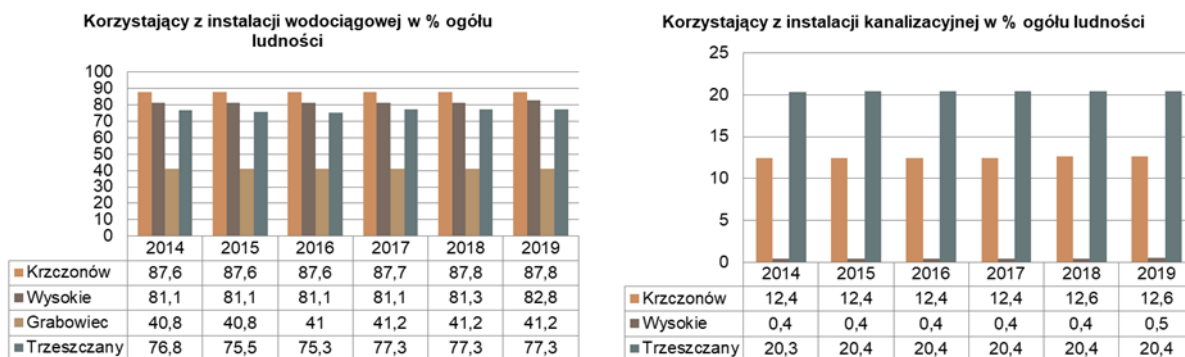
⁶<https://mapbook.ukr.gov.pl/>

lub studni głębinowych. Określenie rozwoju i dostępności sieci wodociągowej na danym terenie jest możliwe dzięki wskazaniu odsetka ludności korzystającej z sieci wodociągowej, z której w 2019 r., korzystało łącznie 3837 osób – o 163 osoby mniej w porównaniu do 2014 r. **Korzystający z wodociągów stanowią 87,8% ogółu mieszkańców. W porównaniu do roku 2014 wskaźnik ten powoli wzrasta.**

Zbiorowe odprowadzanie ścieków na terenie Gminy funkcjonuje tylko na obszarze 2 sołectw: Krzczonów Wójtostwo i Krzczonów Sołtysy. Długość sieci kanalizacyjnej jest niewielka, wynosi 9 km i od 2014 roku nie została wydłużona. **Z sieci kanalizacyjnej korzystało 12,61% wszystkich mieszkańców.** W Krzczonowie działa mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków komunalnych typu BIOVAC z punktem zlewnym tj. z możliwością dowożenia ścieków z sołectw nieobjętych kanalizacją. Od 2012 roku Gmina Krzczonów realizuje projekty z zakresu ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, w efekcie, których **budowane są przydomowe oczyszczalnie ścieków – stanowią one najlepsze rozwiązanie dla obsługi gospodarstw na terenach o zabudowie rozproszonej, gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie.**

Porównując Gminę Krzczonów pod względem **odsetka ludności korzystającej z instalacji wodociągowej** w zestawieniu z gminami grupy porównawczej **wypada ona bardzo korzystnie.** Odsetek ten jest największy, średnia dla grupy porównawczej w 2019 roku wyniosła 67,1% przy wyniku dla Gminy 87,8%. **Nieco gorzej wygląda sytuacja w wypadku sieci kanalizacyjnej.** Średnia omawianego wskaźnika dla grupy porównawczej w 2019 roku wyniosła 6,97% przy wskaźniku dla Gminy Krzczonów równym 12,6%.

Wykres 10. Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji wodno-kanalizacyjnej w Gminie Krzczonów i grupie porównawczej w latach 2014 - 2019

Źródło: BDL GUS

Gospodarka odpadami

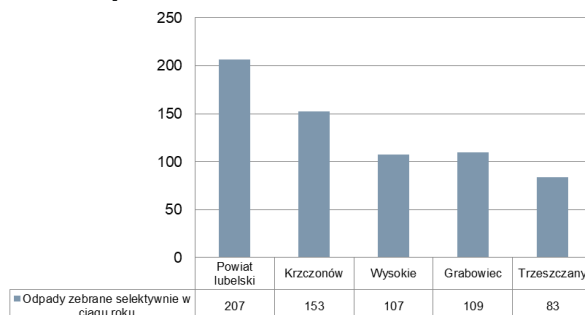
Gmina Krzczonów wchodzi w skład regionu Centralno-Zachodniego gospodarki odpadami na terenie województwa lubelskiego.

Na terenie Gminy **Krczonów funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK)**, do którego mieszkańcy mają również możliwość dostarczania wytworzonych odpadów zbieranych w sposób selektywny.

W 2019 roku odbiorem odpadów objętych było 77,03% mieszkańców. Różnica wynika głównie z faktu, że część uczniów i studentów pobiera naukę i zamieszkuje poza miejscem stałego zameldowania. Podobna sytuacja ma miejsce wśród ludzi czynnych zawodowo, którzy ze względu na wykonywaną pracę przebywają poza terenem Gminy.

Na przestrzeni analizowanych lat wyraźnie rysuje się trend wzrostowy ilości produkowanych odpadów. Mimo tego według bazy danych GUS masa wszystkich odpadów komunalnych wytworzona przez jednego mieszkańca Gminy jest dużo niższa od średniej dla mieszkańca powiatu lubelskiego (207 kg). W Gminie Krzczonów jeden mieszkaniec średnio wytwarzał 153 kg odpadów. Jednocześnie mieszkańiec Gminy Krzczonów wytwarza więcej śmieci niż pojedynczy mieszkańcy każdej z pozostałych gmin grupy porównawczej.

Wykres 11. Masa wytwarzanych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca w 2019 roku w Gminie Krzczonów i grupie porównawczej

Źródło: BDL GUS

Wzrasta również ilość odpadów powstałych w gospodarstwach domowych oraz ich udział w ogólnej ilości odpadów. Poziom selektywnej zbiórki odpadów komunalnych jest niski i w roku 2019 wynosił 23,87%.

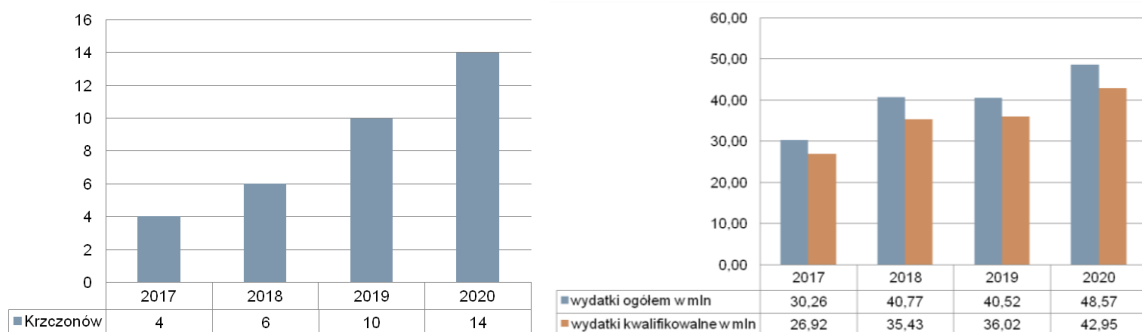
WYMIAR INSTYTUCJONALNY

Ogólne założenia polityki rozwoju Gminy Krzczonów realizowane były w oparciu o Strategię Rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2015-2020 jak również o Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Krzczonów. Dodatkowo zagadnienia związane ze środowiskiem normują: Program Ochrony Środowiska, Plan Gospodarki Odpadami, Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest na lata 2011 – 2032, Plan Gospodarki Niskoemisyjnej oraz Strategia Rozwoju Elektromobilności Gminy Krzczonów. W Gminie obowiązuje również Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Krzczonów na lata 2017 – 2023. Kwestie związane z polityką społeczną zostały uregulowane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii i Innych Uzależnień.

Gmina Krzczonów aktywnie uczestniczy w konkursach i naborach na możliwość pozyskania dodatkowych środków finansowych na realizację inwestycji infrastrukturalnych jak i „miękkich”. Dokumentację aplikacyjną przedkłada zarówno do instytucji zajmujących się rozdysponowaniem środków krajowych jak i zewnętrznych w tym Unii Europejskiej.

Główny Urząd Statystyczny monitoruje liczbę umów i wartość kosztów kwalifikowalnych i całkowitych projektów współfinansowanych w ramach programów operacyjnych zarówno tych krajowych jak i regionalnych. Przedstawiona powyżej statystyka GUS nie obejmuje jednak m.in. Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz środków w ramach Szwajcarsko-Polski Programu Współpracy, Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś – Ukraina 2014–2020, Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego, dlatego też nie przedstawia pełnego doświadczenia Gminy Krzczonów w pozyskaniu środków zewnętrznych

Wykres 12. Liczba umów o dofinansowanie podpisanych wg programów operacyjnych w latach 2017 – 2020 i koszty ogółem i kwalifikowane zgodnie z umowami o dofinansowanie wg programów operacyjnych w Gminie Krzczonów w latach 2017 - 2020 (mln zł)

Źródło: BDL GUS

Zgodnie z danymi GUS wyraźnie wzrasta liczba podpisanych umów o dofinansowanie. W 2020 roku podpisano 14 umów i był to wzrost o 250% w porównaniu do roku 2017 (4 umowy). Wyraźnie wzrosły również wydatki ogółem oraz wydatki kwalifikowalne zgodnie z umowami o dofinansowanie. W 2020 roku wydatki ogółem wynosiły 48,57 mln zł i były większe o 60,51% w porównaniu do 2017 roku. Wydatki kwalifikowalne w 2020 roku wynosiły 42,95 mln zł (większe o 59,55% w porównaniu do 2017 roku).

Gmina Krzczonów jest członkiem kilku związków i stowarzyszeń: Lokalna Grupa Działania na rzecz rozwoju Gmin Powiatu Lubelskiego „Kraina wokół Lublina”, Celowy Związek Gmin Proekob, Związek Gmin Lubelszczyzny.

Gmina Krzczonów prowadzi działalność promocyjną, lecz na niewielką skalę.

2.1 Analiza strategiczna (SWOT) Gminy Krzczonów

Analiza SWOT (skrót od: Strengths-Weaknesses-Opportunities-Threats) ma na celu identyfikację wewnętrznych barier i potencjałów rozwojowych Gminy Krzczonów oraz czynników zewnętrznych mogących oddziaływać na przekształcenia w regionie. Analiza została przedstawiona w formie macierzy opisującej:

- * mocne strony (Strengths) – atuty i cechy mogące decydować o przewadze Gminy;
- * słabe strony (Weaknesses) – negatywne aspekty występujące w Gminie, które stanowią jednocześnie wskazanie obszarów wymagających naprawy;
- * szanse (Opportunities) – czynniki zewnętrzne wywierające pozytywny wpływ na rozwój Gminy;
- * zagrożenia (Threats) – czynniki zewnętrzne mogące wywoływać niekorzystne zmiany w Gminie.

Analiza SWOT w takiej formie jest uzupełnieniem opisu aktualnej sytuacji gminy. Zaletą tej metody jest przede wszystkim syntetyczne ujmowanie głównych czynników warunkujących rozwój.

Czynniki wewnętrzne	Mocne strony	Słabe strony
	PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO	
	– Atrakcyjne walory przyrodniczo-kulturowe, duży udział obszarów chronionych oraz czyste środowisko stwarzające możliwość rozwoju turystyki; – Z Gminą Krzczonów związanych jest wiele potraw tradycyjnych i regionalnych, co również może przełożyć się na rozwój turystyki czy posłużyć, jako wyróżnik w promocji obszaru; – Bardzo charakterystyczny strój krzczonowski i zdobnictwo ludowe – wyznacznik kultury ludowej Lubelszczyzny, co również może przełożyć się na rozwój turystyki czy posłużyć jako wyróżnik w promocji obszaru; – Bogate niematerialne dziedzictwo kulturowe kształtujące tożsamość społeczną uwidocznione w organizowanych zajęciach muzyczno-wokalnych, zajęciach taneczno-folklorystycznych, różnego rodzaju kołach, tradycjach kulinarnych i rękodzielnictwa; – Duże zasoby związane z historią konfliktów oraz miejsca upamiętniające (pola bitew, pomniki, tablice pamiątkowe oraz miejsca pamięci narodowej, cmentarze), których wykorzystanie wpłynie na	– Mało skuteczna ochrona zabytków i krajobrazu kulturowego ze względu na niewystarczający poziom finansowania prac konserwatorskich lub innych prac związanych z utrzymaniem wysokich standardów przestrzeni; – Wysokie koszty utrzymania i remontów obiektów zabytkowych uniemożliwiające wdrożenie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego; – Niski stopień bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów, związany z brakiem dostosowania infrastruktury do potrzeb użytkowników; – Brak surowców naturalnych; – Niewystarczające rozwinięcie sieci gazowej – niewielki wzrost liczby przyłączy, oraz zbiorowego odprowadzania ścieków; – Niedostateczny rozwój infrastruktury kanalizacyjnej w stosunku do sieci wodociągowej, rozproszona zabudowa mieszkaniowa nie sprzyja prowadzeniu inwestycji zmierzających do rozwoju sieci kanalizacyjnej;

	rozwój turystyki kwalifikowanej; – Zasoby naturalne, walory krajobrazowe, twórczość ludowa i produkty lokalne (w tym spożywcze) dostępne w Gminie Krzczonów, dające podstawę do budowy gospodarki lokalnej z większą wartością dodaną. – Bardzo dobre gleby (jedne z najlepszych w województwie lubelskim) stanowiące podstawę do rozwoju rolnictwa i lokalnej bazy surowcowej; – Duży potencjał Gminy Krzczonów do wytwarzania biomasy na cele energetyczne; – Dobre warunki nasłonecznienia (obszar o potencjale energii użytecznej dla energetyki solarnej powyżej 950 kWh/m², Usłonecznienie względne w przedziale 34-35% (grupa największego usłonecznienia w Polsce) sprzyjające podejmowaniu inicjatyw w zakresie instalacji fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych; – Brak zakładów przemysłowych emitujących zanieczyszczenia; – Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców płynący głównie z budowania postawy proekologicznej (rozwój fotowoltaiki); – W 100% zelektryfikowana Gmina, stopień zwodociągowania Gminy wynosi 100%; – Bliskie położenie miasta wojewódzkiego – Lublina oraz miasta Bychawa umożliwia realizację podstawowych potrzeb mieszkańców Gminy Krzczonów; – Dobrze rozwinięta sieć dróg na obszarze Gminy oraz położenie w pobliżu głównych szlaków komunikacyjnych (droga 835 Lublin – Biłgoraj)	– Brak systemu zbiorowego zaopatrzenia w energię ciepłą, system grzewczy indywidualny oparty głównie na paliwach stałych; – Zła jakość infrastruktury drogowej, niski poziom utwardzenia dróg gminnych; – Brak dostosowanej infrastruktury i przestrzeni publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnością – występowanie barier przestrzennych; – Słaby poziom infrastruktury turystycznej oraz bazy noclegowej oraz słaby poziom infrastruktury sportowo-rekreacyjnej obniża potencjał turystyczny Gminy – Nieuporządkowany system planowania przestrzennego - brak MPZP.
SPOŁECZEŃSTWO		
	– Funkcjonujący system wsparcia finansowego organizacji pozarządowych przy realizacji publicznych zadań zleconych; – Zadawalający poziom bezpieczeństwa publicznego; – Dobrze funkcjonująca sieć szkół podstawowych i oddziałów przedszkolnych; – Zadowalająca jakość kształcenia w szkołach podstawowych; – Wysoka aktywność i różnorodność działalności ROKiS oraz Gminnej Biblioteki w Krzczonowie i jej filii; – Wysoka aktywność klubów sportowych działających na terenie Gminy;	– Niski poziom aktywności społecznej mieszkańców Gminy Krzczonów przejawiającej się w liczbie funkcjonujących organizacji pozarządowych; – Niechęć mieszkańców do aktywności obywatelskiej (brak uczestnictwa w spotkaniach wspólnoty); – Negatywne trendy demograficzne: spadek liczby ludności, w tym ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym mających wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą; – Ujemne wartości przyrostu naturalnego, w tym utrzymujący się niski

	– Spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej oraz z zasiłków rodzinnych; – Efektywna działalność Ośrodka Pomocy Społecznej, działalność asystenta rodziny; – Dobrze rozwinięta sieć świetlic wiejskich; – Spadek liczby osób bezrobotnych na przestrzeni ostatnich 3 lat; – Członkostwo Gminy Krzczonów w związkach i stowarzyszeniach zakresie realizacji wspólnych działań podnoszące jakość życia.	poziom dzietności spowodowany zmniejszającą się liczbą kobiet w wieku rozrodczym i zmianą modelu rodziny; – Ujemne wartości salda migracji; – Postępujący proces starzenia się społeczeństwa oraz brak infrastruktury opieki senioralnej, a także niewystarczająca liczba form integracji i aktywizacji osób starszych; – Występowanie niekorzystnych zjawisk społecznych (ubóstwo, alkoholizm, bezradność); – Brak kompleksowej oferty kulturalnej oraz innych sposobów i form spożytkowania czasu wolnego dzieci i dorosłych; – Brak placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci do 3 roku życia (żłobków) jako bariera powrotu rodzica/opiekuna na rynek pracy; – Niedostateczna oferta zajęć pozalekcyjnych pomimo rozbudowanej infrastruktury szkolnictwa; – Utrzymujące się długotrwale bezrobocie wśród osób bez doświadczenia zawodowego i o niskim wykształceniu. Występowanie bezrobocia ukrytego; – Brak wykwalifikowanych pracowników wśród osób bezrobotnych i poszukujących pracy; – Niewystarczające działania w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób starszych i samotnych oraz rodzin o niskim statusie materialnym, brak mieszkań chronionych, brak kompleksowego wsparcia społecznego obejmującego wsparcie emocjonalne, informacyjne, instrumentalne i rzeczowe oraz dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin; – Brak zadawalającej opieki medycznej i ograniczona dostępność do ambulatoryjnej opieki specjalistycznej spowodowana brakami infrastrukturalnymi i kadrowymi.
GOSPODARKA		
	– Rozwijająca się specjalizacja produkcji rolnej (uwarunkowana uprawami o wysokich wymaganiach glebowych) w stopniu umożliwiającym konkurencyjność produktów na rynku regionalnym i krajowym;	– Duży udział obszarów chronionych w powierzchni Gminy ogranicza możliwości inwestycyjne; – Brak promocji atrakcyjności terenu o wysokich walorach kulturowo-przyrodniczych, brak marki obszaru;

	– Możliwość rozszerzenia działalności rolniczej w kierunku agroturystyki; – Dość wysoka skłonność mieszkańców do podejmowania działalności gospodarczej, przejawiająca się w liczbie nowo rejestrowanych podmiotów w systemie REGON; – Rodzima przedsiębiorczość oraz firmy rodzinne – osoby związane z Gminą Krzczonów, których przywiązanie i lojalność do Gminy można wykorzystać do uruchomienia nowych form współdziałania i rozwoju lokalnej przedsiębiorczości; – Duże znaczenie sektora usług niekomercyjnych (publicznych) dla lokalnego rynku pracy; – Dość wysoka skuteczność Gminy w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, co może stanowić dobrą przesłankę do podnoszenia jej atrakcyjności inwestycyjnej. – Bogate dziedzictwo kulturowe i wysokie walory krajobrazowe umożliwiają rozwój usług turystycznych oraz są szansą na wykreowanie produktu turystycznego oraz rozwoju turystyki czynnej (pieszej, rowerowej, konnej); – Dobre warunki do rozwoju działalności gospodarczej opartej na energetyce odnawialnej, szczególnie solarnej w związku z doskonałym nasłonecznieniem obszaru.	– Brak atrakcyjnych ofert pracy, niedostateczna liczba małych i średnich podmiotów gospodarki narodowej oferujących miejsca pracy; – W miarę niska atrakcyjność inwestycyjna Gminy Krzczonów wynikająca ze słabej dostępności transportowej, niskiej aktywności przemysłowej oraz najniższej aktywności usługowej i zaawansowanych technologii; – Niski stopień urbanizacji Gminy; – Poziom nasycenia w podmioty gospodarcze na terenie Gminy jest niski; – W opinii mieszkańców na terenie Gminy Krzczonów występują trudne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej (wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej, bariery biurokratyczne oraz wysoki wkład własny na rozpoczęcie prowadzenia działalności); – Dość wysoka dynamika wyrejestrowywania podmiotów z systemu REGON, krótki okres funkcjonowania nowo powstałych podmiotów; – Ograniczony dostęp do instytucji otoczenia biznesu w Gminie Krzczonów (niewystarczająca liczba podmiotów); – Bariery w rozwoju rolnictwa i budowania bazy surowcowej spowodowane brakiem podmiotów otoczenia rolnictwa i przetwórstwa oraz niskim poziomem innowacyjności gospodarstw; – Niewielka promocja i dystrybucja produktów rolnych oraz brak współpracy rolników w tym zakresie; – Bardzo słabo rozwinięty sektor przemysłu, brakuje dużych podmiotów gospodarczych zapewniających liczne miejsca pracy, jak również możliwość generowania nowych inwestycji (m.in. poprzez kooperację); – Niedostatecznie rozwinięta wyspecjalizowana działalność gospodarcza, deficyt firm obserwuje się w branżach wiedzy i techno-chłonnych; – Niska wartość dodana w gospodarce lokalnej, czego przejawem jest niska rentowność i dochodowość z działalności prowadzonej przez przedsiębiorców; – Słabo rozwinięty lokalny rynek pracy, zbyt duża liczba pracujących
--	---	--

		w sektorze usług nierynkowych; – Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura noclegowa i gastronomiczna mająca wpływ na ograniczenie rozwoju produktu turystycznego; – Niski poziom rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, oceniany głównie przez pryzmat wielkości zatrudnienia i formy prawnej działających firm lokalnych, skali ich działania na rynkach oraz zdolności inwestycyjnej; – Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych przeznaczonych w miejscowym planie do prowadzenia i rozwoju działalności.
Czynniki zewnętrzne	Szanse	Zagrożenia
	– Możliwości wsparcia przez państwo i UE inwestycji przyjaznych środowisku w tym: OZE, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne, gospodarka o obiegu zamkniętym zgodnie z założeniami planu działania Europejski Zielony Ład, dofinansowania do przydomowych oczyszczalni ścieków; – Wzrost opłacalności działań z zakresu odnawialnych źródeł energii ze względu na rosnące koszty energii elektrycznej; – Ograniczenie skutków zmian klimatycznych na rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Krzczonów poprzez wdrożenie planów adaptacyjnych oraz niebieskiej i zielonej infrastruktury; – Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych dzięki interwencjom w kierunku wprowadzenia technologii niskoemisyjnych oraz przeciwdziałania ubóstwu energetycznemu; – Przyciągnięcie do Gminy Krzczonów inwestycji z zewnątrz w tym firm zajmujących się przetwórstwem rolno-spożywczym m.in. poprzez wyznaczenie terenów inwestycyjnych oraz realizację polityki promocji gospodarczej, prowadzonej w bliskiej współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubelskiego oraz agendami rządowymi, w tym PAIH, ARP, PFR itp.); – Wykorzystanie w rozwoju społeczno-gospodarczym nowych koncepcji, trendów i praktyk rozwoju gospodarki lokalnej w tym z wykorzystaniem ekonomii społecznej, srebrnej ekonomii i energetyki odnawialnej, itp.); – Rosnąca rola i znaczenie jakości życia jako celu nadrzędnego działań	– Następujące zmiany klimatyczne mające wpływ na wiele sektorów gospodarki i społeczeństwo poprzez oddziaływanie na fizyczne i biologiczne składniki ekosystemów, takie jak: woda, gleba, powietrze i różnorodność biologiczne. Nieliczne działania inwestycyjne w tym względzie świadczą o niewystarczającej liczbie inwestycji przeciwdziałających zmianom klimatu i działań skierowanych na adaptację do zaistniałych już zmian. Na obszarze Gminy Krzczonów brakuje m.in. zielonej i niebieskiej infrastruktury, zbiorników retencyjnych, itp.; – Zmniejszenie popytu na technologie niskoemisyjne i styl życia zgodny z ideą zrównoważonego rozwoju; – Brak możliwości finansowania działań zaradczych związanych ze zjawiskiem suszy w tym w zakresie retencji wodnej; – Utrzymujący się trend wzrostu zużycia energii; – Wywoływanie konfliktów między wartościami dziedzictwa kulturowego, krajobrazem kulturowym, a współczesnymi procesami urbanistycznymi; – Nadzwyczajne zagrożenia związane z przewozem substancji niebezpiecznych dla środowiska związane z głównymi szlakami transportu samochodowego; – Niepewność w zakresie prowadzenia polityki fiskalnej samorządów, wynikająca ze zmieniających się regulacji prawnych (m.in. wzrastające wydatki na oświatę oraz administrację publiczną);

	i polityk władz samorządowych na szczeblu lokalnym i regionalnym; – Rozwój rolnictwa ekologicznego i produkcja żywności certyfikowanej oparte na istniejących zasobach naturalnych i wykorzystanie trendu w społeczeństwie związanego ze zdrowym trybem życia; – Rozwój współpracy sieciowej przedsiębiorstw z wykorzystaniem najlepszych praktyk i nowych modeli biznesowych, w tym klastra energetycznego i rolno-spożywczego, partnerstw publiczno-prywatnych itp.; – Rozwój produktu turystycznego w oparciu o bogate dziedzictwo kulturowe; – Dostępne źródła finansowania rozwoju różnych elementów infrastruktury i form turystyki zintegrowanej (np. w ramach PO Polska Wschodnia, PROW, RPO WL); – Położenie gmin sąsiednich: Jabłonna i Rybczewice w obszarze Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego dające możliwość nawiązania współpracy w zakresie promocji obszaru turystycznego i wypracowania wspólnej jego marki; – Bliskość dużego ośrodka miejskiego – Lublina – dająca szansę na przyciąganie nowych mieszkańców i turystów; – Poprawa dostępności komunikacyjnej poprzez budowę nowych dróg i poprawę nawierzchni już istniejących; – Unijne polityki, strategie i instrumenty finansowe wspierające rozwój sektora rolno-spożywczego w ramach krótkich łańcuchów dostaw (patrz Europejski Zielony Ład, Strategia UE od Pola do Stołu) oraz optymalne wykorzystanie środków pochodzących z Krajowego Planu Odbudowy, Polskiego Ładu oraz innych programów krajowych i Regionalnego Programu Operacyjnego na potrzeby rozwoju gospodarczego i społecznego.	– Sąsiedztwo gmin o zbliżonych warunkach naturalnych i potencjale, co wpływa na dużą konkurencyjność np. w przyciąganiu turystów; – Brak zainteresowania inwestorów zewnętrznych obszarem Gminy; – Niska świadomość mieszkańców w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej; – Kurczące się zasoby pracy związane z odchodzeniem wielu doświadczonych pracowników na emeryturę, bez możliwości zastąpienia ich nowymi pracownikami (na skutek utrzymującej się migracji młodych ludzi, procesem starzenia się społeczeństwa); – Pogłębiająca się ekspansja chorób cywilizacyjnych wśród społeczności powodująca znaczne obciążenie systemu opieki zdrowotnej i pomocy społecznej; – Niska opłacalność produkcji rolniczej i konkurencja dla lokalnych rolników ze strony zagranicznych producentów żywności; – Utrzymujące się niekorzystne uwarunkowania globalne związane z pogłębiającą się recesją na świecie i długotrwałym kryzysem gospodarczym wywołanym pandemią koronawirusa, które w odniesieniu do rozwoju Gminy mogą prowadzić do zmniejszenia się liczby działających przedsiębiorstw oraz większej presji na system pomocy społecznej; – Ogólna stagnacja w rozwoju Gminy i brak realnych szans na jej rozwój w najbliższych latach w związku kryzysem i trudną sytuacją gospodarczą w kraju i za granicą; – Wpływ pandemii COVID-19 również na inne dziedziny życia na terenie Gminy: relacje międzyludzkie, kultura i administracja publiczna.
--	---	---

3. WIZJA, MISJA I CELE ROZWOJU

3.1 Wizja i misja

Strategia rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030 jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację społeczno-gospodarczą. Zwrócono uwagę zarówno na mocne i słabe strony, jak również na potencjały i bariery tego obszaru. Określone w dokumencie misja i wizja to elementy strategii ukazujące najważniejsze kierunki rozwoju obszaru.

Proces rozwoju gminy jest niezwykle złożony i wpływa na niego wiele czynników, dlatego też podczas formułowania wizji i misji wzięto pod uwagę takie elementy, jak:

- * uwarunkowania zewnętrzne – czynniki niezależne od działań na szczeblu gminnym;
- * uwarunkowania wewnętrzne – potencjały i bariery na poziomie gminy;
- * możliwości finansowe gminy;
- * kompetencje samorządu gminnego;
- * instrumenty i programy mogące stanowić źródła finansowania przedsięwzięć;
- * wnioski z konsultacji społecznych.

Wizja jest swoistym wyobrażeniem przyszłości, stanowi projekcję, opis pożądanego stanu rzeczywistości, do której prowadzą działania kreowane przez Władze Gminy Krzczonów i instytucji publicznych wyższego rzędu oraz działania partnerów realizujących Strategię. Wizja Gminy Krzczonów w perspektywie do 2030 roku powstała przy udziale społeczności lokalnej podczas procesu konsultacji i partycypacji społecznych. Treść wizji ma charakter opisowy i przedstawia oczekiwany obraz przyszłości po zrealizowaniu misji oraz wyznaczonych celów strategicznych. Przedmiotowe obszary wynikają z uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych gminy. Identyfikują kluczowe dziedziny, których wsparcie powinno doprowadzić do zdynamizowania procesu rozwojowego jednostki.

Wizja Gminy Krzczonów:

W 2030 roku Gmina Krzczonów jest miejscem dobrym do życia, pracy i wypoczynku o szerokim wachlarzu dobrej jakości usług publicznych. To obszar, na którym respektuje się zasady ochrony środowiska i wykazuje dbałość o posiadany unikalny zasób przyrodniczy jednocześnie wykorzystujący swoje walory turystyczne. Gmina Krzczonów to obszar turystyczny rozpoznawalny zarówno na Lubelszczyźnie jak i w całym kraju.

Realizacja działań wskazanych w strategii pobudziła rozwój gospodarczy oraz społeczny, szczególnie w obszarze kultury i rekreacji, a jednocześnie podniosła jakość zagospodarowania przestrzeni. Biblioteki i świetlice wzmocniły swoją funkcję, jako miejsca integracji i aktywizacji lokalnych społeczności. Stały się miejscem spotkań młodych, dorosłych i starszych mieszkańców, wymiany wiedzy i doświadczeń oraz wzajemnej inspiracji.

Niematerialne dziedzictwo kulturowe Gminy Krzczonów jest wyróżnikiem obszaru na tle kraju i stanowi podstawę do organizacji cyklicznych imprez o randze ponadregionalnej. Gęsta sieć zmodernizowanych i rozbudowanych ścieżek rowerowych z infrastrukturą rowerową jest obecna niemal na obszarze całej Gminy i stanowi podstawę rozwiniętej turystyki rowerowej i krajoznawczej.

Rozwój sektora turystyki pociągnął za sobą rozwój wielu innych branż: transport, łączność, działalność finansowa i ubezpieczeniowa, rekreacja, usługi rehabilitacyjne i medyczne, gastronomia, agroturystyka, hotelarstwo. Dzięki temu powstało wiele nowych miejsc pracy, co zahamowało odpływ młodych ludzi z obszaru Gminy.

Na terenie Gminy wyraźnie rozwinęła się branża rolnicza, dzięki takim działaniom jak programy scalania gruntów, kompleksowe wsparcie informacyjne, szkoleniowe i doradcze, czy organizowane w Gminie wydarzenia, jak targi produktów lokalnych. Widać również wzrost wykorzystania technologii ekologicznego rolnictwa. Niemale znaczenie miały również działania podjęte w ramach przeciwdziałania suszom i skutkom suszy.

Na wzrost atrakcyjności osadniczej, gospodarczej i turystycznej miały też wpływ zrealizowane inwestycje drogowe, które pozwoliły na sprawne i bezpieczne przemieszczanie się i transport.

Do osiągnięcia sukcesu w bardzo dużym stopniu przyczyniły się dobrze zorganizowane i wyszkolone kadry samorządowe prowadzące odpowiedzialną politykę finansową, owocną komunikację społeczną oraz udaną współpracę z lokalnymi liderami i organizacjami społecznymi. Bez zaangażowania obu stron rozwój Gminy nie był by możliwy.

Osiągnięcie wyżej opisanej wizji będzie możliwe dzięki uaktywnieniu najważniejszych potencjałów rozwojowych Gminy Krzczonów. Istotne jest wykorzystanie walorów przyrodniczych, archeologicznych i kulturowych do rozwoju usług i oferty turystycznej oraz spożytkowanie stale rozwijającego się kapitału społecznego. Wykorzystanie tych wewnętrznych potencjałów, przy pomocy środków zewnętrznych, przyczyni się do przyspieszenia procesów restrukturyzacji lokalnej gospodarki i poprawy jakości życia mieszkańców.

Misja koncentruje się na podstawowych wartościach, które przyświecają Władzom Gminy i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Misja wskazuje generalny kierunek, w którym podąża Gmina Krzczonów oraz czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości, jako nadrzędnych. Misja stanowi odpowiedź na pytania, jakie stawiamy sobie w założonym horyzoncie czasowym przyjętym w dokumencie: **Co jest naszym priorytetem i kim jesteśmy? W oparciu, o jakie wartości działamy?** Z misji wynikają cele ogólne, których wspieranie jest niezbędne do zrealizowania przyjętej wizji rozwoju.

Misją władz samorządowych Gminy Krzczonów jest zapewnienie rozwoju Gminy poprzez przeciwdziałanie barierom rozwoju oraz zapewnienie rosnącego poziomu życia i zamożności mieszkańców dzięki wykorzystaniu potencjałów, położenia Gminy, rozwoju turystyki i gospodarki oraz rolnictwa ekologicznego z poszanowaniem ochrony środowiska i walorów przyrodniczych. Realizacja misji będzie możliwa dzięki współpracy z organizacjami, przedsiębiorcami, mieszkańcami, administracją samorządową i państwową oraz partnerami zewnętrznymi.

3.2 Cele strategiczne i operacyjne

Wyznaczone w strategii cele strategiczne stanowią główne obszary interwencji, w ramach których będą podejmowane działania, służące rozwojowi Gminy Krzczonów w długofalowej perspektywie. Obszary wynikają bezpośrednio z przyjętej wizji rozwoju i są odpowiedzią na główne wyzwania rozwojowe, przed którymi stoi Gmina i jej społeczność w perspektywie do 2030 roku.

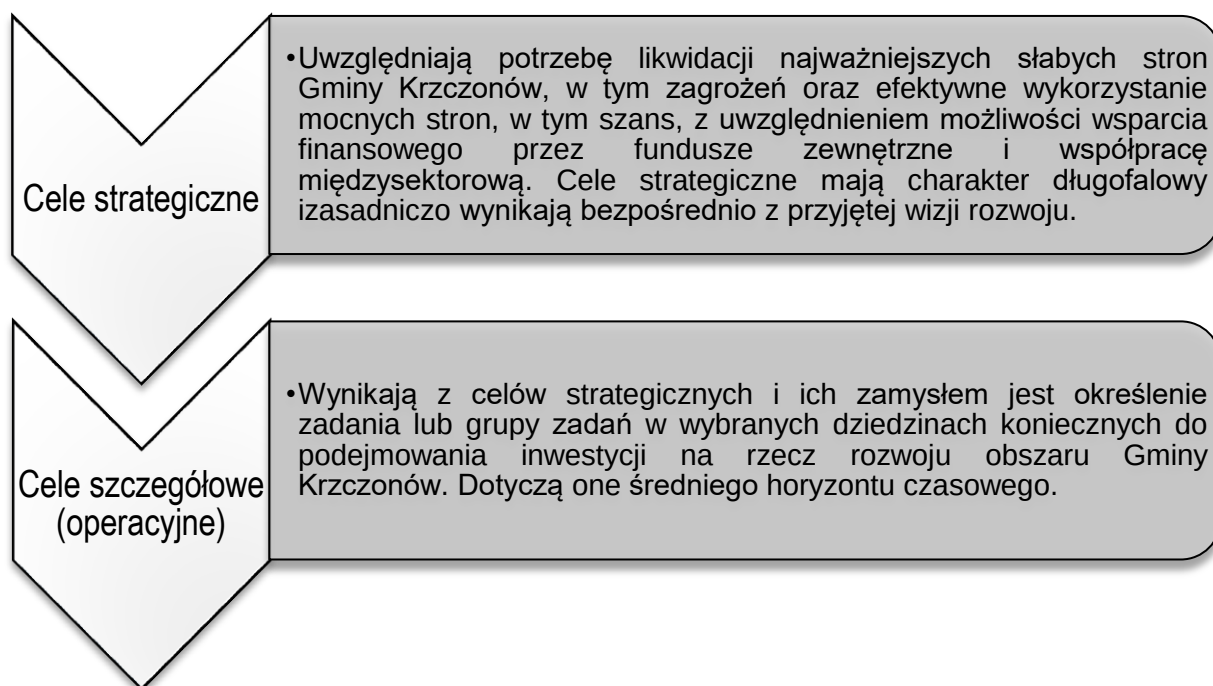
Cel strategiczny, to zapis wizji, który jest realny, rzeczywisty i osiągalny. Cel powinien być zgodny z „zasadą SMART”:

- × S - Specific – specyficzny
- × M - Measurable – konkretny
- × A - Actionable - przekładalny na działania
- × R - Realistic - realny / rzeczywisty
- × T - Timetabled - ujęty w ramy czasowe

Podczas formułowania celów pod uwagę wzięto wiele aspektów:

- × strategię i politykę wyższego szczebla (wojewódzki, krajowy, UE);
- × dotychczas realizowana strategia Gminy – zachowanie ciągłości;
- × wnioski i ustalenia z diagnozy oraz SWOT;
- × wizja rozwoju Gminy;
- × konsultacje społeczne;
- × dostępne instrumenty finansowania;
- × wiedza, logika i dobre praktyki;
- × inne czynniki.

W Strategii przyjęto dwustopniowy układ celów podporządkowanych wspomaganie rozwoju społecznego i gospodarczego Gminy Krzczonów.

Rozwój lokalny Gminy Krzczonów oparto na konieczności zaspokajania potrzeb mieszkańców oraz determinacji rozwoju atrakcyjności i konkurencyjności Gminy. Przy opracowaniu planu interwencji pod uwagę wzięto wieloaspektowość zmian zachodzących w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Cele strategiczne			
1. Gmina atrakcyjna do życia i pracy	2. Rozwinięta turystyka i zróżnicowana oferta spędzania czasu wolnego	3. Rozwinięta lokalna gospodarka oraz przedsiębiorczość i aktywne społeczeństwo obywatelskie	4. Czyste środowisko i adaptacja do zmian klimatu
Cele operacyjne			
1.1 Lepszy dostęp do usług mieszkaniowych i ich wyższy standard	2.1 Rozwój dostępności komunikacyjnej Gminy	3.1 Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych i dywersyfikacja działalności rolniczej	4.1 Ochrona walorów przyrodniczych Gminy
1.2 Lepszy dostęp i jakość usług edukacji oraz opieki nad dzieckiem	2.2 Rozwój i promocja infrastruktury turystycznej oraz oferty turystycznej	3.2 Tworzenie korzystnych warunków do rozwoju istniejących i powstania nowych przedsiębiorstw	4.2 Promowanie zasad ekologii i edukacja ekologiczna mieszkańców
1.3 Efektywna polityka społeczna oraz opieka zdrowotna	2.3 Rozwój oferty i promocja w zakresie kultury i rekreacji dla mieszkańców	3.3 Skuteczna promocja gospodarcza Gminy	4.3 Odpowiedzialne gospodarowanie zasobami wodnymi
1.4 Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego i uporządkowana przestrzeń Gminy	2.4 Rozwój i upowszechnianie sportu oraz aktywności ruchowej	3.4 Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy	4.4 Transformacja energetyczna i odnawialne źródła energii
1.5 Wysokiej jakości i sprawna administracja publiczna	2.5 Wzmocnienie tożsamości lokalnej i integracji mieszkańców	3.5 Aktywizacja obywatelska mieszkańców i budowanie kapitału społecznego	4.5 Sprawna gospodarka odpadami

Do każdego celu strategicznego dołączony został **indykatorywny wykaz** wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujących się w cele strategiczne.

Zaprezentowane powyżej cele strategiczne i operacyjne oparte są na wnioskach z diagnozy i doświadczeniach z realizacji poprzednich dokumentów strategicznych. Cele są spójne wewnętrznie i tworzą wzajemnie uzupełniający się system, w którym efekty jednych celów generują i wzmacniają efekty realizacji innych zapewniając efekt synergii. Nadrzędną ideą jest wykorzystanie potencjałów rozwojowych, modernizacja gospodarki, poprawa jakości życia mieszkańców oraz dbałość o środowisko.

Strategia wyznacza cztery cele strategiczne skupiające 20 celów operacyjnych oraz kierunki działań, które stanowią punkt odniesienia dla wszystkich działań rozwojowych Gminy Krzczonów. Wszystkie powinny przyczynić się do osiągnięcia przyjętej wizji rozwoju

Gminy Krzczonów. Wymagać to będzie zaangażowania wielu środowisk i podmiotów, które realizując własne cele i działania będą kierunkować się jednocześnie uzgodnionymi i przyjętymi dla całej Gminy celami.

Zaproponowane cele strategiczne to obszary w ramach, których będą podejmowane działania długofalowe służące rozwojowi Gminy Krzczonów. Wyzwania, przed którymi staje Gmina Krzczonów wynikają z konieczności ciągłego wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej oraz turystycznej Gminy. W konsekwencji możliwy będzie napływ nowych inwestorów oraz poprawa konkurencyjności obszaru Gminy pod względem gospodarczym oraz jako obszaru do zamieszkania.

Jednym z najważniejszych wyzwań jest zadbanie o wysoką jakość życia mieszkańców w Gminie. Społeczność lokalna stanowi ogromny potencjał i siłę napędową do funkcjonowania i rozwoju Gminy. Zapewnienie wysokiej jakości życia umożliwi prowadzenie działań rozwojowych, ograniczy odpływ ludności z terenu Gminy. Jednocześnie atrakcyjna przestrzeń jest warunkiem rozwoju społeczno-gospodarczego. Duże znaczenie tym zakresie ma poprawa jakości i dostępności usług publicznych, oferowanych dla mieszkańców Gminy Krzczonów, szczególnie w sferze edukacji, opieki medycznej i pomocy społecznej między innymi poprzez stworzenie Centrum Usług Społecznych, kultury i rekreacji. Wzrost jakości życia mieszkańców Gminy Krzczonów uzależniony jest nie tylko od wyżej wymienionych działań, ale również od wzrostu jakości świadczonych usług administracji publicznej. We współczesnych czasach niezwykle ważne jest budowanie społeczeństwa informacyjnego, gdzie technologie informacyjno-komunikacyjne odgrywają ważną rolę rozwojową. Na ich bazie należy rozwijać ofertę e-usług skierowanych do mieszkańców Gminy Krzczonów oraz potencjalnych inwestorów, jak również rozwijać cyfryzację zasobów administracji samorządowej.

Drugie wyzwanie skupia się na rozwoju opartym na nie w pełni wykorzystanym potencjale turystycznym obszaru Gminy. Ze względu na potencjał turystyczny i stosunkowo bliskie położenie względem dużego ośrodka miejskiego (Lublin) dużą wagę mają działania zmierzające do rozwoju infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej oraz oferty turystycznej w oparciu o lokalne produkty i usługi. Cel strategiczny zakłada poprawę jakości, kompleksowości i dostępności oferty czasu wolnego, w tym turystycznej, sportowej i kulturalnej skierowanej do mieszkańców i turystów. Gmina Krzczonów posiada wysokie walory przyrodnicze związane z położeniem. Potencjał turystyczny Gminy wzmacnia również bogata historia i unikatowe zabytki. Aby Gmina Krzczonów mogła pełnić rolę ważnego punktu na mapie turystycznej istotne jest prowadzenie działań zmierzających do poprawy dostępności i jakości komunikacyjnej (zarówno samochodowej jak i łączności internetowej).

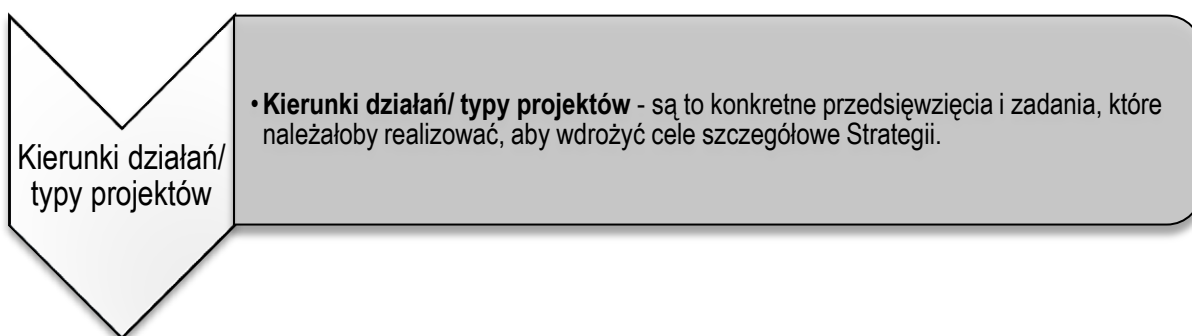
Trzecie wyzwanie skupia się na rozwoju lokalnej gospodarki i przedsiębiorczości oraz na podejmowaniu kroków zmierzających do aktywizacji społeczeństwa obywatelskiego. Działania te mają za zadanie wzmocnienie podstaw potencjału gospodarczego Gminy. Kluczową gałęzią rozwoju gospodarczego Gminy Krzczonów będzie lokalna przedsiębiorczość. Dlatego też niezwykle istotne jest prowadzenie zadań kreujących przyjazne warunki do przyciągania inwestycji i rozwoju nowych firm. Duże znaczenie mają również przedsięwzięcia zmierzające do wielokierunkowego wspierania rolnictwa i rozwoju sektora rolno-spożywczego. Niemalą rolę w dążeniu do wzrostu konkurencyjności Gminy Krzczonów ma prowadzenie działań promocyjnych oraz skutecznego marketingu. Duży wpływ na rozwój Gminy ma również aktywna postawa członków społeczności lokalnej oraz ich zdolność do samoorganizacji i zaangażowania w proces współdecydowania o losach

miejsca, w którym mieszkają. Aktywność społeczna mieszkańców i ich zaangażowanie w proces współdecydowania o losach Gminy stanowi podstawę do budowania społeczeństwa obywatelskiego na poziomie lokalnym jednocześnie wzmacnia spójność i integrację społeczną.

Ostatnie wyzwanie zaprezentowane w niniejszej Strategii dotyczy działań zmierzających do zachowania czystego środowiska i adaptacji do zmian klimatu. Gmina Krzczonów cechuje się dużym zasobem przyrodniczym. Potencjał przyrodniczy Gminy budują unikalne krajobrazy Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego oraz Czerniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Krzczonowski Park Krajobrazowy stanowi niezwykle ważny czynnik wpływający na wybór kierunku rozwoju Gminy Krzczonów. Istotne jest prowadzenie i promowanie działań zmierzających do racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska, głównie deficytowymi zasobami czystej wody. Należy kontynuować zadania zmierzające do racjonalnego gospodarowania odpadami. Niezwykle ważne wydaje się prowadzenie ciągłej edukacji ekologicznej wśród mieszkańców Gminy, jak również kształtowanie postaw proekologicznych. Rozwój gospodarki niskoemisyjnej oraz produkcja energii odnawialnej, czy też magazynów energii wpłynie korzystnie na jakość życia mieszkańców oraz na promocję ekologiczną obszaru Gminy.

3.3 Kierunki inwestycji (działań) w Gminie Krzczonów

W ramach celów strategicznych dokonano koncentracji celów operacyjnych i kierunków interwencji (działań), które bezpośrednio służą realizacji założonych celów, a tym samym stanowią podstawę wdrażania strategii. Zaprezentowane kierunki należy traktować jako pewną propozycję, otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, określającą ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej. **Zbiór przedstawionych kierunków interwencji nie stanowi katalogu zamkniętego.** Jest to zestaw działań podejmowanych przez Gminę Krzczonów oraz jej partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Kierunki interwencji odpowiadają na potrzeby rozwojowe Gminy Krzczonów i wskazują sposób rozwiązywania najważniejszych problemów, zmniejszania barier rozwojowych, wzmacniania potencjałów lokalnych, wykorzystywania zasobów własnych oraz szans pojawiających się w otoczeniu.

CEL STRATEGICZNY 1. GMINA ATRAKCYJNA DO ŻYCIA I PRACY

Realizacja działań ujętych w celach strategicznych charakteryzuje się dużą szansą powodzenia. Obejmuje m. in. działania inwestycyjne, które realizowane będą sukcesywnie. Szybkość realizacji tych działań zależy od możliwości pozyskania wsparcia finansowego ze środków zewnętrznych lub krajowych. Działania są spójne z priorytetami Unii Europejskiej.

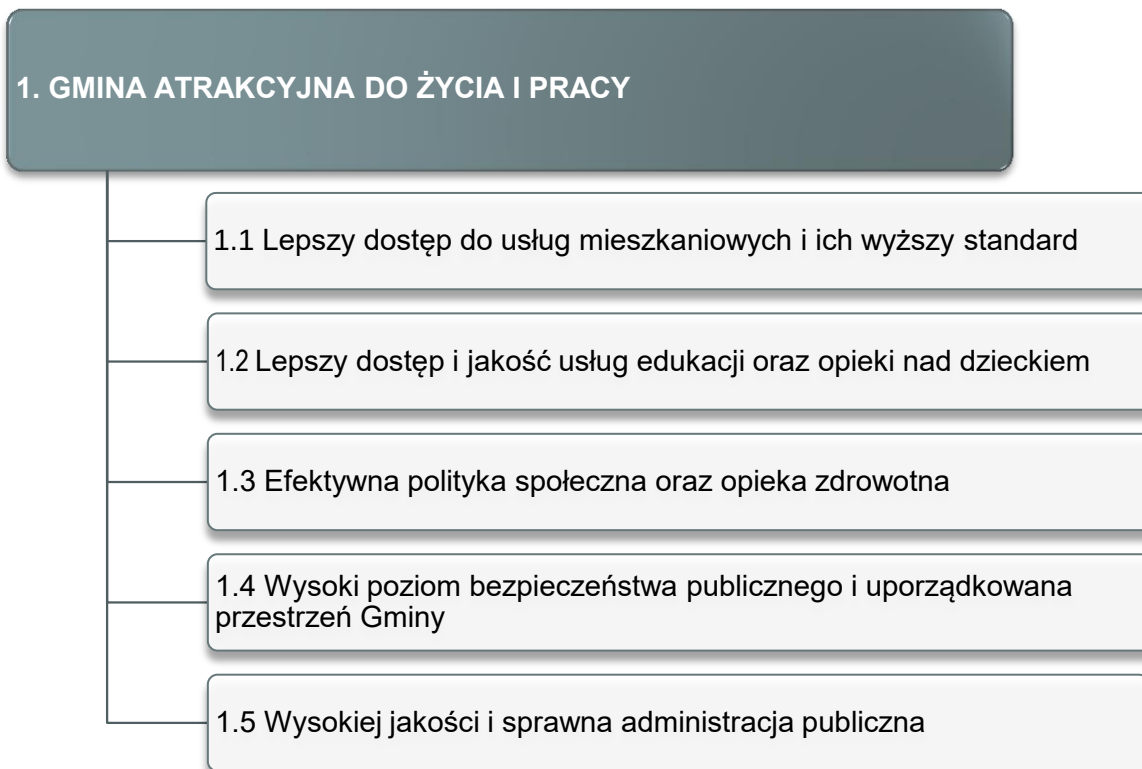
Jedną z metod zachęcenia mieszkańców do pozostania na terenie Gminy Krzczonów, jak również pozyskania nowych potencjalnych mieszkańców czy inwestorów zainteresowanych osiedleniem się na stałe w granicach Gminy jest zapewnienie warunków atrakcyjnych do życia i pracy oraz wysokiego standardu życia. Na osiągnięcie takiego celu składa się szereg poszczególnych składowych. Dostęp mieszkańców do wysokiej jakości usług publicznych jest obecnie jednym z głównych czynników decydujących o poziomie rozwoju lokalnego i sprawności administracji gminnej. Usługi społeczne dotyczą przede wszystkim takich obszarów jak oświata i edukacja, sport i rekreacja, ochrona zdrowia, pomoc społeczna i kultura.

Podstawowym celem Strategii jest dążenie do stałej poprawy poziomu i jakości życia mieszkańców. Mieszkańcy Gminy stanowią fundament funkcjonowania Gminy oraz jej duży potencjał (kompetencja, wiedza, przedsiębiorczość). Działania podejmowane w celu stworzenia miejsca atrakcyjnego do życia i pracy skupiają się na zapewnieniu dostępu do dobrej jakości usług edukacyjnych, zdrowotnych, socjalnych, mieszkaniowych. Istotne jest również zapewnienie poczucia bezpieczeństwa publicznego oraz zadbania o przestrzeń i ład przestrzenny obszaru Gminy.

Władze Gminy Krzczonów w ramach swoich ustawowych kompetencji i bieżącej działalności powinny podejmować działania zmierzające do systematycznego podnoszenia jakości życia mieszkańców, m.in. poprzez poprawę dostępu do podstawowej infrastruktury technicznej i społecznej, a także podnoszenie jakości oferowanych usług w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, kultury oraz sportu i rekreacji. Wszelkie organizacyjne i inwestycyjne wysiłki w tym zakresie będą niewątpliwie korzystnie wpływać na poprawę wizerunku Gminy, jako miejsca atrakcyjnego dla potencjalnych inwestorów i turystów. Dla inwestorów korzystanie z tego rodzaju infrastruktury jest równie ważne jak dostęp do infrastruktury służącej bezpośrednio biznesowi.

Konieczne są również działania związane z atrakcyjnym zagospodarowaniem w sposób funkcjonalny przestrzeni publicznych i zapewnieniem realizacji zasad kompozycyjno-estetycznych. Ład przestrzenny stanowi niezbędny element zrównoważonego rozwoju, uwzględnia bowiem w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe i kulturowe. Istotne jest prowadzenie działań zmierzających do uporządkowania przestrzeni zarówno na poziomie aktualnych dokumentów planistycznych i strategicznych jak również modernizacji, urządzenia czy uporządkowania przestrzeni publicznych oraz prac remontowych budynków użyteczności publicznej.

Do zadań Władz Gminy należy także zapewnienie bezpieczeństwa jej mieszkańców. Aby zrealizować ten cel konieczne są działania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa przeciwpożarowego i przeciwpowodziowego, a także zapewnienie bezpiecznej przestrzeni publicznej.

Poniżej zaprezentowano zestawienie możliwych kierunków działań realizujących założenia celu strategicznego 1. GMINA ATRAKCYJNA DO ŻYCIA I PRACY. Zbiór przedstawionych kierunków interwencji nie stanowi katalogu zamkniętego.

1.1 Lepszy dostęp do usług mieszkaniowych i ich wyższy standard

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Rozbudowa niezbędnej infrastruktury technicznej zapewniającej lepszy standard i wyposażenie mieszkań na terenie gminy	Gmina Krzczonów, Polska Spółka Gazownictwa, przedsiębiorcy	Właściciele nieruchomości, mieszkańcy	2022 – 2030
Prowadzenie aktywnej polityki mieszkaniowej, w tym opracowanie i wdrożenie programu ulg i ułatwień dla młodych ludzi w zakresie budowy/kupna/wynajmu własnego mieszkania	Gmina Krzczonów	Przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, mieszkańcy	2022 – 2030
Zwiększenie dostępności mieszkań komunalnych i socjalnych	Gmina Krzczonów	OPS, organizacje pozarządowe	2022 – 2030

1.2 Lepszy dostęp i jakość usług edukacji oraz opieki nad dzieckiem

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Projekty w zakresie rozwoju infrastruktury żłobków oraz innych form opieki nad dziećmi do lat 3	Gmina Krzczonów, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, organ właściwy do spraw rodziny i polityki społecznej	2022 – 2030
Projekty w zakresie tworzenia oraz rozwoju infrastruktury i usług wychowania przedszkolnego	Gmina Krzczonów, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	Szkoły, organizacje pozarządowe, kuratorium oświaty, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Projekty w zakresie tworzenia oraz rozwoju infrastruktury i usług oraz racjonalizacji i modernizacji kształcenia na poziomie podstawowym	Gmina Krzczonów, przedsiębiorcy,	Szkoły, organizacje pozarządowe,	2022 – 2030

	organizacje pozarządowe	kuratorium oświaty, przedsiębiorcy	
Doposażenie placówek oświatowych	Gmina Krzczonów	Szkoły, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Projekty w zakresie poszerzania oferty kształcenia (np. zajęcia dodatkowe) oraz wprowadzania innowacji	Gmina Krzczonów	Szkoły, organizacje pozarządowe, kuratorium oświaty, jednostki naukowe	2022 – 2030
Wsparcie uzdolnionych dzieci i młodzieży przez system stypendiów i nagród	Gmina Krzczonów	Szkoły, organizacje pozarządowe, kuratorium oświaty	2022 – 2030
Doskonalenie zawodowe nauczycieli w celu zdobycia dodatkowych kwalifikacji do prowadzenia zajęć specjalistycznych	Gmina Krzczonów	Szkoły, organizacje pozarządowe, kuratorium oświaty	2022 – 2030
Podejmowanie współpracy z instytucjami pozaszkolnymi w zakresie pomocy dla uczniów zagrożonych lub uzależnionych	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna, mieszkańcy – osoby fizyczne	2022 – 2030
Rozwój systemu doradztwa na poziomie szkoły podstawowej w zakresie dalszego kształcenia oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla młodzieży szkolnej	Gmina Krzczonów	Szkoły, organizacje pozarządowe, kuratorium oświaty	2022 – 2030
Racjonalizacja systemu dowozu dzieci i młodzieży	Gmina Krzczonów	Szkoły, organizacje pozarządowe	2022 – 2030

1.3 Efektywna polityka społeczna oraz opieka zdrowotna

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Remont i doposażenie istniejących placówek ochrony zdrowia	Placówki ochrony zdrowia, Gmina Krzczonów	Przedsiębiorcy	2022 – 2030

Współpraca z podmiotami leczniczymi w powiecie i województwie w zakresie poprawy dostępności mieszkańców do lekarzy specjalistów oraz usług diagnostyki specjalistycznej	Placówki ochrony zdrowia	Gmina Krzczonów, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Uczestnictwo w regionalnych i krajowych programach profilaktyki, badań i leczenia wybranych chorób cywilizacyjnych	Placówki ochrony zdrowia, Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Realizacja gminnych programów szczepień i akcji poboru krwi	Placówki ochrony zdrowia, Gmina Krzczonów	OPS, Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Opracowanie programów profilaktycznych dla poszczególnych grup społecznych	Placówki ochrony zdrowia, Gmina Krzczonów	OPS, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Edukacja na rzecz zdrowego i aktywnego trybu życia	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu	2022 – 2030
Bliska współpraca władz samorządowych z organizacjami pozarządowymi w zakresie zapewnienia dodatkowych usług na rzecz osób objętych pomocą społeczną	Gmina Krzczonów, OPS	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Projekty w zakresie pomocy żywieniowej dla osób i rodzin zagrożonych ubóstwem dochodowym	Gmina Krzczonów, OPS	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Wypracowanie i wdrożenie systemu zintegrowanych i skoordynowanych usług w zakresie pomocy społecznej (w ramach idei Centrum Usług Społecznych - CUS)	Gmina Krzczonów, OPS	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Poszerzenie dostępu do usług społecznych poprzez zaadresowanie ich do wszystkich mieszkańców gminy – partycypacja NGO w rozwoju lokalnych usług społecznych	Gmina Krzczonów, OPS	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Wsparcie osób chorych, z niepełnosprawnościami, rodzin niepełnych, wielodzietnych, z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, opuszczających zakład karny	Gmina Krzczonów, OPS	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	Gmina Krzczonów, OPS	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Gmina Krzczonów, OPS	Organizacje pozarządowe,	2022 – 2030

		przedsiębiorcy	
Działania z zakresu profilaktyki uzależnień	Gmina Krzczonów, OPS	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030

1.4 Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego i uporządkowana przestrzeń Gminy

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Przedsięwzięcia inwestycyjne poprawiające bezpieczeństwo na drogach (chodniki, przejścia dla pieszych, oświetlenie uliczne itp.) oraz projekty zwiększające świadomość mieszkańców w zakresie zasad bezpieczeństwa na drogach	Gmina Krzczonów	Zarządy dróg powiatowych, wojewódzkich, sąsiednie JST, organizacje pozarządowe, służby mundurowe odpowiadające za bezpieczeństwo, stowarzyszenia, szkoły, przedszkola	2022 – 2030
Doposażenie jednostek straży pożarnej	OSP	Gmina Krzczonów, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej	2022 – 2030
Bliska współpraca służb mundurowych z władzami lokalnymi w zakresie monitorowania poziomu bezpieczeństwa i przeciwdziałania jego zagrożeniom	Gmina Krzczonów	Powiatowa Komenda Policji, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, OSP, Lasy Państwowe	2022 – 2030
Stworzenie sprawnego systemu alarmowania mieszkańców przed zagrożeniami związanymi z niekorzystnymi warunkami pogodowymi, jak również działaniami zbrojnymi	OSP, Gmina Krzczonów	Służby mundurowe odpowiadające za bezpieczeństwo	2022 – 2030
Projekty w zakresie odnowy/ rewitalizacji/ modernizacji/ uporządkowania przestrzeni publicznych i obiektów użyteczności publicznej	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, mieszkańcy – osoby	2022 – 2030

		fizyczne, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, konserwator zabytków, kościoły	
Projekty w zakresie rewitalizacji przestrzeni i obiektów należących do osób prywatnych	Mieszkańcy – osoby fizyczne, przedsiębiorcy, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, kościoły	Gmina Krzczonów, organizacje pozarządowe, konserwator zabytków	2022 – 2030
Opracowanie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego zgodnie z potrzebami inwestycyjnymi mieszkańców	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, mieszkańcy – osoby fizyczne	2022 – 2030
Niwelowanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych w budynkach użyteczności publicznej	Gmina Krzczonów	-	2022 – 2030

1.5 Wysokiej jakości i sprawna administracja publiczna

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Zarządzanie kadrami oraz rozwój ich wiedzy i kompetencji (m.in. poprzez właściwe planowanie zatrudnienia i system rekrutacji, szkolenia i doskazywanie się, zarządzanie karierą oraz indywidualne ścieżki rozwoju, polityka wynagradzania i motywowania do pracy itp.)	Gmina Krzczonów	Jednostki organizacyjne gminy	2022 – 2030
Działania wzbogacające oraz aktualizujące informatyzację administracji publicznej, e-usług oraz tworzenie i rozwój cyfrowych zasobów gminy oraz procesu cyfryzacji usług publicznych	Gmina Krzczonów	Jednostki organizacyjne gminy	2022 – 2030
Wzmocnienie zdolności analitycznych jednostek planowania przestrzennego poprzez dostęp do nowoczesnych narzędzi w zakresie analizy, przetwarzania i prezentacji danych przestrzennych	Gmina Krzczonów	Jednostki organizacyjne gminy	2022 – 2030
Upowszechnianie zasad otwartego rządzenia (współrządzenia) na obszarze gminy	Gmina Krzczonów	Mieszkańcy – osoby fizyczne, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Zwiększenie zdolności w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na rozwój	Gmina Krzczonów	Jednostki organizacyjne	2022 – 2030

Gminy, w tym środków z innowacyjnych mechanizmów finansowania (instrumenty zwrotne, instrumenty dłużne, PPP)		gminy, instytucje otoczenia biznesu i rolnictwa, przedsiębiorcy	
Współpraca partnerska, sieciowanie i wymiana praktyk w zakresie „dobrego rządzenia”	Gmina Krzczonów	Jednostki organizacyjne innych krajów, samorządy zagraniczne, jednostki naukowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Upowszechnienie zasad stałego monitorowania i ocena efektów wdrażanych dokumentów strategicznych i polityk	Gmina Krzczonów	Jednostki organizacyjne gminy	2022 – 2030
Podnoszenie wiedzy i umiejętności pracowników administracji w zakresie otwierania i zarządzania danymi oraz zwiększanie świadomości społecznej na temat potencjału otwartych danych	Gmina Krzczonów	Jednostki organizacyjne gminy	2022 – 2030
Usprawnienie procesów koordynacji wewnętrznej w ramach administracji gminy (m.in. poprzez poprawę przejrzystości i dostępności obowiązujących schematów organizacyjnych, procedur, system odpowiedzialności i koordynacji poszczególnych zadań itp.)	Gmina Krzczonów	Jednostki organizacyjne gminy	2022 – 2030
Cyfryzacja usług i zasobów administracji samorządowej	Gmina Krzczonów	Jednostki organizacyjne gminy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Regularne monitorowanie dotychczasowych praktyk i procedur zapewnienia cyberbezpieczeństwa w Urzędzie Gminy i jednostek mu podległych (w tym coroczne wykonywanie audytów bezpieczeństwa typu KRI, KSC, DSS05)	Gmina Krzczonów	Jednostki organizacyjne gminy	2022 - 2030
Upowszechnianie wiedzy i dobrych praktyk w zakresie cyberbezpieczeństwa w administracji samorządowej (szkolenia, poradniki, dobre praktyki itp.) oraz projekty inwestycyjne w tym zakresie	Gmina Krzczonów	Jednostki organizacyjne gminy	2022 - 2030
Dostosowanie przestrzeni oraz obiektów użyteczności publicznej do osób ze szczególnymi potrzebami (w zakresie m.in. likwidacji barier architektonicznych)	Gmina Krzczonów	Mieszkańcy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, PFRON	2022 - 2030

Indykatywny wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujący się w zakres celu strategicznego 1:

Projekty / przedsięwzięcia	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacowana wartość (zł)
Budowa, rozbudowa lub zakup infrastruktury informatycznej dla administracji publicznej	Gmina Krzczonów	250 000
Budowa, rozbudowa lub zakup systemów teleinformatycznych i ich modernizacja	Gmina Krzczonów	400 000
Budowa lub modernizacja jednostek wytwarzania energii cieplnej na terenie Gminy Krzczonów dla mieszkańców	Gmina Krzczonów	1 000 000
Budowa lub modernizacja jednostek wytwarzania energii cieplnej na terenie Gminy Krzczonów obiekty gminne	Gmina Krzczonów	1 000 000
Zakupy specjalistycznego sprzętu i wyposażenia obiektów dla OSP	Gmina Krzczonów	3 000 000
Remonty i przebudowy świetlic i strażnic na terenie Gminy	Gmina Krzczonów	2 000 000
Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego (m.in.: budowa / modernizacja chodniki, przejścia dla pieszych, oświetlenie, bariery ochronne, zatoki dla autobusów)	Gmina Krzczonów	5 000 000
Kompleksowa modernizacja publicznego przedszkola w Krzczonowie wraz z budową żłobka.	Gmina Krzczonów	10 000 000
Budowa/ tworzenie klubów dziecięcych	Gmina Krzczonów	100 000
Działania rewitalizacyjne i odnowa wsi na terenie Gminy Krzczonów	Gmina Krzczonów	20 000 000
Budowa/ tworzenie ośrodków wsparcia, dziennego domu seniora i klubów seniora	Gmina Krzczonów	2 000 000
Budowa/ tworzenie CUS	Gmina Krzczonów	10 000 000
Opracowanie dokumentów planowania przestrzennego i strategicznego	Gmina Krzczonów	30 000
Kompleksowy remont i termomodernizacja budynku Gminnego Ośrodka Zdrowia w Krzczonowie	Gmina Krzczonów	2 000 000
Tworzenie zieleńców i terenów zieleni osiedlowej na terenie Gminy Krzczonów	Gmina Krzczonów	200 000
Razem:		56 980 000

CEL STRATEGICZNY 2. ROZWINIĘTA TURYSTYKA I ZRÓŻNICOWANA OFERTA SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO

Realizacja działań ujętych w celu strategicznym nr 2 charakteryzuje się dużą szansą powodzenia. Obejmuje m. in. działania inwestycyjne, które realizowane będą sukcesywnie. Szybkość realizacji tych działań zależy od możliwości pozyskania wsparcia finansowego ze środków zewnętrznych lub krajowych. Działania są spójne z priorytetami Unii Europejskiej.

Cel strategiczny nr 2 zakłada działania w zakresie wykorzystania potencjałów przyrodniczych i kulturowych Gminy. Obszar Gminy Krzczonów stanowi atrakcyjny teren turystyczno-rekreacyjny położony w pobliżu dużego miasta Lublin. Należy w pełni wykorzystać ten potencjał i rozwijać inicjatywy poszerzenia oferty kulturowo-rekreacyjnej. Duże znaczenie ma również budowanie wspólnej oferty turystycznej wraz z sąsiednimi JST, organizacjami turystycznymi oraz kapitałem prywatnym. Niezbędne jest prowadzenie zrównoważonego rozwoju bazy turystyczno-rekreacyjnej i rozbudowywanie jej zasobów.

Aby zapewnić rozwój turystyki na terenie Gminy Krzczonów niezbędne jest podjęcie działań zmierzających do zapewnienia dostępności komunikacyjnej Gminy. Zagadnienie to dotyczy zarówno dostępności samochodowej jak i łączności internetowej, dzięki której możliwe jest m.in. pozyskiwanie danych na temat atrakcji i oferty turystycznej oraz kulturowej, zakup wejściówek i biletów, czy chociażby zapoznanie się z przebiegiem szlaków czy zasobem mapowym. Jednocześnie w obecnych czasach informatyzacji, przy szybkim rozwoju technologii informacyjnych i komunikacyjnych podstawowe znaczenie ma dostępność i rozwój infrastruktury szybkiego Internetu. Obecnie Internet stał się narzędziem zapewniającym dostępność do usług społecznych w zakresie kształcenia, zdrowia i kultury poprzez udostępnianie za jego pomocą zdigitalizowanych zasobów.

Ważnym wyzwaniem będą przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury komunikacyjnej i technicznej. W dziedzinie tej widać wyraźne potrzeby inwestycyjne. Znaczne nakłady finansowe należy ponieść na rozbudowę i modernizację istniejącej infrastruktury drogowej w zakresie dróg gminnych. Poza działaniami związanymi z modernizacją, remontem czy budową nowych połączeń komunikacyjnych niezwykle istotny jest rozwój infrastruktury towarzyszącej, m.in. budowa chodników, parkingów czy remonty zatok przystankowych. Znaczący wpływ na rozwój dostępności komunikacyjnej będzie miała przebudowa placu dworcowego w Krzczonowie.

Rozwój społeczno-gospodarczy powinien opierać się na zasadach zrównoważonego rozwoju, dlatego też należy dążyć do zachowania równowagi pomiędzy rozwojem, a wymaganiami ochrony środowiska. Również ze względu na duży udział obszarów chronionych należy tak dopasować skalę działalności gospodarczej, aby nie powodować negatywnych konsekwencji w środowisku.

W ostatnich latach wzrasta liczba osób preferujących turystykę wiejską, które poszukują gospodarstw agroturystycznych i kwater o wysokim standardzie. Należy wzmocnić działania o charakterze informacyjno-promocyjnym i zapewnić doradztwo przedmiotowym gospodarstwom. Rozwój funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej i turystycznej będzie wymagać również od władz gminy zbudowania przewagi konkurencyjnej poprzez tworzenie zróżnicowanej, a przede wszystkim - atrakcyjnej oferty opartej o walory przyrodniczo-krajobrazowe

i kulturowe gminy, dającej możliwość uprawiania różnych form rekreacji i turystyki. W związku z tym, strategia postępowania powinna prowadzić do rozszerzenia oferty rekreacyjnej dla między innymi turystyki pieszej, rowerowej i konnej.

Z obszarem Gminy wiąże się bogate niematerialne dziedzictwo kulturowe kształtujące tożsamość społeczną. Strój krzczonowski jak również zdobnictwo ludowe stanowiące wyznacznik kultury ludowej Lubelszczyzny. Bogate walory kulturowe i tożsamość lokalna stanowią znakomitą podstawę rozwoju oferty imprez kulturalnych. Zasoby naturalne, walory krajobrazowe, twórczość ludowa i produkty lokalne (w tym spożywcze) dostępne w Gminie Krzczonów, dają podstawę do budowy gospodarki lokalnej z większą wartością dodaną. Potencjałem Gminy są również duże zasoby związane z historią konfliktów oraz miejsca upamiętniające (pola bitew, pomniki, tablice pamiątkowe oraz miejsca pamięci narodowej, cmentarze), co może zostać wykorzystane do rozwoju turystyki kwalifikowanej.

Jednym z kluczowych wyzwań, stojącym przed Gminą Krzczonów jest wzmacnianie spójności i integralności społecznej, budowanie silnej tożsamości lokalnej, poczucia przywiązania do miejsca zamieszkania, jego specyfiki i historii, m.in. poprzez tworzenie miejsc integracji społecznej oraz dbałość o dziedzictwo kulturowe, w szczególności to o charakterze niematerialnym. Bardzo istotnym elementem budowania wspólnot lokalnych jest angażowanie wszystkich osób, w tym osób z niepełnosprawnościami i seniorów, jednym z elementów działań w tym zakresie będzie wspieranie organizacji pozarządowych, a także podmiotów ekonomii społecznej. Gmina powinna podejmować działania wspierające integrację społeczności lokalnej, tj. organizować spotkania i warsztaty tematyczne, szkolenia i doradztwo zawodowe, ponieważ sprzyja to włączeniu społecznemu osób zagrożonych wykluczeniem. Przedsięwzięciem, które w znaczący sposób może wpłynąć na poprawę integracji mieszkańców jest utworzenie Centrum Sportowo-Rekreacyjnego na terenie Gminy.

2. ROZWINIĘTA TURYSTYKA I ZRÓŻNICOWANA OFERTA SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO

2.1 Rozwój dostępności komunikacyjnej Gminy

2.2 Rozwój i promocja infrastruktury turystycznej oraz oferty turystycznej

2.3 Rozwój oferty i promocja w zakresie kultury i rekreacji dla mieszkańców

2.4 Rozwój i upowszechnianie sportu oraz aktywności ruchowej

2.5 Wzmocnienie tożsamości lokalnej i integracji mieszkańców

Poniżej zaprezentowano zestawienie możliwych kierunków działań realizujących założenia celu strategicznego 2. ROZWINIĘTA TURYSTYKA I ZRÓŻNICOWANA OFERTA SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO. Zbiór przedstawionych kierunków interwencji nie stanowi katalogu zamkniętego.

2.1 Rozwój dostępności komunikacyjnej Gminy

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Współpraca i lobbing władz lokalnych w zakresie modernizacji/rozbudowy infrastruktury dróg wojewódzkich, w tym również ścieżek rowerowych	Zarząd Dróg Wojewódzkich podlegający Samorządowi Województwa Lubelskiego	Gmina Krzczonów oraz sąsiednie JST	2022 – 2030
Współpraca i wsparcie finansowe w zakresie modernizacji /rozbudowy infrastruktury dróg powiatowych, w tym również ścieżek rowerowych	Powiatowy Zarząd Dróg podlegający pod powiat lubelski	Gmina Krzczonów oraz sąsiednie JST	2022 – 2030
Projekty w zakresie realizacji konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych (budowy/ rozbudowy/ modernizacji/ remontów) w zakresie rozbudowy infrastruktury dróg gminnych i wewnętrznych oraz ścieżek rowerowych	Gmina Krzczonów	Sąsiednie JST, Powiatowy Zarząd Dróg, Zarząd Dróg Wojewódzkich, organizacje pozarządowe, zarządcy dróg	2022 – 2030
Projekty w zakresie budowy parkingów i miejsc przesiadkowych, w szczególności przy budynkach użyteczności publicznej oraz atrakcjach turystycznych jak również przebudowa placu dworcowego	Gmina Krzczonów	GDDKiA, Powiatowy Zarząd Dróg, Zarząd Dróg Wojewódzkich, Sąsiednie JST, zarządcy nieruchomości, Konserwator Zabytków	2022 – 2030
Rozwój infrastruktury zbiorowego transportu publicznego	Gmina Krzczonów	Sąsiednie JST, zarządcy nieruchomości, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Rozbudowa i remonty drogowej infrastruktury towarzyszącej, m.in. chodniki, pełne oznakowanie pionowe, wiaty przystankowe, parkingi	Gmina Krzczonów, Zarząd Dróg Wojewódzkich podlegający	Sąsiednie JST, organizacje pozarządowe, zarządcy dróg	2022 – 2030

	Samorządowi Województwa Lubelskiego, Powiatowy Zarząd Dróg podlegający pod powiat lubelski		
Projekty w zakresie budowy/rozbudowy infrastruktury szybkiego internetu (infrastruktury szkieletowej i węzłowej)	Przedsiębiorcy	Gmina Krzczonów, Centrum Projektów Polska Cyfrowa (CPPC)	2022 – 2030

2.2 Rozwój i promocja infrastruktury turystycznej oraz oferty turystycznej

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Projekty w zakresie budowy/remontu/modernizacji infrastruktury służącej do rozwoju usług turystyki	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Współpraca z sektorem komercyjnym w zakresie budowy/rozbudowy obiektów noclegowych i gastronomicznych na potrzeby turystów	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Prace konserwatorskie, restauratorskie dotyczące zabytków	Gmina Krzczonów	Konserwator zabytków, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, mieszkańcy – osoby fizyczne	2022 – 2030
Projekty w zakresie wypracowania koncepcji produktu turystycznego	Gmina Krzczonów, przedsiębiorcy	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy – osoby fizyczne	2022 – 2030
Promocja gminy w lokalnych i ponadlokalnych mediach ukierunkowana na stałą promocję oferty turystycznej	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna	2022 – 2030

		Biblioteka Publiczna, organizacje turystyczne	
Współpraca z sąsiednimi gminami w celu wspólnej promocji oferty turystycznej	Gmina Krzczonów	Sąsiednie JST, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna	2022 – 2030
Uczestnictwo w różnego rodzaju targach, konferencjach w celu zaprezentowania oferty turystycznej	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna	2022 – 2030
Rozbudowa małej architektury turystycznej	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Projekty w zakresie udostępniania na cele turystyczne obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (prace remontowe, lepsza informacja o obiektach, włączenie ich do wspólnego systemu promowania i zarządzania itp.)	Gmina Krzczonów, przedsiębiorcy	Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, organizacje pozarządowe,	2022 – 2030
Wzbogacenie istniejących i budowa nowych ścieżek edukacyjnych w oparciu o obszar turystyczny Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, Lasy Państwowe, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Zarząd Parków Krajobrazowych	2022 – 2030
Dostosowanie turystycznego zaplecza do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Gmina Krzczonów, przedsiębiorcy	Organizacje pozarządowe	2022 – 2030

2.3 Rozwój oferty i promocja w zakresie kultury i rekreacji dla mieszkańców

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i	Okres realizacji
--	---	---	------------------

		finansowi)	
Projekty w zakresie budowy/remontu/modernizacji infrastruktury służącej do rozwoju usług kultury	Gmina Krzczonów	Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Projekty w zakresie odbudowy/ remontów/ modernizacji zasobu zabytków i obiektów o znaczeniu kulturowym	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, konserwator zabytków, kościoły	2022 – 2030
Projekty w zakresie budowy/rozbudowy/ modernizacji/ urządzenia obiektów związanych z rekreacją i wypoczynkiem	Gmina Krzczonów	Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Zachowanie bogactwa i walorów dziedzictwa kulturowego (projekty inwestycyjne i naukowo-badawcze)	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, szkoły, przedszkola, Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna	2022 – 2030
Oznakowanie zabytków kultury	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu	2022 – 2030
Doposażenie kół gospodyń wiejskich	Gmina Krzczonów	-	2022 – 2030
Modernizacja i remont wraz z wyposażeniem centrów miejscowej kultury (świetlic wiejskich i OSP)	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Projekty aktywizujące społeczność lokalną do współuczestnictwa w propagowaniu lokalnej kultury i tradycji obszaru	Gmina Krzczonów	Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe, mieszkańcy – osoby fizyczne	2022 – 2030
Projekty w zakresie organizowania i promowania imprez kulturalnych i rekreacyjnych	Gmina Krzczonów, organizacje	Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna	2022 – 2030

	pozarządowe, mieszkańcy – osoby fizyczne	Biblioteka Publiczna	
--	--	----------------------	--

2.4 Rozwój i upowszechnianie sportu oraz aktywności ruchowej

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Projekty w zakresie budowy/rozbudowy/ modernizacji/ urządzenia obiektów związanych ze sportem (m.in. Centrum Sportowo-Rekreacyjne, place zabaw, wypożyczalnia rowerów, ścieżki pieszo-rowerowe)	Gmina Krzczonów	Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Projekty w zakresie organizowania i promowania imprez sportowych	Gmina Krzczonów, organizacje pozarządowe, mieszkańcy – osoby fizyczne	Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu	2022 – 2030

2.5 Wzmocnienie tożsamości lokalnej i integracji mieszkańców

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Wspieranie i promowanie wolontariatu	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, mieszkańcy – osoby fizyczne	2022 – 2030
Współdziałanie z instytucjami rynku pracy, pomocy społecznej oraz szkoleniowymi w celu aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Gmina Krzczonów	OPS, organizacje pozarządowe, Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna	2022 – 2030

		Biblioteka Publiczna, przedsiębiorcy, mieszkańcy – osoby fizyczne	
Realizacja kompleksowych programów na rzecz integracji i aktywizacji osób starszych i osób z niepełnosprawnościami	Gmina Krzczonów	OPS, organizacje pozarządowe, Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna, przedsiębiorcy, mieszkańcy – osoby fizyczne	2022 – 2030
Realizacja kompleksowych programów oraz rozbudowa polityki senioralnej	Gmina Krzczonów, OPS	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Rozwój form wsparcia osób starszych (m.in. dzienny dom pobytu dla seniorów wraz z pakietami działań aktywizujących)	Gmina Krzczonów	OPS, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Realizacja programu „Senior+”	Gmina Krzczonów, OPS	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Realizacja kompleksowych programów na rzecz integracji i aktywizacji migrantów	Gmina Krzczonów	OPS, organizacje pozarządowe, Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna, przedsiębiorcy, mieszkańcy – osoby fizyczne	2022 – 2030
Rozwój inicjatyw (zajęć, warsztatów, spotkań) łączących i integrujących lokalną społeczność	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna, przedsiębiorcy, mieszkańcy – osoby fizyczne	2022 – 2030
Wspieranie działań na rzecz integracji międzypokoleniowej, w tym wsparcie dla	Gmina Krzczonów	Organizacje	2022 – 2030

tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej		pozarządowe, inne samorządy, OPS	
Organizacja i tworzenie nowych miejsc spotkań dla młodzieży, dorosłych i osób starszych	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, mieszkańcy – osoby fizyczne	2022 – 2030
Rozwój podmiotów ekonomii społecznej, jako szczególnej formy aktywizacji zawodowej i integracji społecznej osób wykluczonych	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, inne samorządy, OPS	2022 – 2030
Krzewienie kultury i tradycji lokalnych	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna, mieszkańcy – osoby fizyczne	2022 – 2030
Pobudzanie tożsamości lokalnej mieszkańców poprzez edukację lokalną w szkołach, zwiększanie wiedzy o gminie	Gmina Krzczonów	Przedszkola, szkoły, organizacje pozarządowe	2022 – 2030

Indykacyjny wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujący się w zakres celu strategicznego 2:

Projekty / przedsięwzięcia	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacowana wartość (zł)
Rozwój infrastruktury zbiorowego transportu publicznego (w tym zakup sprzętu, budowa i modernizacja sieci autobusowych czy budowa przystanków, stacji i węzłów przesiadkowych – zintegrowanych z różnymi rodzajami systemów transportu)	Gmina Krzczonów	7 000 000
Przebudowa placu dworcowego w miejscowości Krzczonów wraz z placem przy skrzyżowaniu ul. Strażackiej i ul. Leśnej	Gmina Krzczonów	1 000 000
Przebudowa, modernizacja drogi gminnej nr 105758L (Gmina Rybczewice) i 107294L (Gmina Krzczonów)	Gmina Krzczonów	3 000 000
Przebudowa, modernizacja drogi powiatowej nr 2301L w Krzczonowie Pierwszym i Krzczonowie Trzecim	Gmina Krzczonów	10 000 000
Przebudowa, modernizacja drogi powiatowej nr 2123L	Gmina Krzczonów	6 000 000

Prace konserwatorskie, restauratorskie dotyczące zabytków	Gmina Krzczonów	1 000 000
Roboty budowlane i modernizacja infrastruktury kultury	Gmina Krzczonów	2 000 000
Utworzenie Centrum Sportowo-Kulturalnego na terenie Gminy Krzczonów	Gmina Krzczonów	10 000 000
Ochrona dziedzictwa niematerialnego	Gmina Krzczonów	300 000
Ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków	Gmina Krzczonów	1 000 000
Rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej	Gmina Krzczonów	5 000 000
Wypracowanie koncepcji produktu turystycznego	Gmina Krzczonów	20 000
Budowa ciągów pieszo-rowerowych i parkingów	Gmina Krzczonów	3 000 000
Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej migrantów	Gmina Krzczonów	1 000 000
Program „Senior+”	Gmina Krzczonów	2 000 000
Razem:		52 320 000

CEL STRATEGICZNY 3. ROZWINIĘTA LOKALNA GOSPODARKA ORAZ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE

Realizacja działań ujętych w celu strategicznym nr 3 charakteryzuje się dużą szansą powodzenia. Obejmuje m.in. działania inwestycyjne, które realizowane będą sukcesywnie. Szybkość realizacji tych działań zależy od możliwości pozyskania wsparcia finansowego ze środków zewnętrznych lub krajowych. Działania są spójne z priorytetami Unii Europejskiej.

Na jakość życia mieszkańców Gminy ma wpływ między innymi atrakcyjna przestrzeń do życia oraz stan gospodarki i sytuacja na rynku pracy. Cel strategiczny nr 3 zakłada działania w zakresie wykorzystania potencjału gospodarczego oraz walorów przyrodniczych i kulturowych Gminy. Działania zmierzające do poprawy warunków funkcjonowania przedsiębiorstw powinny przyczyniać się do podnoszenia konkurencyjności gospodarki, rozumianej, jako długookresowa zdolność do sprostania konkurencji zewnętrznej.

Odpowiednio prowadzona polityka gospodarcza, uwzględniająca system zachęt i ulg oraz wykorzystująca dostępne instrumenty wsparcia w ramach środków unijnych, skorelowana z zacieśnianiem współpracy z różnymi podmiotami specjalizującymi się w rozwoju gospodarczym, przyczynia się do intensyfikacji czynników rozwoju i wzrostu konkurencyjności Gminy. Aby poprawić konkurencyjność lokalnych przedsiębiorstw władze gminne mogą podjąć działania w zakresie lepszego dostępu przedsiębiorstw do informacji i usług otoczenia biznesu, czy też kreować przyjazną dla lokalnego biznesu politykę podatkową. Władze gminne mogą również podejmować działania prowadzące

do większej integracji lokalnego biznesu, a także dbać o właściwą infrastrukturę do prowadzenia działalności gospodarczej (tereny inwestycyjne, lokale, media, drogi itp.). Aktywne stymulowanie przedsiębiorczości mieszkańców i wspieranie zatrudnienia może stać się kluczowym narzędziem rozwiązywania problemów związanych z bezrobociem. Zadaniem władz gminy w tym zakresie powinno być wspieranie działań doradczych i szkoleniowych, oferowanych najczęściej przez służby zatrudnienia oraz organizacje pozarządowe i instytucje otoczenia biznesu. Pobudzenie lokalnej działalności podmiotów gospodarczych może nastąpić również poprzez działania gminy wyzwalające aktywność mieszkańców.

Mając na uwadze charakter Gminy Krzczonów (gmina o intensywnej funkcji rolniczej o wskazaniu do intensyfikacji rolnictwa) rolnictwo oraz zapewnienie rozwoju gospodarstwom rolnym pełni tu ważną rolę. Rolnictwo w Gminie Krzczonów stanowi najważniejszy dział gospodarki, wynika to z bardzo dobrej jakości gleb oraz braku rozwiniętej działalności przemysłowej w regionie. Dlatego też należy wspierać działalność innowacyjnych średnich i dużych gospodarstw rolnych, które dysponują dużym potencjałem rozwojowym, jak również tworzą miejsca pracy dla lokalnej społeczności. Ważne jest podejmowanie kroków zmierzających do unowocześnienia rolnictwa chociażby poprzez umocnienie rozwojowych gospodarstw rolniczych poprzez system doradztwa produkcyjnego, organizacyjnego i ekonomicznego oraz poprzez koordynowanie gospodarki przestrzennej (ewidencja gruntów i scalanie). Warto inwestować w rozwój instrumentów, które umożliwiają efektywniejsze wykorzystanie lokalnych zasobów, co wpływa korzystnie na rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Ważnym elementem rozwoju lokalnej przedsiębiorczości jest zbudowanie wizerunku Gminy, jako miejsca produkcji i przetwarzania płodów rolnych w tym produktów ekologicznych. Plusem jest położony w pobliżu duży rynek zbytu na produkty ekologiczne – Miasto Lublin. Wzmocnienie lokalnego rolnictwa i przetwórstwa powinno odbywać się poprzez zrzeszanie rolników w grupy producenckie, spółdzielnie i inne formy współdziałania. Ważną rolę władz lokalnych w tym zakresie jest wspieranie i propagowanie tych form stowarzyszeniowych. Pożądane jest utworzenie takiej grupy na obszarze gminy, gdyż zdecydowanie podnosi to konkurencyjność producentów na rynku.

Kolejnym istotnym kierunkiem działań jest prowadzenie czynności marketingowych, efektywnej i długoterminowej promocji Gminy Krzczonów pod kątem różnych aspektów (atrakcyjnego miejsca do życia i pracy, atrakcyjnego miejsca do inwestycji), które pozwolą na kreowanie pozytywnego wizerunku Gminy i skojarzeń na jego temat u osób odwiedzających obszar, jak i osób tu żyjących. Promocja obszaru Gminy oraz aktywny marketing przełożą się na wzrost przyciągania zewnętrznych kapitałów, technologii i ludzi. Gmina Krzczonów powinna również podejmować działania angażujące w inicjatywy i kampanie promocyjne organizowane przez inne instytucje (m.in. Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego) i wykorzystywać je do celów promocyjnych. Uczestnictwo we wspólnych kampaniach promocyjnych podniesie skuteczności prowadzonych działań i pozwoli dotrzeć do szerszej grupy odbiorców.

Każda jednostka samorządu terytorialnego zmierza do uzyskania przewagi konkurencyjnej pod względem atrakcyjności inwestycyjnej. Pozyskiwanie przedsiębiorców wiąże się głównie z powstawaniem nowych miejsc pracy oraz bezpośrednio przekłada się na zwiększanie dochodów budżetowych gminy, a zwłaszcza dochodów własnych, które można później przeznaczyć na finansowanie zadań służących

rozwojowi lokalnej społeczności. Jest to szczególnie istotne w warunkach ciągłej presji podnoszenia jakości i ilości usług świadczonych przez samorządy.

Istotnym zadaniem jest podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy, czyli zdolności do skłaniania inwestorów do wyboru tej jednostki samorządu jako miejsca lokalizacji ich inwestycji. W tym celu istotne będzie opracowanie kompleksowej oferty inwestycyjnej oraz stworzenie systemu pozyskiwania inwestorów, co może przyczynić się do lokowania na terenie gminy atrakcyjnych i mało uciążliwych dla środowiska inwestycji zewnętrznych. W kształtowaniu atrakcyjności inwestycyjnej bardzo ważną są: lokalne przepisy, ulgi inwestycyjne, przyjazne inwestorom planowanie przestrzenne oraz zasoby siły roboczej. Niezwykle istotna jest również dbałość o wysoką jakość obsługi zainteresowanych w urzędach.

Aktywność społeczna mieszkańców, połączona z ich rzeczywistym zaangażowaniem w proces współdecydowania o losach Gminy, stanowi podstawę do budowania społeczeństwa obywatelskiego na poziomie lokalnym. Niezwykle istotne jest tworzenie więzi, poczucia przynależności, a także wspierania inicjatyw oddolnych, które stają się szalenie ważne we współczesnych społecznościach lokalnych, jako że mogą doprowadzić do obudzenia lokalnych potencjałów i wsparcia działań prorozwojowych.

Duży wpływ na rozwój kapitału społecznego i współpracy międzysektorowej w Gminie Krzczonów będzie miała koncepcja Smart Village (czyli inteligentna wieś). Dzięki wykorzystaniu m.in. nowych technologii mieszkańcy Gminy mają szansę wpłynąć na poprawę jakości i poziomu życia oraz zrównoważonego rozwoju. Smart Village pozwoli na zbudowanie społeczności lokalnej, która na swoim terenie współpracuje i wspólnie decyduje o swoim rozwoju. Realizacja inwestycji opartych na potrzebach i potencjale obszaru Gminy Krzczonów w ramach koncepcji Smart Villages będzie miała przełożenie na polepszenie jakości życia oraz podniesienie standardu usług publicznych przy jednoczesnym lepszym wykorzystaniu zasobów oraz mniejszym negatywnym wpływie na środowisko.

3. ROZWINIĘTA LOKALNA GOSPODARKA ORAZ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO LOKALNE

3.1 Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych i dywersyfikacja działalności rolniczej

3.2 Tworzenie korzystnych warunków do rozwoju istniejących i powstania nowych przedsiębiorstw

3.3 Skuteczna promocja gospodarcza Gminy

3.4 Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy

3.5 Aktywizacja obywatelska mieszkańców i budowanie kapitału społecznego

Poniżej zaprezentowano zestawienie możliwych kierunków działań realizujących założenia celu strategicznego 3. ROZWINIĘTA LOKALNA GOSPODARKA ORAZ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO LOKALNE. Zbiór przedstawionych kierunków interwencji nie stanowi katalogu zamkniętego.

3.1 Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych i dywersyfikacja działalności rolniczej

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Wspieranie powstawania ekologicznych i specjalistycznych gospodarstw rolnych	Gmina Krzczonów	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 – 2030

Wsparcie dla organizacji szkoleń i kursów z zakresu tematyki rolnictwa	Gmina Krzczonów	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 – 2030
Wspieranie dywersyfikowania działalności gospodarstw rolnych w kierunku działalności pozarolniczej poprzez wspieranie rozwoju turystyki, w tym agroturystyki i ekoturystyki	Gmina Krzczonów	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 – 2030
Efektywne wykorzystanie systemu płatności bezpośrednich oraz dopłat (do produkcji roślinnej oraz zwierzęcej)	Gmina Krzczonów	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 – 2030
Szkolenia i doradztwo dla rolników w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych	Gmina Krzczonów	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 – 2030
Działania informacyjno-promocyjne w zakresie tworzenia grup producenckich na terenie gminy	Gmina Krzczonów	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 – 2030
Projekty w zakresie marketingu i sprzedaży produktów lokalnych (tradycyjna sprzedaż na targowiskach lokalnych, sprzedaż za pomocą internetu, itp.)	Gmina Krzczonów	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 – 2030
Wspieranie dostosowania gospodarstw rolnych do zmian technologicznych i rynkowych w celu zwiększenia konkurencyjności produkcji rolnej gospodarstw	Gmina Krzczonów	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 – 2030
Projekty w zakresie budowania wiedzy i świadomości producentów rolnych w zakresie możliwości zwiększania wartości swoich produktów (np. poprzez przetworzenie, sprzedaż bezpośrednią, lepsze wykorzystanie produktów ubocznych i odpadów, produkcję ekologiczną i zrównoważoną itp.)	Gmina Krzczonów	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 – 2030
Efektywne wykorzystanie systemu wsparcia na restrukturyzację i modernizację gospodarstw rolnych, w tym projekty w zakresie energooszczędności i OZE w gospodarstwach rolnych	Gmina Krzczonów	Rolnicy, organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 – 2030
Poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych – scalanie gruntów	Powiat lubelski	Gmina Krzczonów, rolnicy	2022 – 2030

Rozwój sieci instytucji otoczenia rolnictwa	Gmina Krzczonów	Organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa	2022 - 2030
---	-----------------	--	-------------

3.2 Tworzenie korzystnych warunków do rozwoju istniejących i powstania nowych przedsiębiorstw

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Organizacja kursów i szkoleń służących zdobywaniu przez mieszkańców gminy nowych kwalifikacji pozarolniczych	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu	2022 – 2030
Działania edukacyjne z zakresu podejmowania działalności gospodarczej	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu	2022 – 2030
Stworzenie/ poszerzenie oferty płatnych staży/ praktyk	Gmina Krzczonów	Przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu	2022 – 2030
Rozwijanie systemu zachęt dla inwestorów zewnętrznych	Gmina Krzczonów	Instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Ułatwienia organizacyjno-administracyjne dla przedsiębiorców	Gmina Krzczonów	Instytucje otoczenia biznesu	2022 – 2030
Wspieranie organizacji szkoleń oraz doradztwa dla przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu, instytucje finansowe	2022 – 2030
Wsparcie przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania środków bezzwrotnych na projekty w zakresie poprawy efektywności energetycznej, wprowadzania na rynek nowych produktów i usług, zdobywania nowych rynków itp.	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu, instytucje finansowe	2022 – 2030
Wsparcie przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania środków zwrotnych na swój rozwój (w tym pożyczki i kredyty preferencyjne, kredyty komercyjne, fundusze	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, instytucje	2022 - 2030

inwestycyjne itp.)		otoczenia biznesu, instytucje finansowe	
Wspieranie organizacji szkoleń i poradnictwa zawodowego na temat podnoszenia kwalifikacji, wspieranie zatrudnienia i samozatrudnienia	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu	2022 - 2030
Rozszerzenie oferty instrumentów wsparcia małej przedsiębiorczości	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu	2022 – 2030

3.3 Skuteczna promocja gospodarcza Gminy

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Promocja oferty gospodarczej gminy i przyciąganie inwestycji z zewnątrz	Gmina Krzczonów	Przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Promocja gminy w lokalnych i ponadlokalnych mediach ukierunkowana na stałą promocję potencjałów	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Współpraca z sąsiednimi gminami w celu wspólnej promocji inwestycyjnej	Gmina Krzczonów	Sąsiednie JST, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Uczestnictwo w różnego rodzaju targach, konferencjach w celu zaprezentowania oferty inwestycyjnej	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030

3.4 Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i	Okres realizacji
--	---	---	------------------

		finansowi)	
Wyznaczenie lokalizacji terenów inwestycyjnych	Gmina Krzczonów	-	2022 – 2030
Wprowadzenie ulg i zachęt dla inwestorów	Gmina Krzczonów	Instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Kompleksowe wyposażenie terenów inwestycyjnych	Gmina Krzczonów	-	2022 – 2030
Ułatwienia organizacyjno-administracyjne dla przedsiębiorców	Gmina Krzczonów	Instytucje otoczenia biznesu	2022 – 2030
Doradztwo w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej	Gmina Krzczonów	Przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe	2022 - 2030
Promocja edukacji zawodowej i dostosowywanie jej do potrzeb przedsiębiorców	Zarząd powiatu	Gmina Krzczonów, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030

3.5 Aktywizacja obywatelska mieszkańców i budowanie kapitału społecznego

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Podejmowanie działań na rzecz zwiększenia udziału mieszkańców w życiu publicznym i angażowania się społeczności lokalnej w działania realizowane przez gminę	Gmina Krzczonów	Mieszkańcy – osoby fizyczne, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Stymulowanie i wspieranie wspólnych przedsięwzięć zmierzających do poprawy codziennego życia mieszkańców, np. konkursy na najładniejszą zagrodę, balkon, ogród, poprawa estetyki ulic, zieleńców	Gmina Krzczonów	Mieszkańcy – osoby fizyczne, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Partycypacja i współuczestnictwo w planowaniu budżetu gminy i jego wykorzystywaniu (fundusz sołecki)	Gmina Krzczonów	Mieszkańcy – osoby fizyczne	2022 – 2030
Rozwój różnych technik i narzędzi partycypacyjnych w kluczowych obszarach współpracy władz samorządowych z mieszkańcami (np. rewitalizacja przestrzeni publicznych, wspólna organizacja wydarzeń kulturalnych, panele obywatelskie nt. klimatu, ekologii, zasobów wody; mobilność i planowanie zielonej infrastruktury itp.)	Gmina Krzczonów	Mieszkańcy – osoby fizyczne, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Realizacja programów współpracy z organizacjami pozarządowymi bardziej	Gmina Krzczonów	Organizacje	2022 – 2030

ukierunkowanych na nowe inicjatywy i angażujących nowe podmioty i społeczności		pozarządowe	
Projekty aktywizacji społeczności lokalnej z wykorzystaniem lokalnych organizacji pozarządowych oraz rozwijające oddolne inicjatywy realizowane przez NGO	NGO-sy	Gmina Krzczonów	2022 – 2030
Projekty aktywizacji mieszkańców wsi w ramach procesu rozwoju inteligentnych wsi (smart village)	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy – osoby fizyczne	2022 – 2030

Indykatywny wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujący się w zakres celu strategicznego 3:

Projekty / przedsięwzięcia	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacowana wartość (zł)
Organizacja terenów inwestycyjnych	Gmina Krzczonów	4 000 000
Rozwój usług doradczych świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu (IOB) - świadczenie specjalistycznego doradztwa przedsiębiorcom	Gmina Krzczonów	500 000
Przeciwdziałanie bezrobociu - staże	Gmina Krzczonów	100 000
Razem:		4 600 000

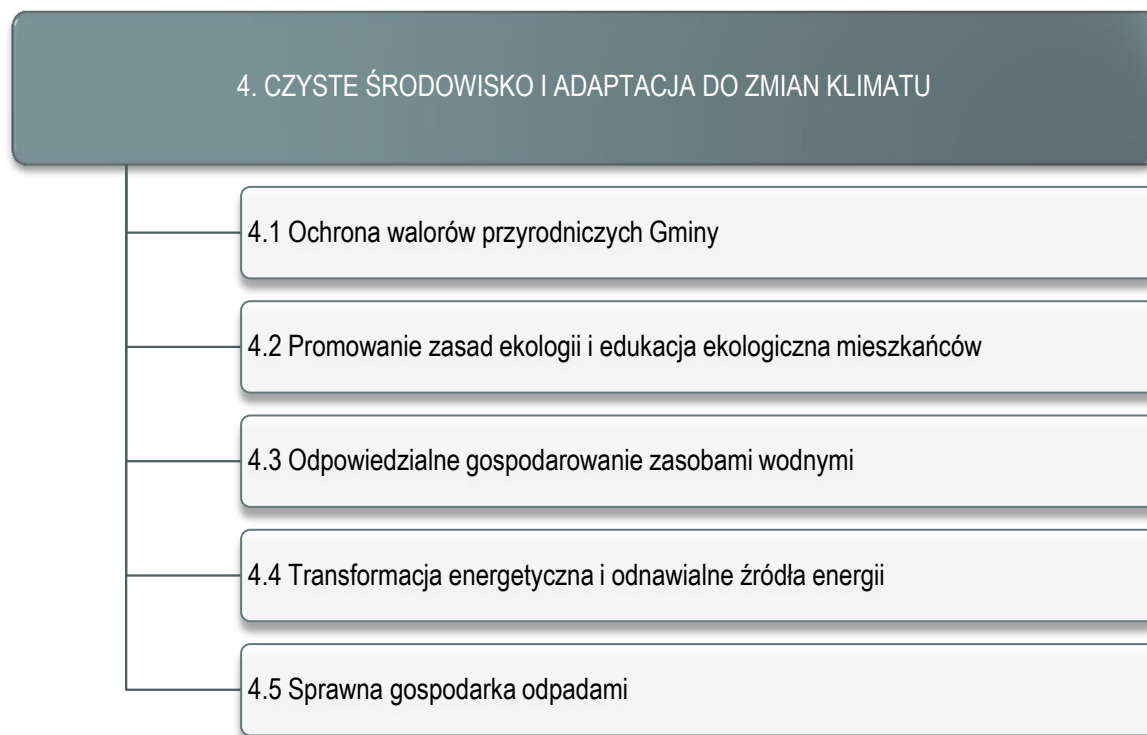
CEL STRATEGICZNY 4. CZYSTE ŚRODOWISKO I ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

Realizacja działań ujętych w celu strategicznym nr 4 charakteryzuje się dużą szansą powodzenia. Obejmuje m.in. działania inwestycyjne, które realizowane będą sukcesywnie. Szybkość realizacji tych działań zależy od możliwości pozyskania wsparcia finansowego ze środków zewnętrznych lub krajowych. Działania są spójne z priorytetami Unii Europejskiej.

Bogate walory przyrodnicze i krajobrazowe Gminy Krzczonów wymagają wzmożonych działań na rzecz ich ochrony. Jednocześnie postępujące zmiany klimatu mają i będą miały duży (bezpośredni i pośredni) wpływ na wiele sektorów gospodarki i społeczeństwo poprzez oddziaływanie na fizyczne i biologiczne składniki ekosystemów. Występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych wpłynie na zmiany w rolnictwie (ryzyko nieudanych zbiorów, niekorzystny wpływ na glebę, burze i ulewne deszcze, susze, pożary). Zmiany klimatu odbijają się również bezpośrednio na sektorze energetycznym, coraz częstsze zjawiska ekstremalne będą skutkowały problemami w dystrybucji energii elektrycznej. Zjawiska ekstremalne wpływają także niekorzystnie na strefę społeczną i gospodarczą oraz zdrowie ludzi. Aby ograniczyć zmiany warto prowadzić wszelkie działania związane z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii oraz utrzymaniem wizerunku czystego

środowiskowo obszaru o małym poziomie zanieczyszczenia, co bezpośrednio wiąże się także z promocją produktów lokalnych, budowaniem oferty turystycznej oraz zdrowym stylem życia. Między innymi działania termomodernizacyjne wpłyną na zwiększenie efektywności systemów grzewczych i chłodniczych, co wiąże się bezpośrednio z działaniami na rzecz ochrony klimatu. Retencja i projekty związane ze zdolnością do gromadzenia zasobów wodnych i przetrzymywania ich przez dłuższy czas w środowisku mogą wpłynąć na uregulowanie problemów związanych z suszami. Istotnym zadaniem jest również doskonalenie gospodarki odpadami.

Wyzwaniem jest utrzymywanie równowagi pomiędzy ochroną obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo, a rozwojem usług. Należy ją utrzymywać poprzez odpowiednie regulacje prawne w zakresie planowania przestrzennego oraz ich konsekwentne egzekwowanie. Wskazane jest prowadzenie działań edukacyjnych i promowanie zasad ekologii. Ważnym kierunkiem działań jest również realizacja działań zmierzających do ograniczania emisji CO₂, szczególnie w zakresie podniesienia efektywności energetycznej budynków, poprawy jakości powietrza oraz produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Istotne jest inwestowanie w instalacje pozyskujące energię ze źródeł odnawialnych, zarówno dla budynków mieszkalnych jak i obiektów użyteczności publicznej oraz termomodernizacje i wymiana nieekologicznych źródeł ciepła.

Poniżej zaprezentowano zestawienie możliwych kierunków działań realizujących założenia celu strategicznego 4. CZYSTE ŚRODOWISKO I ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU. Zbiór przedstawionych kierunków interwencji nie stanowi katalogu zamkniętego.

4.1 Ochrona walorów przyrodniczych Gminy

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Zachowanie bogactwa przyrodniczego i walorów krajobrazowych poprzez ochronę	Gmina Krzczonów	Lasy Państwowe,	2022 – 2030

lasów i ekosystemów rzecznych i łąkowych (projekty inwestycyjne i naukowo-badawcze)		Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Zarząd Parków Krajobrazowych, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, Wody Polskie	
Właściwa ochrona i zachowanie krajobrazu i bioróżnorodności przyrodniczej (projekty inwestycyjne i naukowo-badawcze)	Gmina Krzczonów	Lasy Państwowe, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Zarząd Parków Krajobrazowych, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Wykonanie tablic informujących o walorach przyrodniczych	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Współpraca z sąsiednimi gminami w zakresie ochrony środowiska	Gmina Krzczonów	Sąsiednie JST	2022 – 2030

4.2 Promowanie zasad ekologii i edukacja ekologiczna mieszkańców

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Tworzenie programów edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży (edukacja mieszkańców), edukacja społeczności lokalnej w zakresie nowych technologii ochrony środowiska i zagrożeń ekologicznych	Gmina Krzczonów	Lasy Państwowe, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Zarząd Parków Krajobrazowych, Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna, przedszkola, szkoły, organizacje	2022 – 2030

		pozarządowe, mieszkańcy - osoby fizyczne, przedsiębiorcy	
Prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej o tematyce ekologicznej – ochrony środowiska naturalnego, promowanie ekologicznych rozwiązań inwestycyjnych oraz komunikacyjnych	Gmina Krzczonów	Szkoły, przedszkola, organizacje pozarządowe, Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna	2022 – 2030
Wsparcie dla organizacji szkoleń dla rolników w zakresie wdrażania ekologicznych metod produkcji rolnej	Gmina Krzczonów	Organizacje rolnicze, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia rolnictwa, organizacje pozarządowe	2022 – 2030

4.3 Odpowiedzialne gospodarowanie zasobami wodnymi

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Ochrona wód powierzchniowych oraz podziemnych	Gmina Krzczonów	Mieszkańcy – osoby fizyczne, spółki wodne	2022 – 2030
Projekty w zakresie rozwoju infrastruktury wodno-ściekowej	Gmina Krzczonów	Przedsiębiorcy	2022 – 2030
Projekty w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach, gdzie kanalizacja sieciowa nie jest uzasadniona ekonomicznie	Gmina Krzczonów	Mieszkańcy – osoby fizyczne, przedsiębiorstwo zajmujące się zagospodarowaniem odpadów w gminach, zarządcy budynków mieszkalnych wielorodzinnych	2022 – 2030
Kompleksowe retencjonowanie wody w celu przeciwdziałania skutkom zmiany klimatu: Projekty i przedsięwzięcia w zakresie retencjonowania wody „u źródła”, „na ścieżce”, „w odbiorniku”, rozwoju tzw. infrastruktury niebiesko-zielonej	Gmina Krzczonów	Mieszkańcy – osoby fizyczne, zarządcy dróg, spółki wodne	2022 – 2030
Projekty i przedsięwzięcia w zakresie zagospodarowania/ modernizacji/ ochrony	Gmina Krzczonów	Mieszkańcy – osoby	2022 – 2030

obszarów naturalnych cieków wodnych oraz ich źródeł		fizyczne, spółki wodne	
---	--	------------------------	--

4.4 Transformacja energetyczna i odnawialne źródła energii

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Promocja odnawialnych źródeł energii wśród mieszkańców	Gmina Krzczonów	Szkoły, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Wspieranie produkcji energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych	Gmina Krzczonów	Mieszkańcy – osoby fizyczne, Przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Minimalizacja zanieczyszczeń powietrza ze wszystkich źródeł (z uwzględnieniem ograniczenia niskiej emisji)	Gmina Krzczonów	Mieszkańcy – osoby fizyczne, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Wsparcie działań w zakresie gospodarki niskoemisyjnej	Gmina Krzczonów	Mieszkańcy – osoby fizyczne, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Projekty związane z termomodernizacją i wymianą źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej, m.in. w świetlicach i strażnic OSP	Gmina Krzczonów	Szkoły podstawowe i przedszkola, mieszkańcy – osoby fizyczne, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Projekty związane z termomodernizacją i wymianą starych pieców węglowych (kopciuchów) w domach jednorodzinnych i wielorodzinnych	Gmina Krzczonów	Mieszkańcy – osoby fizyczne, przedsiębiorcy	2022 – 2030
Projekty w zakresie inteligentnego oświetlenia ulicznego, w tym oświetlenia LED	Gmina Krzczonów	Przedsiębiorcy	2022 – 2030
Rozwój elektro- i ekomobilności na terenie Gminy	Gmina Krzczonów	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2022 – 2030

4.5 Sprawna gospodarka odpadami

Możliwe kierunki działań/ typy projektów	Potencjalne podmioty odpowiedzialne za realizację	Potencjalne podmioty biorące udział w realizacji (partnerzy merytoryczni, organizacyjni i finansowi)	Okres realizacji
Projekty w zakresie budowy/rozbudowy infrastruktury PSZOK	Gmina Krzczonów	-	2022 – 2030
Projekty informacyjne i edukacyjne nt. ograniczania ilości produkowanych odpadów u źródła	Gmina Krzczonów	Szkoły, przedszkola, organizacje pozarządowe	2022 – 2030
Projekty w zakresie rozwoju systemów biokompostowania na miejscu (organiczne odpady kuchenne, ogrodowe itp.) rozdawania kompostowników za symboliczną złotówkę	Gmina Krzczonów	-	2022 – 2030
Inicjatywy obywatelskie w zakresie gospodarki w obiegu zamkniętym (ośrodki ponownego użytku, jadłodzielnie, banki żywności, kawiarenki naprawcze, sklepy bezopakowaniowe, sklepy z przedmiotami używanymi, puszkomaty, współdzielnie)	Organizacje pozarządowe, mieszkańcy – osoby fizyczne	Gmina Krzczonów	2022 – 2030
Udział w projektach regionalnych i krajowych w zakresie usuwania pokryć z azbestu	Gmina Krzczonów	Mieszkańcy – osoby fizyczne, przedsiębiorcy	2022 – 2030

Indykacyjny wykaz wstępnie zidentyfikowanych projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujący się w zakres celu strategicznego 4:

Projekty / przedsięwzięcia	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacowana wartość (zł)
Budowa i przebudowa instalacji służącej do produkcji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych dla mieszkańców Gminy Krzczonów	Gmina Krzczonów	6 000 000
Budowa i przebudowa instalacji służącej do produkcji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w obiektach użyteczności publicznej (wykonanie instalacji OZE)	Gmina Krzczonów	3 000 000
Budowa lokalnych, małych źródeł energii produkujących zarówno energię elektryczną, jak i ciepło z OZE na potrzeby lokalne, niewymagająca przesyłania jej na duże odległości w ramach obiektów Gminnych na terenie Gminy Krzczonów	Gmina Krzczonów	1 000 000
Termomodernizacja wraz z remontem obiektów świetlic i OSP na terenie Gminy Krzczonów	Gmina Krzczonów	5 000 000

Termomodernizacja wraz z remontem obiektu Szkoły oraz Przedszkola na terenie Gminy Krzczonów	Gmina Krzczonów	5 000 000
Budowa lub modernizacja instalacji energooszczędnego oświetlenia, oświetlenia ulicznego	Gmina Krzczonów	5 000 000
Budowa, modernizacja budynków użyteczności publicznej (m.in. w świetlicach i strażnic OSP) z uwzględnieniem standardów budownictwa pasywnego i energooszczędnego	Gmina Krzczonów	11 500 000
Rozbudowa infrastruktury do selektywnej zbiórki i przetwarzania odpadów komunalnych	Gmina Krzczonów	500 000
Kampanie informacyjne, dotyczące segregacji odpadów, selektywnej zbiórki oraz negatywnego wpływu na środowisko i zdrowie mieszkańców dzikich składowisk i nielegalnych wysypisk odpadów	Gmina Krzczonów	100 000
Budowa / modernizacja infrastruktury uzdatniania wody	Gmina Krzczonów	5 000 000
Gospodarka wodno-ściekowa w Gminie Krzczonów (budowa/ rozbudowa/ modernizacja)	Gmina Krzczonów	5 000 000
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Krzczonów	1 000 000
Monitoring jakości oczyszczonych ścieków / wody	Gmina Krzczonów	200 000
Opracowanie planów ochrony przyrody Gminy Krzczonów	Gmina Krzczonów	50 000
Kampanie informacyjne i promocyjne dotyczące promocji różnorodności biologicznej	Gmina Krzczonów	50 000
Razem		48 400 000

4. WYMIAR PRZESTRZENNY POLITYKI ROZWOJU GMINY KRZCZONÓW

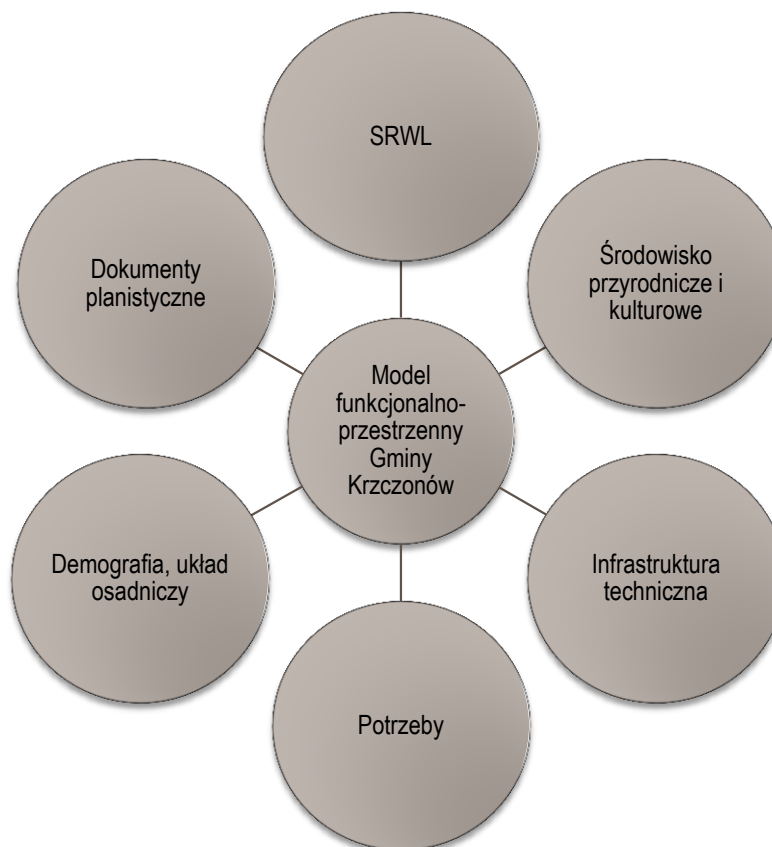
4.1 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Krzczonów

Proponowany model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Krzczonów wynika w dużej mierze z uwarunkowań przestrzennych rozwoju Gminy, a także z wniosków i ustaleń z przeprowadzonej szczegółowej diagnozy rozwoju Gminy Krzczonów w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym. Bierze on również pod uwagę aktualne potrzeby i aspiracje rozwojowe władz i mieszkańców. Model wpisuje się w politykę przestrzenną Gminy, prowadzoną głównie w oparciu o obowiązujące zapisy dokumentu Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Krzczonów. Propozycje zawarte w modelu mogą być dobrą podstawą do dalszych prac nad aktualizacją obowiązujących SUIKZP lub opracowania Planu Ogólnego (zgodnie z planowaną reformą zagospodarowania przestrzennego).

Główne uwarunkowania rozwoju przestrzennego Gminy Krzczonów

Model o charakterze funkcjonalnym oparty został na sześciu podwalinach budujących jego szkielet. Opracowując model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Krzczonów wzięto pod uwagę następujące uwarunkowania (czynniki) rozwoju:

Ryc. 4. Uwarunkowania rozwoju wpływające na model funkcjonalno-przestrzenny Gminy Krzczonów

Źródło: opracowanie własne

1. Rola i znaczenie Gminy Krzczonów w aktualnie obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku. Gmina Krzczonów przynależy do grupy jednostek samorządu terytorialnego tworzących **Żywicielski Obszar Strategicznej Interwencji**. Priorytetem rozwoju tego obszaru jest: wykorzystanie zasobów naturalnych Wyżyny Lubelskiej dla rozwoju konkurencyjnego rolnictwa.
2. Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Krzczonów wynikające z obowiązujących dokumentów planistycznych Gminy.
3. Środowisko przyrodnicze i kulturowe Gminy Krzczonów oraz formy jego ochrony.
4. Demografia oraz istniejący układ osadniczy Gminy Krzczonów.
5. Stan wyposażenia Gminy Krzczonów w podstawową infrastrukturę techniczną (komunikacja, gospodarka wodno-ściekowa, turystyka, gospodarka odpadami, energetyka, telekomunikacja).
6. Potrzeby mieszkańców oraz przedsiębiorców w zakresie realizowanej polityki przestrzennego zagospodarowania Gminy Krzczonów.

Wszystkie te elementy tworzą uzupełniający się wzajemnie „organizm”.

Model docelowy struktury funkcjonalno-przestrzennej ma na celu przedstawienie pożądanego obrazu wynikowego zawierającego oczekiwane i zaplanowane procesy rozwojowe oraz ich wpływ na kształtowanie struktur przestrzennych. Struktury te z jednej strony wynikają z istniejących uwarunkowań w zakresie środowiska przyrodniczego i kulturowego, zaś z drugiej są rezultatem prowadzonej przez Gminę Krzczonów polityki zagospodarowania przestrzennego w zakresie osadnictwa, rolnictwa, wyznaczania terenów pod działalność gospodarczą, zachowania obszarów otwartych czy też lokalizacji i budowy głównych elementów infrastruktury technicznej. W modelu istotne jest branie pod uwagę relacji zachodzących w przestrzeni, ale również pomiędzy poszczególnymi obszarami społecznymi i gospodarczymi.

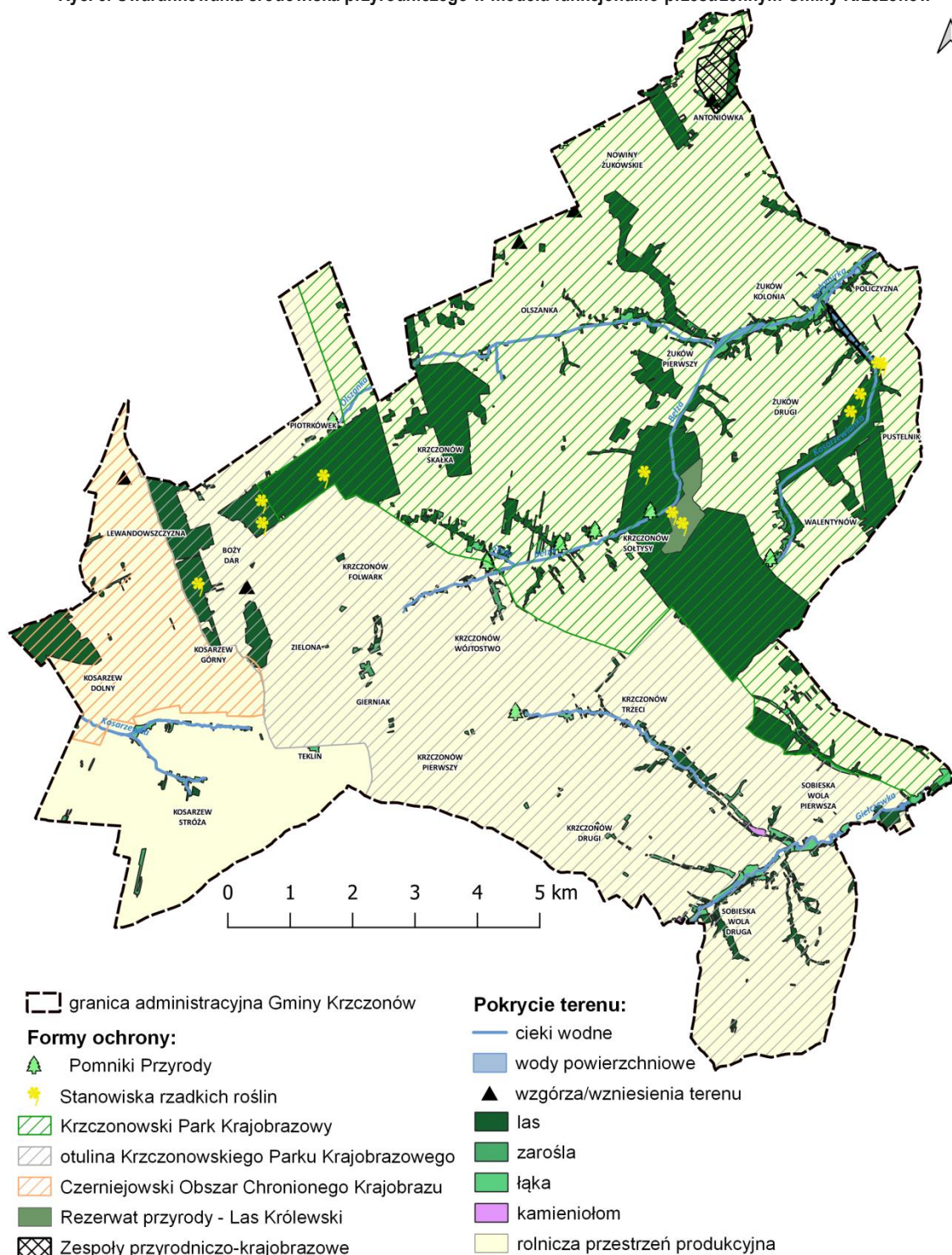
Poniżej przedstawiono krótkie charakterystyki kluczowych elementów funkcjonalno-przestrzennych Gminy Krzczonów, do jakich należy dążyć realizując cele i działania strategii. Pod uwagę wzięto uwarunkowania środowiskowe oraz kulturowe, społeczne (osadnictwo i demografia), infrastrukturalne (infrastruktura techniczna), oraz gospodarcze (rolnictwo i tereny otwarte, turystyka, tereny pod działalność gospodarczą).

Uwarunkowania środowiska przyrodniczego w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze w modelu funkcjonalno-przestrzennym Gminy Krzczonów aspekty środowiskowe odgrywają istotną rolę.

Podmiotowa Strategia, w tym model struktury funkcjonalno-przestrzennej, jako jeden z celów strategicznych zakłada czyste środowisko i adaptację do zmian klimatu. W ramach tego założenia realizowane będą działania ukierunkowane m.in. na poprawę stanu środowiska, jego ochrony, kształtowanie postaw ekologicznych, jak również podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie omawianej tematyki. W rejonie objętym ochroną prawną dopuszczona będzie wyłącznie taka działalność, która nie będzie negatywnie wpływać na jakość środowiska i nie przyczyni się do jego degradacji m.in. turystyka, rolnictwo ekologiczne, funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe, zabudowa mieszkaniowa o niskiej intensywności, głównie letniskowa.

Ryc. 5. Uwarunkowania środowiska przyrodniczego w modelu funkcjonalno-przestrzennym Gminy Krzczonów

Źródło: Opracowanie własne

System przyrodniczy Gminy Krzczonów budują tereny aktywne biologicznie zarówno o randze krajowej, regionalnej, jak i lokalnej: korytarze ekologiczne biegnące dolinami rzek i strumieni oraz wąwozami i dolinami erozyjno-denudacyjnymi, lasy i zadrzewienia. Istotne jest zachowanie ciągłości struktury przestrzennej korytarzy ekologicznych na terenie Gminy. Obszary węzłowe mają oddziaływanie lokalne oraz ponadlokalne. Mniejsze elementy budujące system przyrodniczy to zadrzewienia śródpolne, wąwozowe, przydrożne i nadwodne. Usytuowanie Gminy Krzczonów w systemie regionalnych powiązań

przyrodniczych skutkuje tym, że niemal 90% powierzchni znajduje się w Ekologicznym Systemie Obszarów Chronionych Województwa Lubelskiego (Krzczonowski Park Krajobrazowy wraz z otuliną, Czarniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu).

Obszary prawnie chronione na terenie Gminy Krzczonów, w 2019 r. wg danych GUS, zajmowały 7172,62 ha, stanowiąc 56% powierzchni Gminy. Wśród poszczególnych form ochrony przyrody występujących w obszarze Gminy, największą powierzchnię stanowiły park krajobrazowy (87,6%) oraz obszar chronionego krajobrazu (11,4%). Na obszarze Gminy znajduje się jeden rezerwat przyrody "Las Królewski" oraz 2 zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. Dzięki zasobowi przyrodniczemu Gmina Krzczonów w wieloprzetrzennych systemach przyrodniczych sytuuje się w układzie regionalnym i spełnia w nich rangę węzłową oraz łącznikową. Tereny w północnej i wschodniej części Gminy pełnią funkcje korytarza ekologicznego, tworzącego powiązanie Czarniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu z Nadwieprzańskim Parkiem Krajobrazowym. Obszarem węzłowym tego układu ekologicznego są tereny leśne w północnej i środkowo-wschodniej części obszaru Gminy. Funkcje łącznikowe o znaczeniu regionalnym pełni dolina rzeki Giełczwi (należąca do sieci ekologicznej województwa) oraz uzupełniającą doliny rzek Radomirki i Olszanki o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

Zgodnie z danymi GUS lesistość na tym obszarze wynosi 12,8% i jest to wartość wyższa niż dla powiatu lubelskiego (10,3%), lecz jednocześnie niższa niż w województwie (23,3%). Zwarte kompleksy leśne najliczniej występują w sołectwach: Krzczonów Sołtysy, Piotrkówek, Boży Dar, Żuków Pierwszy, Żuków Drugi i Żuków Kolonia.

Obszar Gminy Krzczonów znajduje się w obrębie zbiornika wód podziemnych, o nazwie Niecka Lubelska (zbiornik kredowy nr 406 lubelski). Zasoby zbiornika podlegają ochronie. Dorzecze środkowego Wieprza, w granicach którego znajduje się Gmina, posiada status zlewni chronionej. Główną rzeką jest Radomirka, która posiada swoje źródła we wsi Krzczonów Folwark.

Uwarunkowania środowiska kulturowego w modelu funkcjonalno-przestrzennym

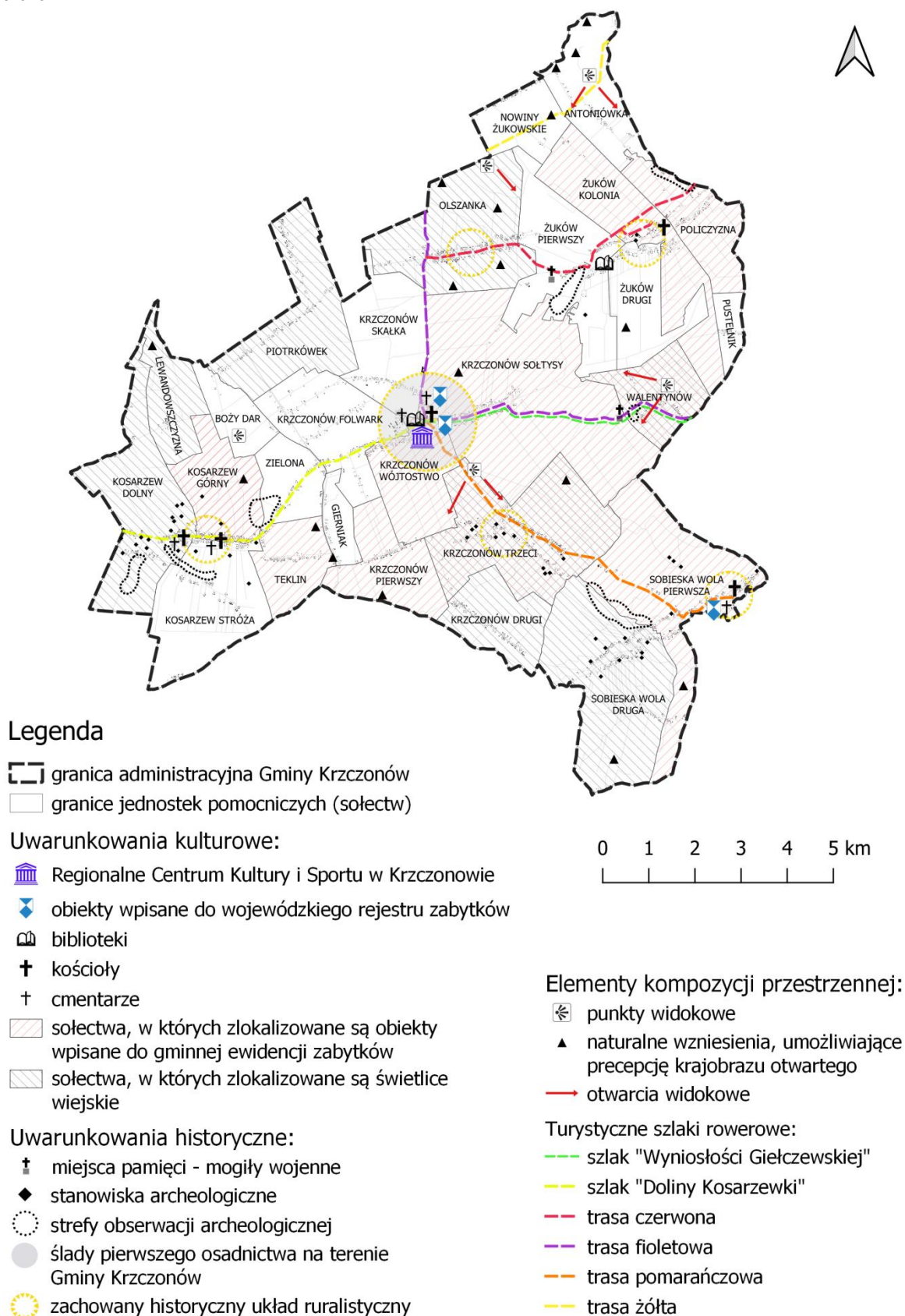
Zgodnie z Obwieszczeniem nr 1/2021 Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 12 stycznia 2021 r. w sprawie wykazu zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego i do rejestru zabytków archeologicznych województwa lubelskiego⁷, a dokładnie Załącznika Nr 1 i Nr 2 do ww. obwieszczenia na terenie Gminy Krzczonów znajdują się 2 zabytki nieruchome wpisane do rejestru „A” oraz 1 zabytek archeologiczny wpisany do rejestru „C”.

Natomiast w Gminnej Ewidencji Zabytków umieszczono 44 pozycje uwzględniające m.in. kapliczki przydrożne, cmentarze, dwory i parki w zespołach dworsko-parkowych, a także domy oraz zabudowania gospodarcze.

Na terenie Gminy zachowało się wiele przykładów historycznego budownictwa drewnianego i form jego kontynuacji nawet do połowy XX wieku. Są to zarówno budynki mieszkalne jak i gospodarcze. Stanowią one ważny element w budowaniu tożsamości krajobrazu kulturowego obszaru. W ostatnich czasach wyraźnie widoczny jest trend odchodzenia od architektury tradycyjnej na rzecz unifikacji budownictwa (współczesne rozwiązania architektoniczne), zacierania się różnic kulturowych i zanikania tożsamości.

⁷ http://g.ekspert.infor.pl/pl/_dane/akty_pdf/U81/2021/15/324.pdf#zoom=90

Ryc. 6. Uwarunkowania środowiska kulturowego oraz turystyki w modelu funkcjonalno-przestrzennym Gminy Krzczonów

Źródło: Opracowanie własne

Historyczny krajobraz Gminy uzupełniają budynki przemysłowe, tj. młyny w: Krzczonowie Pierwszym, Krzczonowie Sołtysach, jeden zachowany wiatrak w Żukowie oraz obiekty użyteczności publicznej – szkoły w Kosarzewie Górnym i Żukowie, Walentynowie, Piotrkówku. Na terenie Gminy stosunkowo rzadko występuje murowana zabudowa wiejska z miejscowego kamienia tzw. opoki.

Spotkać tu można stosunkowo dużo zabytków małej architektury sakralnej w postaci kapliczek i krzyży przydrożnych. Niemal w każdej wsi napotkać można co najmniej jeden krzyż lub kapliczkę. Do najciekawszych należy zaliczyć kapliczki w: Piotrkówku, Kosarzewie Górnym, Teklinie, Policzynie, Gierniaku, krzyże w: Kosarzewie Trzecim, Sobieskiej Woli.

Zasób elementów kulturowych budują również cmentarze oraz miejsca pamięci narodowej, które utrzymane są w dobrym stanie, wygradzone i oznakowane w terenie. Najstarszym cmentarzem jest cmentarz rzymsko-katolicki w Krzczonowie Wójtostwo. Zasób uzupełniają cmentarze żołnierzy armii austro-węgierskiej z I Wojny Światowej we wsi Krzczonów oraz żołnierzy rosyjskich i armii austro-węgierskiej z I Wojny Światowej również we wsi Krzczonów, jak również mogiła/ kopiec z wojen szwedzkich, zlokalizowana w obrębie wsi Walentynów i podwójna mogiła żołnierzy niemieckich z 1915 w obrębie wsi Walentynów.

Dużym walorem kulturowym są zachowane założenia dworsko-parkowe (Sobieska Wola, Żuków Kolonia, Policzyna) oraz historycznie ukształtowana zieleń w tych zespołach (Sobieska Wola I, Żuków Kolonia) i w zespole kościelnym w Krzczonowie Wójtostwo.

W ośrodku gminnym (Kzczonów Wójtostwo) funkcjonuje RCKIS, w ośrodku działa biblioteka gminna. RCKIS prowadzi aktywną działalność propagującą kulturę i sztukę.

Przez obszar Gminy przebiega kilka szlaków rowerowych. Dwa z nich, to szlaki o większym zasięgu: żółty szlak rowerowy „Doliną Kosarzewki” biegnący z Bychawy do Krzczonowa oraz zielony szlak „Wyniosłości Giełczewskiej”. Cztery pozostałe to szlaki o znaczeniu lokalnym. Łączą one najbardziej atrakcyjne punkty w Gminie: zabytki, obiekty, punkty widokowe, ciekawe elementy przyrodnicze.

W celu utrzymania relacji pomiędzy naturalnym krajobrazem przyrodniczym i historycznym krajobrazem kulturowym istotne jest zachowanie otwartości widokowych i panoram w krajobrazie Gminy. Znajdują się one:

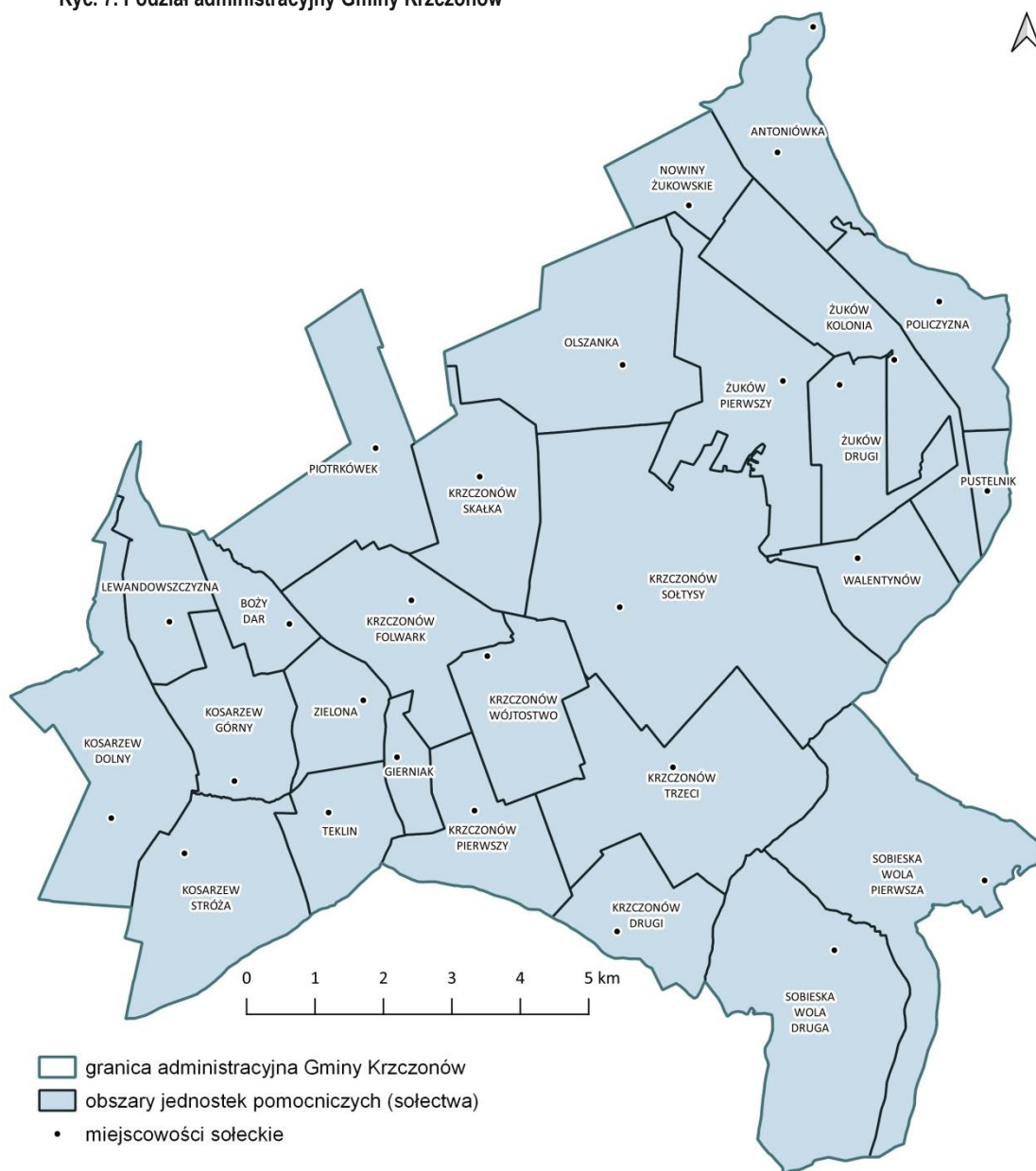
- * w Piotrkówku – wzdłuż wschodniej strony drogi, w kierunku wschodnim – otwarcie na otwarty krajobraz pól i kompleks leśny;
- * wzdłuż drogi Piotrków – Wysokie – tereny wolne od zabudowy pozwalają na wgląd w naturalny krajobraz;
- * wzdłuż drogi Krzczonów – Chmiel – otwarcie na krajobraz Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego;
- * wzdłuż drogi Krzczonów – Krzczonów Trzeci – Sobieska Wola – otwarcie na naturalny krajobraz i zachowaną historyczną zabudowę Krzczonowa Trzeciego (Borzęcina), Krzczonowa- Sołtysy i historyczny zespół kościelny;
- * wzdłuż drogi z Sobieskiej Woli Drugiej do Krzczonowa Drugiego – otwarty krajobraz rolniczy - w Pamięcinie, wzdłuż granicy gminy – rozległy widok na las, niewielkie enklawy zabudowy wsi;
- * w Pustelniku, poza zabudową wsi, od strony południowej – otwarcie na krajobraz rolniczy.

Struktura osadnicza i powiązania komunikacyjne w modelu funkcjonalno-przestrzennym

Obszar Gminy Krzczonów, administracyjnie dzieli się na 27 sołectw (w obrębie, których znajduje się łącznie 28 miejscowości). Na terenie Gminy Krzczonów funkcjonuje dwustopniowa hierarchia sieci osadniczej: centralnie położony lokalny ośrodek gminy charakteryzujący się największą dynamiką rozwoju gospodarczego – Krzczonów, który pełni funkcje administracyjne, usługowe i kulturalne dla pozostałych miejscowości oraz pozostałe wsie podstawowe. Krzczonów jest największą wsią Gminy, posiada promienisty układ ulic, centralnie położony rynek i stanowi typową osadę.

Układ obecnej sieci osadniczej Gminy Krzczonów rozwinął się w oparciu o główne doliny rzeczne oraz wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych stanowiących połączenie terenu z centralnie położonym Krzczonowem. Istniejący układ przestrzenny Gminy charakteryzuje występowanie zarówno zwartych jak i rozproszonych form osadnictwa.

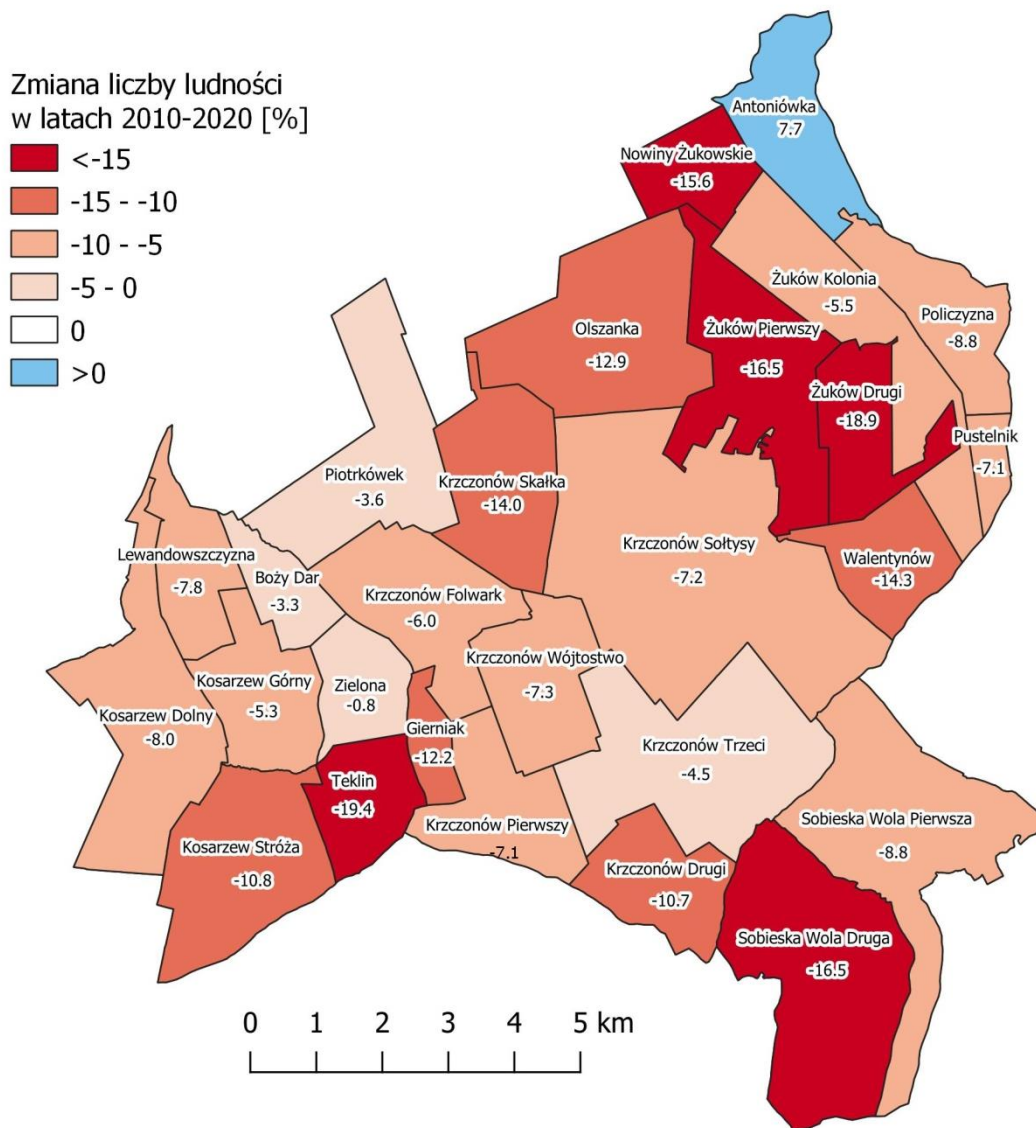
Ryc. 7. Podział administracyjny Gminy Krzczonów

Źródło: Opracowanie własne

Na terenie Gminy przeważającym typem zabudowy jest zabudowa zagrodowa, natomiast w obszarach o szczególnych walorach środowiskowych zaczyna wzrastać odsetek zabudowy jednorodzinnej. Zespoły zabudowy jednorodzinnej zlokalizowane są w miejscowościach: Krzczonów Folwark, Krzczonów Skałka, Krzczonów Wójtostwo i Krzczonów Sołtysy. Na terenie Gminy występuje również zabudowa wielorodzinna usytuowana w zespole ośrodka gminnego. Niewielkim udziałem charakteryzuje się również zabudowa letniskowa (rekreacji indywidualnej). Są to najczęściej przypadki adaptacji istniejącej zabudowy zagrodowej na cele rekreacyjne oraz pojedyncze działki z zabudową rekreacji indywidualnej.

Ryc. 8. Układ osadniczy wraz z trendami demograficznymi na poziomie sołectw i osiedli

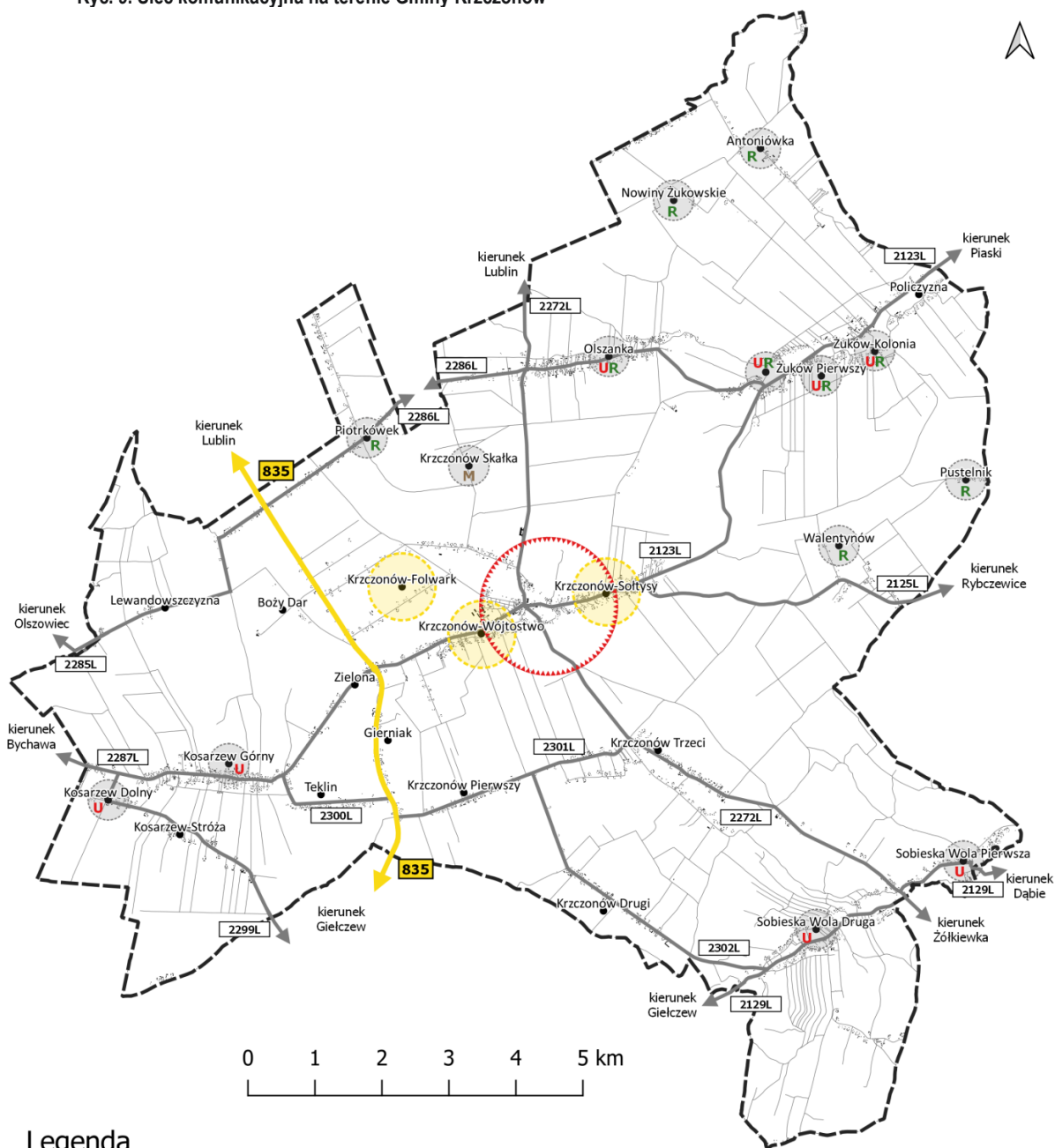

Źródło: Opracowanie własne

Gmina Krzczonów jest jedną ze słabiej zaludnionych jednostek na terenie powiatu lubelskiego. Jednocześnie liczba ludności wykazuje tendencje spadkowe. Ruch ludności wykazuje prawie stałą przewagę wyjazdów z Gminy nad napływem ludności. Dodatni trend zmiany liczby ludności charakteryzuje tylko jedno sołectwo na terenie Gminy Krzczonów – sołectwo Antoniówka położone najbardziej na północ, sąsiadujące z gminami Piaski i Jabłonna. Pozostałe sołectwa charakteryzują się ujemnym trendem. Największymi

wartościami ujemnymi zmiany liczby ludności w latach 2010-2020 odznaczają się sołectwa: Teklin (-19,4), Żuków Drugi (-18,9), Żuków Pierwszy (-16,5), Sobieska Wola Druga (-16,5) oraz Nowiny Żukowskie (-15,6).

Ryc. 9. Sieć komunikacyjna na terenie Gminy Krzczonów

Legenda

▬ granica administracyjna Gminy Krzczonów

- miejscowości sołeckie

Powiązania komunikacyjne:

- połączenia drogowe rangi wojewódzkiej
- połączenia drogowe rangi powiatowej
- pozostałe połączenia drogowe

Oznaczenia dróg:

- 835** oznaczenie drogi wojewódzkiej
- 2302L** oznaczenie drogi powiatowej

Struktura osadnicza:

- ośrodek gminny o randze ponadlokalnej
- ośrodki wielofunkcyjne
- wiejskie ośrodki wyspecjalizowane z funkcjami dominującymi:
 - U** usługową
 - M** mieszkaniową - nierolniczą
 - R** rekreacyjną (wieś letniskowa)

Źródło: Opracowanie własne

Gmina znajduje się w systemie powiązań komunikacyjnych o znaczeniu regionalnym, leży w środkowej części województwa, dość peryferyjnie w obszarze powiatu lubelskiego. Na terenie Gminy Krzczonów na infrastrukturę transportowo-komunikacyjną składa się tylko infrastruktura drogowa, przez obszar Gminy nie przebiega żadna linia kolejowa. Łączna długość układu komunikacyjnego osiąga wartość około 150 km, z czego 53% to drogi gminne, natomiast 47% drogi powiatowe. Główny układ komunikacyjny uzupełniają drogi lokalne i wewnętrzne o funkcji dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych oraz obsługujące tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowo-produkcyjnej. Drogi zapewniają dostępność do wszystkich miejscowości na obszarze Gminy oraz miejscowości gmin ościennych.

Droga wojewódzka nr 835, koncentrująca w tej części regionu wysoki ruch komunikacyjny, przebiega poza głównym układem osadniczym Gminy Krzczonów, dzięki czemu nie stanowi większych zagrożeń dla bezpieczeństwa ludności. Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa, powyższa droga wojewódzka nr 835 została wskazana do tranzytowego przewozu substancji niebezpiecznych.

Gmina Krzczonów oddalona jest o 28 km od Lublina i 179 km od Warszawy. Najbliższym lotniskiem jest odległy o ok. 35 km Port Lotniczy Lublin-Świdnik. Miasto Bychawa i miasto Lublin stanowią ośrodki administracyjno-usługowe mieszczące się w strefie dojazdu w czasie ok. 40 minut.

Użytkowanie terenu

Przeznaczenie i zagospodarowanie terenów na obszarze Gminy Krzczonów jest uwarunkowane historycznie i ekologicznie. Zapewnienie ochrony bioróżnorodności i stabilności krajobrazu przyrodniczego, jak również działania prowadzone w kierunku ochrony walorów krajobrazowych, klimatycznych i równowagi w stosunkach wodnych wymaga zachowania dominującej przewagi terenów otwartych i aktywnych biologicznie nad terenami osadniczymi (zainwestowanymi).

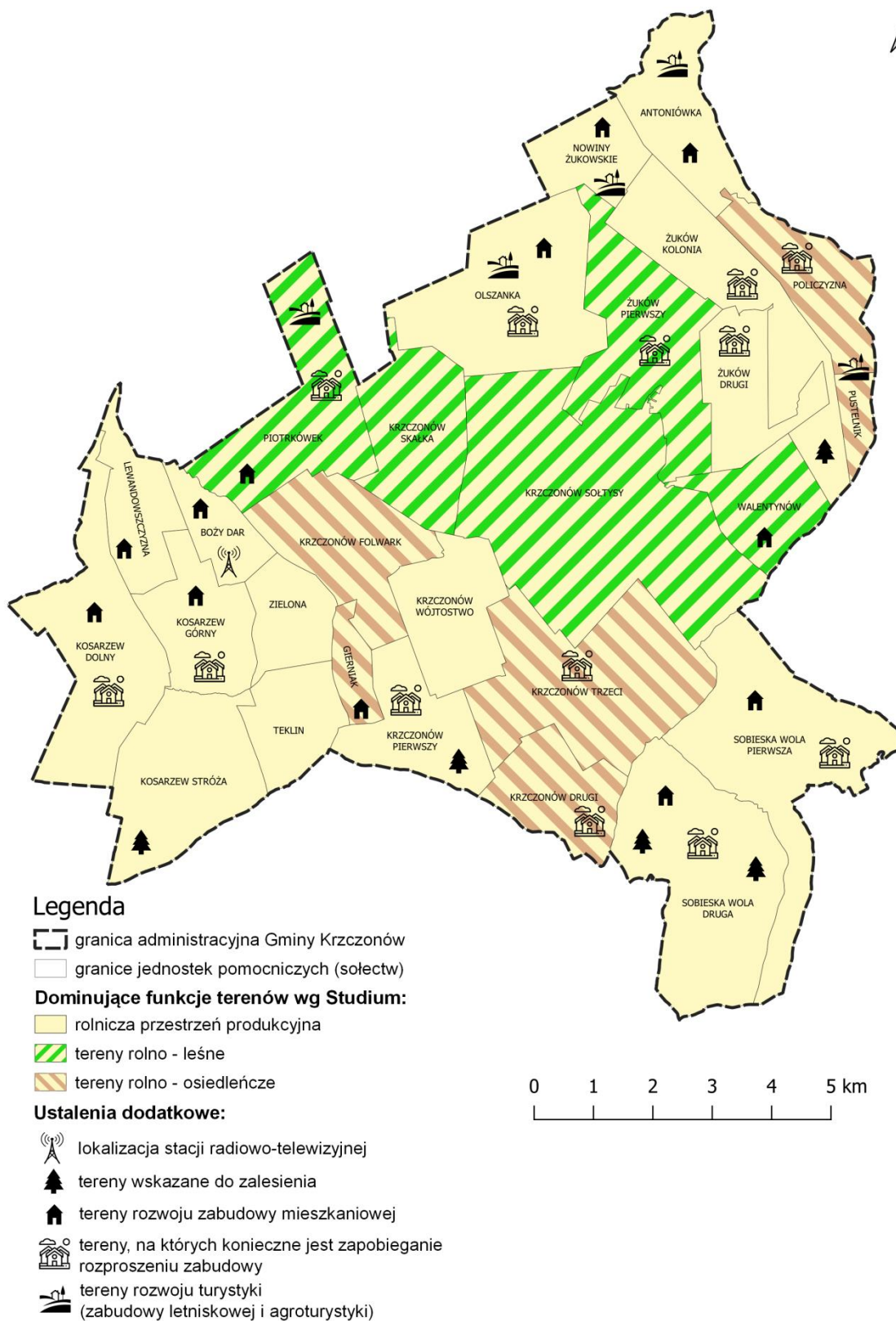
Tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej stanowią przeważającą część Gminy Krzczonów. Są to tereny zapewniające bazę pod funkcjonowanie rolnictwa i leśnictwa, tworzące podstawę produkcyjną, pełniąc jednocześnie zadania ekologiczne i krajobrazowe. Największą powierzchnię zajmują użytki rolne. Jednakże w ostatnich latach notuje się zmniejszenie powierzchni użytków rolnych, głównie gruntów ornych i sadów. Zanotowano natomiast wzrost powierzchni łąk i pastwisk. Struktura agrarna Gminy Krzczonów jest niekorzystna, średnia powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosi 2,5 ha i jest to wartość dużo niższa niż dla średniej województwa lubelskiego (6,1 ha). Gospodarstwa są rozdrobnione, a działki wchodzące w ich skład są oddalone od siebie.

W strukturze własności lasów przeważają grunty leśne publiczne. Lasy rozmieszczone są dość nierównomiernie, ewidencyjnie należą do 22 wsi. Zwarte kompleksy leśne najliczniej występują w sołectwach: Krzczonów Sołtysy, Piotrkówek, Boży Dar, Żuków Pierwszy, Żuków Drugi i Żuków Kolonia. Największy kompleks leśny Gminy położony jest w środkowo-wschodniej części Gminy na wschód od wsi Krzczonów, w kierunku wsi Żuków. Najbardziej wylesiona jest centralna i południowo-zachodnia część Gminy.

Na terenie Gminy wyznaczono tereny wskazane do zalesienia. Ze względu na wysokie wartości bonitacyjne gleb tereny do zalesień są stosunkowo niewielkie. Do zalesień wytypowane zostały najczęściej tereny sąsiadujące bezpośrednio z istniejącymi

lasami, grunty trudno dostępne do uprawy, grunty marginalne, zdegradowane i wskazywane przez użytkowników oraz tereny zagrożone zjawiskiem erozji.

Ryc. 10. Użytkowanie terenu w Gminie Krzczonów

Źródło: Opracowanie własne

Na terenach rozwoju zabudowy mieszkaniowej zakłada się kształtowanie nowych zespołów zabudowy, jako kontynuacji budownictwa wiejskiego. Jak również koncentracji zabudowy wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Wiele miejscowości cechuje rozproszenie usług w zabudowie siedliskowej, małe ich zróżnicowanie funkcjonalne, w tym niewielki udział usług publicznych. Przyrost zabudowy zakłada się głównie w ośrodku gminnym (Krzczonów Folwark, Krzczonów Wójtostwo, Krzczonów Skalka i Krzczonów Sołtysy) oraz ośrodkach lokalnych położonych w obrębach Kosarzew Dolny, Sobieska Wola I, Olszanka, a ponadto w miejscowościach posiadających możliwości kontynuacji zabudowy terenów budowlanych i rozwoju układu osadniczego (Nowiny Żukowskie, Lewandowszczyzna, Boży Dar, Gierniak, Walentynów, Piotrkówek, Antonówka, Kol. Kosarzew Górny).

Przewiduje się wzrost udziału w zabudowie wsi gospodarstw agroturystycznych oraz przekształconych siedlisk rolniczych na funkcje letniskowe. Rozszerzanie stanu ilościowego zabudowy letniskowej będzie istotnym kierunkiem rozwoju osadnictwa, w powiązaniu z rozwojem turystyki.

Zamierzenia rozwojowe planowane na podstawie modelu funkcjonalno-przestrzennego

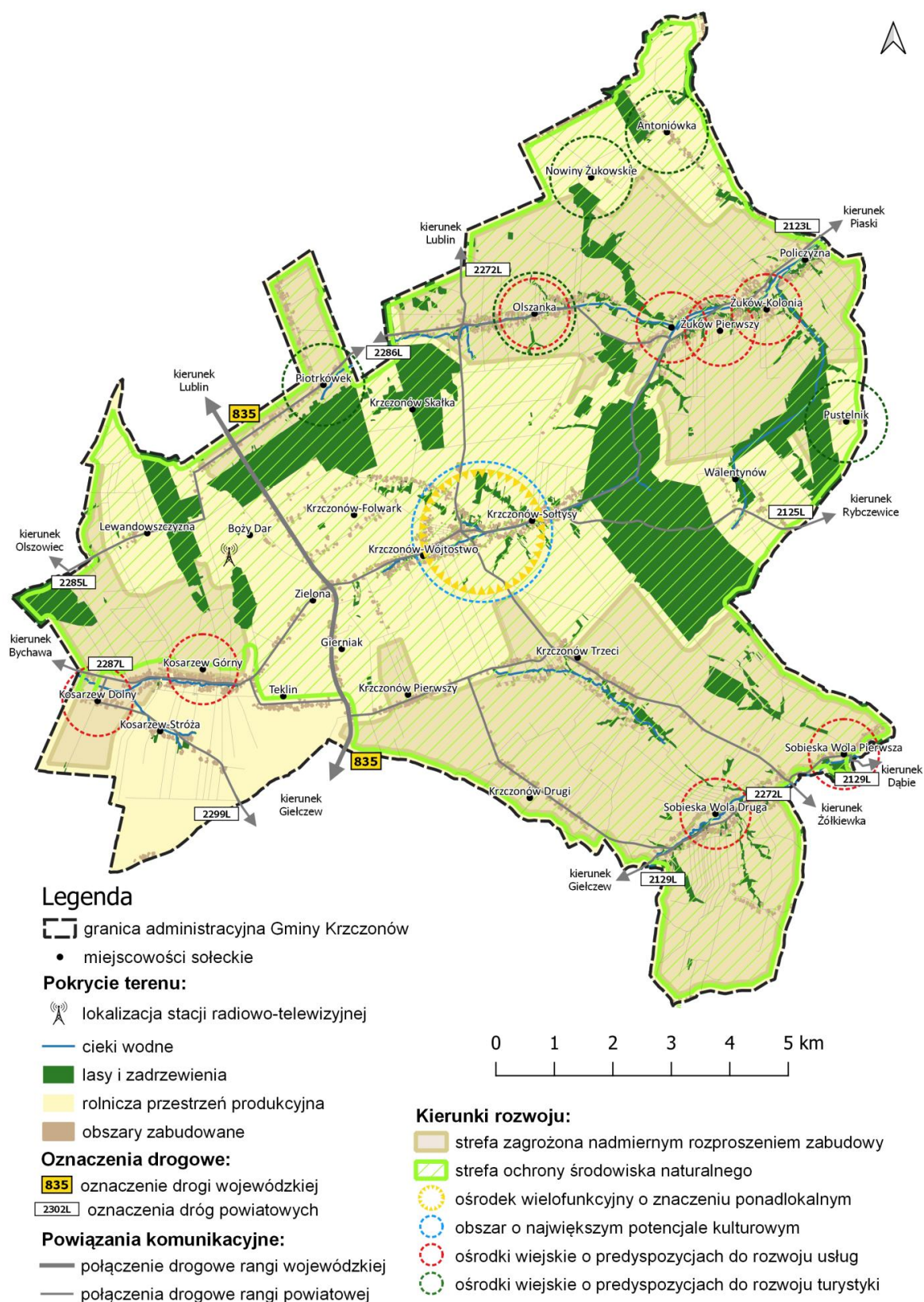
Dokument Strategii wymaga zintegrowanego podejścia do planowania przyszłego rozwoju jednostki, łączącego wymiar społeczno-gospodarczy, środowiskowy i przestrzenny. Dzięki temu możliwe jest uzyskanie większej przejrzystości procesów decyzyjnych, zaś analiza w wymiarze przestrzennym pozwala uwzględnić wszelkie uwarunkowania. Na podstawie przedstawionej powyżej charakterystyki kluczowych aspektów przestrzennych, do jakich należy dążyć realizując cele i działania przedmiotowej Strategii, opracowany został ogólny obraz modelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Krzczonów.

Co do zasady, model struktury funkcjonalno-przestrzennej ma za zadanie zilustrować rozwój Gminy w perspektywie realizacji celów zapisanych w Strategii oraz w kontekście potencjalnych przeobrażeń przestrzeni. W związku z tym, do finalnej wizualizacji zaczerpnięte zostały wyłącznie najważniejsze elementy spośród omówionych powyżej, odpowiadające wizji i misji jednostki, a zatem kluczowe dla jej przyszłego rozwoju. W rezultacie powstał obraz prezentujący kierunki rozwoju Gminy Krzczonów, powiązania i uwarunkowania endo- i egzogenne, potrzeby rozwojowe oraz posiadane potencjały. Na uwadze należy mieć jednak, że model stanowi wyłącznie uproszczoną wizję rozwoju. Podstawą podejmowanych działań w dalszym ciągu jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Krzczonów.

Proponowany w niniejszym dokumencie model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Krzczonów skupia się na dalszym, zrównoważonym rozwoju obszaru, jako:

- * miejsca atrakcyjnego i konkurencyjnego pod kątem przestrzeni do pracy i zamieszkania oraz wypoczynku o szerokim wachlarzu dobrej jakości usług publicznych;
- * Gminy, która angażuje społeczność lokalną w życie wspólnoty i proces decyzyjny podczas planowania i gospodarowania zasobem Gminy (partycypacja społeczna, fundusz sołecki, frekwencja wyborcza, działalność stowarzyszeń i organizacji społecznych);
- * Gminy, która dba o równoczesny rozwój strefy społecznej oraz gospodarczej;
- * Gminy, która oferuje usługi wolnego czasu oraz funkcje turystyczne oparte na bogatym zasobie walorów przyrodniczych i kulturowych;

Ryc. 11. Model funkcjonalno-przestrzenny Gminy Krzczonów

Źródło: Opracowanie własne

- * Gminy, która dba o bogaty zasób niematerialnego dziedzictwa kulturowego i wykorzystuje go do promocji obszaru i organizacji cyklicznych imprez lokalnych i ponadlokalnych;

- ✗ Gminy, która wykorzystuje swoje położenie do rozwoju funkcji rolniczej, specjalizującej się w produkcji wysokiej jakości żywności (sprzyjające uwarunkowania środowiskowe m.in. nasłonecznienie, położenie blisko dużego miasta – rynek zbytu);
- ✗ miejsca, w którym dba się o środowisko i zasób przyrodniczy oraz dba się o rozwój i promocję zielonej energii;
- ✗ Gminy, która dba o jakość zagospodarowania przestrzeni.

Gmina wyróżnia się wysokim potencjałem krajobrazowo-turystycznym oraz wysokim potencjałem rolniczym (korzystne warunki naturalne). Ze względu na korzystne naturalne uwarunkowania glebowo-klimatyczne, tradycje upraw i hodowli, a także szerokie możliwości specjalizacji kierunków produkcji rolniczej gospodarka rolna stanowi wiodącą funkcję rozwojową Gminy i źródło utrzymania mieszkańców. Na omawianym obszarze przeważają gospodarstwa wielokierunkowe, przy odnotowywanej tendencji do tworzenia specjalizacji produkcji rolnej.

Kierunkiem zmian w strukturze przestrzennej Gminy o dużym znaczeniu dla mieszkańców jest dostosowanie rozwoju osadnictwa do nowych tendencji w zakresie potrzeb mieszkaniowych tj. wzrostu udziału zabudowy jednorodzinnej i letniskowej oraz wzrostu funkcji pozarolniczych w tkance zabudowy wsi tj. usług publicznych i komercyjnych oraz drobnych – nieuciążliwych zakładów produkcyjno-usługowych.

Miejscowości: Olszanka, Antoniówka, Pustelnik, Piotrówek, Nowiny Żukowskie, Majdan Policki są preferowane do pełnienia funkcji letniskowych w powiązaniu z zabudową agroturystyczną, zagrodową i jednorodzinną jednocześnie pełniąc uzupełniającą funkcję agroturystyczną.

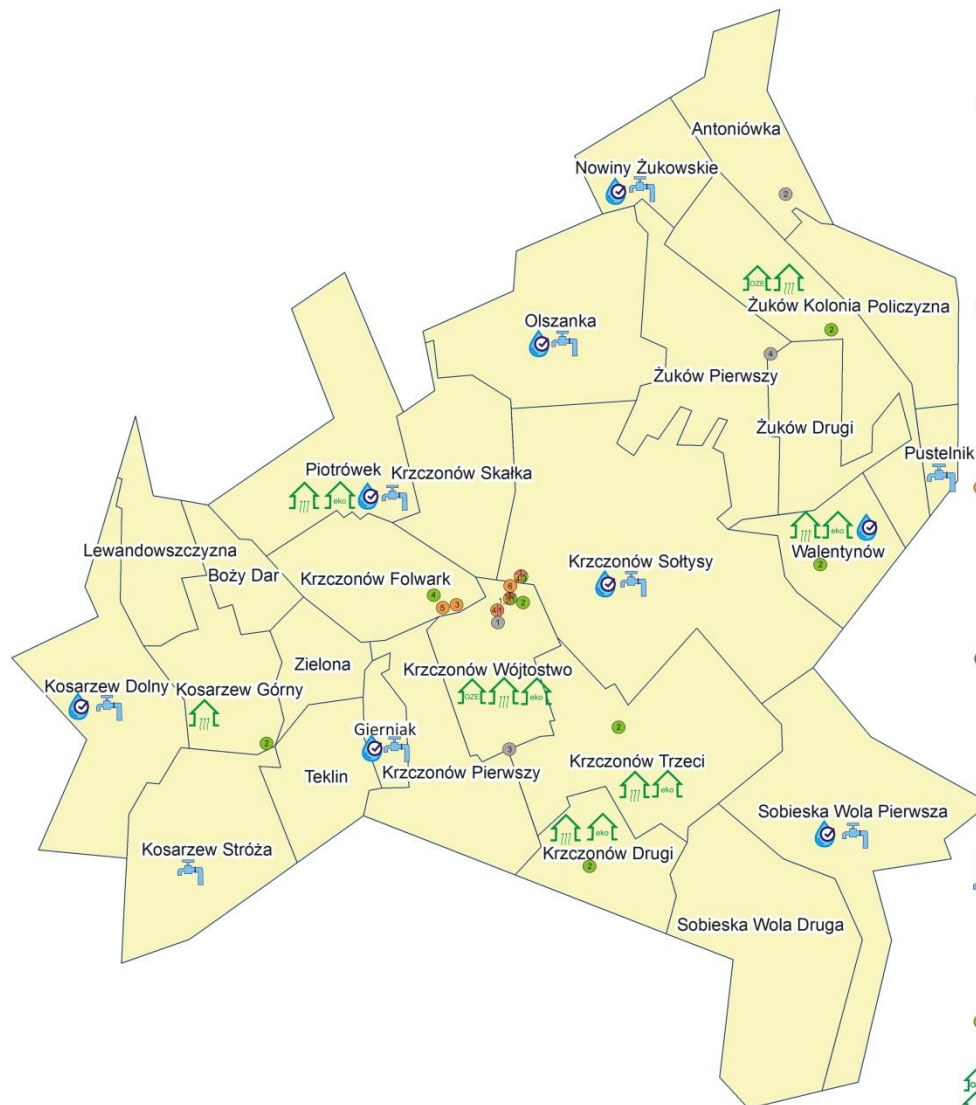
Jednym z podstawowych założeń rozwoju Gminy jest ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego, co przejawia się w harmonizowaniu celów ochronnych, ekologicznych, społecznych i technicznych na zasadzie zrównoważonego rozwoju. Zakłada się rozwój nieuciążliwych form drobnej przedsiębiorczości, usług i rzemiosła, zwłaszcza w ośrodku gminnym. Zmiany w strukturze przestrzennej skupiają się również na wzroście ośrodka gminnego.

Kolejnym założeniem jest prowadzenie działań zmierzających do zachowania ładu przestrzennego. Dzięki przekształceniom w tym zakresie nastąpi poprawa jakości i estetyki zagospodarowania terenów oraz zachowanie elementów krajobrazu kulturowego, które są charakterystyczne dla regionu.

Główne elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Krzczonów budują:

- ✗ główne osie komunikacyjne i przyrodnicze,
- ✗ strefy funkcjonalne:
 - ✗ strefa ekologiczna,
 - ✗ strefa ekologiczno-rekreacyjna,
 - ✗ strefa rolno-rekreacyjna,
 - ✗ strefa rolna,
 - ✗ strefa rozwoju przedsiębiorczości i usług,
 - ✗ strefa mieszkalno-usługowa,
- ✗ strefy osadnicze.

Ryc. 12. Zamierzenia rozwojowe planowane na podstawie modelu funkcjonalno-przestrzennego

Inwestycje dotyczące infrastruktury drogowej:

Ogólnogminne zamierzenia rozwojowe:

- Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego (m.in.: budowa / modernizacja chodniki, przejścia dla pieszych, oświetlenie, bariery ochronne, zatoki dla autobusów)
- Budowa ciągów pieszo-rowerowych i parkingów

Zamierzenia rozwojowe o określonej lokalizacji:

- 1 - Przebudowa placu dworcowego w miejscowości Krzczonów wraz z placem przy skrzyżowaniu ul. Strażackiej i ul. Leśnej
- 2 - Przebudowa, modernizacja drogi gminnej nr 105758L (Gmina Rybczewice) i 107294L (Gmina Krzczonów)
- 3 - Przebudowa, modernizacja drogi powiatowej nr 2301L w Krzczonowie Pierwszym i Krzczonowie Trzecim
- 4 - Przebudowa, modernizacja drogi powiatowej nr 2123L

Inwestycje dotyczące kultury i turystyki:

Ogólnogminne zamierzenia rozwojowe:

- Prace konserwatorskie, restauratorskie dotyczące zabytków
- Roboty budowlane i modernizacja infrastruktury kultury
- Ochrona dziedzictwa niematerialnego
- Ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej
- Wypracowanie koncepcji produktu turystycznego

Zamierzenia rozwojowe o określonej lokalizacji:

- 1 - Utworzenie Centrum Sportowo-Kulturalnego na terenie Gminy Krzczonów

Inwestycje dotyczące kapitału społecznego:

Ogólnogminne zamierzenia rozwojowe:

- Zakupy specjalistycznego sprzętu i wyposażenia obiektów dla OSP
- Remonty i przebudowy świetlic i strażnic na terenie Gminy
- Działania rewitalizacyjne i odnowa wsi na terenie Gminy Krzczonów
- Rozwój infrastruktury zbiorowego transportu publicznego (w tym zakup sprzętu, budowa i modernizacja sieci autobusowych czy budowa przystanków, stacji i węzłów przesiadkowych – zintegrowanych z różnymi rodzajami systemów transportu)
- Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej migrantów

Zamierzenia rozwojowe o określonej lokalizacji:

- 1 - Budowa, rozbudowa lub zakup infrastruktury informatycznej dla administracji publicznej
- 2 - Budowa, rozbudowa lub zakup systemów teleinformatycznych i ich modernizacja
- 3 - Kompleksowa modernizacja publicznego przedszkola w Krzczonowie wraz z budową żłobka
- 4 - Budowa/ tworzenie klubów dziecięcych
- 5 - Kompleksowy remont i termomodernizacja budynku Gminnego Ośrodka Zdrowia w Krzczonowie
- 6 - Tworzenie zieleni i terenów zieleni osiedlowej na terenie Gminy Krzczonów

Inwestycje dotyczące kapitału gospodarczego:

Ogólnogminne zamierzenia rozwojowe:

- Organizacja terenów inwestycyjnych
- Przeciwdziałanie bezrobociu - staże

Zamierzenia rozwojowe o określonej lokalizacji:

- 1 - Rozwój usług doradczych świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu (IOB) - świadczenie specjalistycznego doradztwa przedsiębiorcom

Inwestycje dotyczące planowania przestrzennego i strategicznego:

Ogólnogminne zamierzenia rozwojowe:

- Opracowanie planów ochrony przyrody Gminy Krzczonów
- Opracowanie dokumentów planowania przestrzennego i strategicznego

Inwestycje dotyczące infrastruktury wodno-kanalizacyjnej:

Ogólnogminne zamierzenia rozwojowe:

- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków
- Monitoring jakości oczyszczonych ścieków / wody

Zamierzenia rozwojowe o określonej lokalizacji:

- sołectwa, na terenie których będzie realizowane zadanie: Budowa / modernizacja infrastruktury uzdatniania wody sołectwa, na terenie których będzie realizowane zadanie: Gospodarka wodno-ściekowa w Gminie Krzczonów (budowa/ rozbudowa/ modernizacja)

Inwestycje dotyczące ochrony środowiska:

Ogólnogminne zamierzenia rozwojowe:

- Kampanie informacyjne i promocyjne dotyczące promocji różnorodności biologicznej
- Budowa i przebudowa instalacji służącej do produkcji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych dla mieszkańców Gminy
- Budowa lub modernizacja jednostek wytwarzania energii cieplnej na terenie Gminy Krzczonów dla mieszkańców
- Kampanie informacyjne, dotyczące segregacji odpadów, selektywnej zbiórki oraz negatywnego wpływu na środowisko i zdrowie mieszkańców dzikich składowisk i nielegalnych wysypisk odpadów

Zamierzenia rozwojowe o określonej lokalizacji:

- 1 - Budowa lokalnych, małych źródeł energii produkujących zarówno energię elektryczną, jak i ciepło z OZE na potrzeby lokalne, niewymagająca przesyłania jej na duże odległości w ramach obiektów Gminnych na terenie Gminy Krzczonów
- 2 - Termomodernizacja wraz z remontem obiektów świetlic i OSP na terenie Gminy Krzczonów
- 3 - Termomodernizacja wraz z remontem obiektu Szkoły oraz Przedszkola na terenie Gminy Krzczonów
- 4 - Rozbudowa infrastruktury do selektywnej zbiórki i przetwarzania odpadów komunalnych sołectwa, na terenie których będzie realizowane zadanie: Budowa i przebudowa instalacji służącej do produkcji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w obiektach użyteczności publicznej (wykonanie instalacji OZE)
- 5 - sołectwa, na terenie których będzie realizowane zadanie: Budowa lub modernizacja jednostek wytwarzania energii cieplnej na terenie Gminy Krzczonów - obiekty gminne sołectwa, na terenie których będzie realizowane zadanie: Budowa, modernizacja budynków użyteczności publicznej z uwzględnieniem standardów budownictwa pasywnego

Kształtowanie i wdrażanie w życie przyjętego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Krzczonów odbywać się będzie przede wszystkim poprzez realizację szeregu działań i przedsięwzięć, zaplanowanych w ramach uskuteczniania przedmiotowej Strategii rozwoju. Poniżej wskazano główne obszary interwencji, czyli typy podejmowanych projektów:

- × *poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej Gminy*, poprzez budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury drogowej, rozwój infrastruktury zbiorowego transportu publicznego oraz poprawę bezpieczeństwa ruchu ulicznego poprzez remonty zatok przystankowych oraz budowę i przebudowę chodników i ciągów pieszych jak również przebudowę placu dworcowego w Krzczonowie;
- × *rozwój środowiska przyrodniczego Gminy*, poprzez:
 - budowę i przebudowę instalacji odnawialnych źródeł energii,
 - modernizację systemów grzewczych w budynkach użyteczności publicznej oraz wymianę indywidualnych źródeł ciepła na opalane biopaliwami,
 - termomodernizację budynków szkoły, przedszkola, świetlic i OSP,
 - budowę i modernizację budynków użyteczności publicznej w standardzie budownictwa pasywnego,
 - rozbudowę infrastruktury do selektywnej zbiórki i przetwarzania odpadów komunalnych,
- × *rozwój kultury i turystyki w Gminie*, poprzez:
 - rozbudowę, budowę budynków na potrzeby instytucji kultury,
 - rozbudowę i modernizację infrastruktury turystycznej,
 - prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich dotyczących zabytków,
 - utworzenie Centrum Sportowo-Kulturalnego,
 - budowę ciągów pieszo-rowerowych,
 - ochronę i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków
 - wypracowanie koncepcji produktu turystycznego;
- × *rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz racjonalne gospodarowanie zasobem wodnym na terenie Gminy*, poprzez:
 - budowę i modernizację infrastruktury uzdatniania wody oraz wodno-ściekowej,
 - budowę przydomowych oczyszczalni ścieków,
 - monitoring jakości oczyszczonych ścieków i wody;
- × *rozwój kapitału społecznego*, poprzez:
 - zakup sprzętu i wyposażenia dla OSP na terenie Gminy,
 - remonty i przebudowy świetlic i strażnic na terenie Gminy,
 - kompleksową modernizację publicznego przedszkola w Krzczonowie wraz z budową żłobka,
 - budowę/ tworzenie ośrodków wsparcia, dziennego domu seniora i klubów seniora,
 - budowę/ tworzenie CUS,
 - budowę/ tworzenie klubów dziecięcych,
 - działania rewitalizacyjne i odnowę wsi na terenie Gminy,
 - kompleksowy remont i termomodernizacja budynku Gminnego Ośrodka Zdrowia w Krzczonowie,
 - prowadzenie programu „Senior+”,
 - tworzenie zieleńców i terenów zieleni osiedlowej na terenie Gminy;
- × *rozwój lokalnej gospodarki oraz przedsiębiorczości*, poprzez:

- organizację terenów inwestycyjnych,
- rozwój usług doradczych świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu,
- przeciwdziałanie bezrobociu – staże;

Zasady kształtowania struktur funkcjonalno-przestrzennych na terenie Gminy Krzczonów

Modelowy rozwój przestrzenny Gminy Krzczonów odbywać się będzie przy bezwzględnym przestrzeganiu zasad ochrony środowiska naturalnego oraz zachowaniu właściwych standardów funkcjonalnych, technicznych i estetycznych zabudowy, wskazanych w dokumentach planistycznych, z poszanowaniem podstawowych zasad ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju. Jego bazą będzie utrzymanie istniejącej tkanki przestrzennej oraz wyznaczenie nowych stref inwestycyjnych (produkcyjnych, usługowych, kulturowych i turystycznych). Zapewnienie ochrony bioróżnorodności i stabilności krajobrazu przyrodniczego, w tym ochrona walorów krajobrazowych, klimatycznych i równowagi w stosunkach wodnych wymaga zachowania dominującej przewagi nad terenami osadniczymi (zainwestowanymi) terenów otwartych i aktywnych biologicznie.

W procesie planowania należy uwzględnić potrzebę porządkowania struktur przestrzennych z zachowaniem skali i form zabudowy charakterystycznych dla tych terenów (zabudowa wiejska, zabudowa miejska, zachowanie dorobku kulturowego i tradycyjnej architektury). Podczas realizacji nowej zabudowy należy uwzględnić zasady kształtowania formy nawiązującej do historycznej kompozycji urbanistycznej jednostek osadniczych i budownictwa tradycyjnego.

Zagospodarowanie i użytkowanie terenu powinno być zgodne z miejscowymi predyspozycjami przyrodniczymi terenu oraz zasadą zachowania ciągłości przestrzennej i powiązań przyrodniczych. Ma to istotne znaczenie przy wykorzystaniu potencjału Gminy do stworzenia atrakcyjnej oferty turystycznej i spędzania czasu wolnego. Funkcja turystyczna ulegnie wzmocnieniu poprzez realizację projektów o charakterze rekreacyjno-wypoczynkowym i kulturotwórczym, przy jednoczesnej dbałości o ochronę środowiska, w tym przeciwdziałaniu antropopresji.

Kształtowanie harmonijnie funkcjonującej turystyki należy prowadzić poprzez szereg działań:

- * zwiększenie ilości obiektów turystycznych, głównie w oparciu o kwatery prywatne – agroturystyczne i pensjonaty, a także campingi, pola namiotowe i biwakowe;
- * lokalizację zabudowy letniskowej głównie w obrębie istniejącej zabudowy;
- * rozwój zaplecza obsługującego turystykę i związanej z nim infrastruktury technicznej;
- * wzbogacenie obszarów w urządzenia turystyczne – trasy spacerowe, trasy konne, punkty widokowe, parki, zieleńce, urządzenia sportowe;
- * podniesienie wizerunku turystycznego obszarów przez rewaloryzację obiektów i zespołów zabytkowych, estetyzację zabudowy i wzbogacenie przyrodnicze terenów wiejskich;
- * zwiększenie dostępności komunikacyjnej obszarów;
- * W układzie przestrzennym należy uwzględnić również przestrzeń dla organizacji wydarzeń o charakterze kulturalnym, rozrywkowym, integracyjnym i wystawienniczym.

Planowany rozwój usług i infrastruktury turystyki będzie miał wpływ na poprawę atrakcyjności i funkcjonalności przestrzeni zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Na rozwój turystyki duży wpływ ma również potencjał kulturowy i krajobrazowy. Kształtowanie harmonijnego krajobrazu kulturowego obszaru odbywać się powinno poprzez:

- * kontynuowanie tradycyjnych form osadnictwa. Gmina charakteryzuje się postępującym zanikiem w krajobrazie wsi zabytków drewnianego budownictwa ludowego (chałupy, zabudowa zagrodowa, obiekty techniki - kuźnie, młyny). Ważna jest również ochrona planistyczna układów ruralistycznych;
- * kapliczki i krzyże przydrożne należy pozostawić w krajobrazie kulturowym Gminy i chronić w celu zachowania tradycji. Teren wokół kapliczek i krzyży powinien być sukcesywnie porządkowany i pielęgnowany;
- * utrzymanie regionalno-historycznej struktury jednostek osadniczych oraz kształtowanie form zabudowy nawiązującej do tradycyjnego budownictwa;
- * skupienie zabudowy na zasadzie dogęszczania istniejącej struktury jednostek osadniczych, przy kontynuowaniu historycznego układu i charakteru;
- * otoczenie wysoką zielenią obiektów dysharmonijnych. W celu ochrony krajobrazu należy osłaniać wielopiętrowymi zadrzewieniami obiekty dysharmonijne, ograniczać lub całkowicie eliminować obiekty obniżające walory krajobrazowe (w szczególności wieże bazowe stacji telefonii komórkowej);
- * ograniczenie napowietrznych linii elektroenergetycznych i telekomunikacyjnych na rzecz sieci podziemnych w otoczeniu obiektów i zespołów zabytkowych;
- * utrzymanie obiektów małej architektury współtworzących walory krajobrazu kulturowego;
- * ochronę elementów cennych pod względem kulturowym i krajobrazowo-przyrodniczym: alei i starodrzewów, pojedynczych drzew pomnikowych;
- * ochrona otwarc widokowych i panoram – wykluczenie spod zainwestowania w celu zachowania ekspozycji.

Zaleca się zachowanie dotychczasowego sposobu użytkowania terenów rolnych (uprawy polowe, łąki i pastwiska). Konieczne jest zachowanie śródpolnych enklaw naturalnych ekosystemów stepowych, zadrzewień śródpolnych i śródłąkowych oraz odpowiednie kształtowanie stref przejściowych na granicy z lasami oraz z wodami. Tereny otwarte powinny podlegać ochronie przed nieracjonalnym użytkowaniem, w tym przed nieplanową, rozproszoną zabudową. Należy także zachować przestrzenie wolne od zabudowy, szczególnie w granicach korytarzy ekologicznych. Największe korytarze ekologiczne to doliny rzeczne, w szczególności dolina Radomirki i Olszanki, ale również Giełczwi i Kosarzewki, na terenie, których najważniejsze jest utrzymanie funkcji ekologicznych. Dna dolin rzecznych, strumieni i bezimiennych cieków wraz z przyległą strefą zboczną i krawędziową powinny być chronione przed zagospodarowaniem niezgodnym z ich funkcją ekologiczną. Istotne są również korytarze ekologiczne suchych dolin rozcinających zbocza wierzchołwni pełniących funkcje sięgaczy ekologicznych. Należy kształtować pasmowe struktury przyrodnicze (łąki, zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne). Wskazane jest uwzględnienie zwiększenia ciągłości leśnych korytarzy ekologicznych poprzez zalesienia. Ze względu na dużą podatność gleb na erozję (pierwszy stopień pilności ochrony przed erozją) nie należy dopuszczać do nadmiernego wycinania lasów czy eliminowania roślinności okrywowej. Ważne jest również prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej stosującej zabiegi przeciwoerozyjne. Na obszarach chronionych wskazane jest również rozwijanie rolnictwa ekologicznego. Tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej, na których

dopuszcza się prowadzenie gospodarstw wielkoobszarowych powinny być przeanalizowane pod kątem konieczności (bądź nie) scalania gruntów. W przypadku zaistnienia takiej potrzeby Starosta, jako organ przeprowadzający postępowanie scaleniowe, może ubiegać się o pomoc finansową w ramach PROW na lata 2021-2027.

Ze względu na brak izolacji przed wpływami powierzchniowymi, którymi odznaczają się czwartorzędowe i kredowe wody podziemne zagrożeniem jest mała odporność środowiska wodnego na zanieczyszczenia. Dlatego też istotne jest szczególne dbanie o jakość wody oraz ograniczanie zakłóceń tego komponentu środowiska podczas kształtowania sieci osadniczej obszaru Gminy. Ponieważ wyniki badań stanu wód Gminy Krzczonów nie są najlepsze⁸, konieczne jest podejmowanie działań na rzecz poprawy stanu oraz ochrony wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniem. Działania powinny mieć na celu ochronę przed eutrofizacją spowodowaną wpływem źródeł bytowo-komunalnych i rolniczych (głównie azotany), ochronę przed zanieczyszczeniami przemysłowymi, w tym zasoleniem i substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego. Podstawowym celem środowiskowym Ramowej Dyrektywy Wodnej jest osiągnięcie przez wody co najmniej dobrego stanu. Na obszarach chronionych jednolite części wód muszą spełniać dodatkowe cele środowiskowe wynikające z charakteru obszaru chronionego. Również w kierunkach interwencji dla Żywicielskiego OSI wymagane są działania wspierające na rzecz ochrony i kształtowania zasobów wodnych, w tym racjonalizacji wielkości poboru wody, rozwoju i modernizacji oczyszczalni ścieków, zwiększenia małej retencji i renaturyzacji rzek.

Główne potencjalne źródła zanieczyszczeń wód powodują: brak kanalizacji i komunalnych oczyszczalni ścieków poza ośrodkiem gminnym, zanieczyszczenia spływające z pól, ścieki deszczowe spływające z dróg, placów i stacji paliw, odprowadzanie ścieków nieoczyszczonych do ziemi lub do wód powierzchniowych, „dzikie wysypiska śmieci”, niewłaściwa działalność rolnicza.

Zakłada się niezbędne modernizacje dróg i ulic oraz budowę nowych odcinków dróg i ulic, w miarę pojawiania się potrzeb w tym zakresie w celu poprawienia komunikacji wewnętrznej. Na ten cel pozytywnie wpłynie również planowana inwestycja przebudowy placu dworcowego w miejscowości Krzczonów oraz rozwój infrastruktury zbiorowego transportu. W celu poprawy jakości powiązań transportowych oraz poprawy sprawności i bezpieczeństwa ruchu zaleca się wprowadzenie lub utrzymanie rezerw terenowych niezbędnych do realizacji kluczowych zamierzeń inwestycyjnych (np. rozbudowy i poprawy parametrów technicznych dróg).

Przyrost zabudowy zakłada się głównie w ośrodku gminnym (tereny rozwojowe w dokumencie Studium wskazane zostały głównie na północ i zachód od terenów zainwestowanych ośrodka w obrębach Krzczonów Folwark, Krzczonów Skałka, Krzczonów Sołtysy i wschód w Krzczonowie Wójtostwo) oraz w ośrodkach lokalnych położonych w obrębach Kosarzew Dolny, Sobieska Wola I, Olszanka, a ponadto w miejscowościach posiadających możliwości kontynuacji zabudowy terenów budowlanych i rozwoju układu osadniczego (Nowiny Żukowskie, Lewandowszczyzna, Boży Dar, Gierniak, Walentynów, Piotrkówek, Antonówka, Kol. Kosarzew Górny). Rozwój rozszerzenia osadnictwa powinien być korelowany z rozwojem demograficznym Gminy. Dominującą formą zabudowy wsi powinno pozostać mieszkalnictwo zagrodowe. Niezwykle istotna jest zasada skupiania

⁸ Stan czystości wód powierzchniowych został pośrednio określony na podstawie badań w najbliższym punkcie pomiarowym znajdującym się na terenie sąsiedniej Gminy Bychawa na rzece Kosarzewce.

zabudowy i kontynuacji ciągów osadniczych. Udział zabudowy rozproszonej nie powinien ulegać wzrostowi. Należy prowadzić działania zmierzające do rozwoju usług elementarnych, zwłaszcza w miejscowościach, które oddalone są od ośrodka gminnego, zwłaszcza wzmacnianie ponadlokalnych funkcji kultury i ochrony zdrowia oraz usług na rzecz obsługi turystyki jak również wzbogacanie i poszerzanie sieci usług komercyjnych. W tym celu zaleca się adaptację oraz odnowę niewykorzystywanych budynków wiejskich oraz rozbudowę istniejących obiektów usługowych. Wiodącą zasadą zagospodarowania na wyznaczonych obszarach jest skupianie usług i kształtowanie ośrodków wykorzystujących centralne położenie w obszarach wsi, dobrą dostępność do usług oraz przekształcenie na usługi terenów i obiektów zdegradowanych, nieużytkowanych. Preferowanym kierunkiem przekształceń dotychczasowych baz rolniczo-produkcyjnych są funkcje składowe i usługowo-produkcyjne.

Niniejsza Strategia sięga swoim horyzontem czasowym roku 2030, w związku z czym obowiązywać będzie najprawdopodobniej również po wprowadzeniu reformy planowania przestrzennego, datowanej na koniec 2022 lub początek 2023 roku. Reforma ta wprowadza do prawa miejscowego nowy dokument, tzw. Plan Ogólny Gminy. Zgodnie z zapowiedziami Ministerstwa Rozwoju i Technologii do roku 2026 każda Gmina powinna uchwalić ów akt, który zastąpi dotychczasowe Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. W celu przygotowania fundamentalnej bazy pod nadchodzące zmiany zaleca się przystąpienie Gminy do stopniowego wypracowania gminnych standardów zagospodarowania przestrzennego, które stanowić będą uniwersalną ramę dla przyszłego rozwoju jednostki. Dobrym oparciem dla prac w tym kierunku jest model struktury funkcjonalno-przestrzennej.

4.2 Obszary strategicznej interwencji strategii rozwoju województwa lubelskiego

W dniu 29 marca 2021 r. Uchwałą nr XXIV/406/2021 Sejmik Województwa Lubelskiego przyjął do realizacji Strategię Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

Jest to dokument stanowiący odpowiedź na problemy i wezwania stawiane przed województwem lubelskim. Strategia rozwoju wyznacza kluczowe długoterminowe cele i kierunki rozwoju województwa lubelskiego i jest głównym dokumentem umożliwiającym racjonalne organizowanie działań i prowadzenie skoordynowanej polityki rozwoju w horyzoncie czasowym do 2030 r.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego jest podstawą do konstruowania programu rozdysponowania funduszy europejskich w województwie w latach 2021-2027, a także przygotowywania dokumentów niezbędnych dla wykorzystania różnych mechanizmów wsparcia rozwoju regionalnego, m.in. planowanych do wprowadzenia: kontraktów programowych, kontraktów sektorowych, porozumień terytorialnych.

Zidentyfikowaną wizją rozwoju województwa lubelskiego jest „racjonalnie wykorzystując specyfikę społeczno-gospodarczą, zasoby środowiska, a także policentryczność sieci ośrodków miejskich rozwija się w sposób zrównoważony. Kreatywność i otwartość mieszkańców, aktywność naukowo-badawcza, tworzenie i stosowanie rozwiązań innowacyjnych oraz partnerstwo w zarządzaniu kształtują nowoczesny charakter regionu. Wzrasta jego znaczenie, jako strategicznego producenta finalnych wyrobów bazujących na surowcach rolniczych, dostarczyciela usług

prozdrowotnych i czasu wolnego. W efekcie region oferuje atrakcyjną przestrzeń do życia, pracy i inwestowania w zdrowym i bezpiecznym otoczeniu.”

Osiągnięciu zakładanej wizji regionu służyć mają cztery cele strategiczne tj.:

1. Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych,
2. Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych,
3. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu,
4. Wzmacnianie kapitału społecznego.

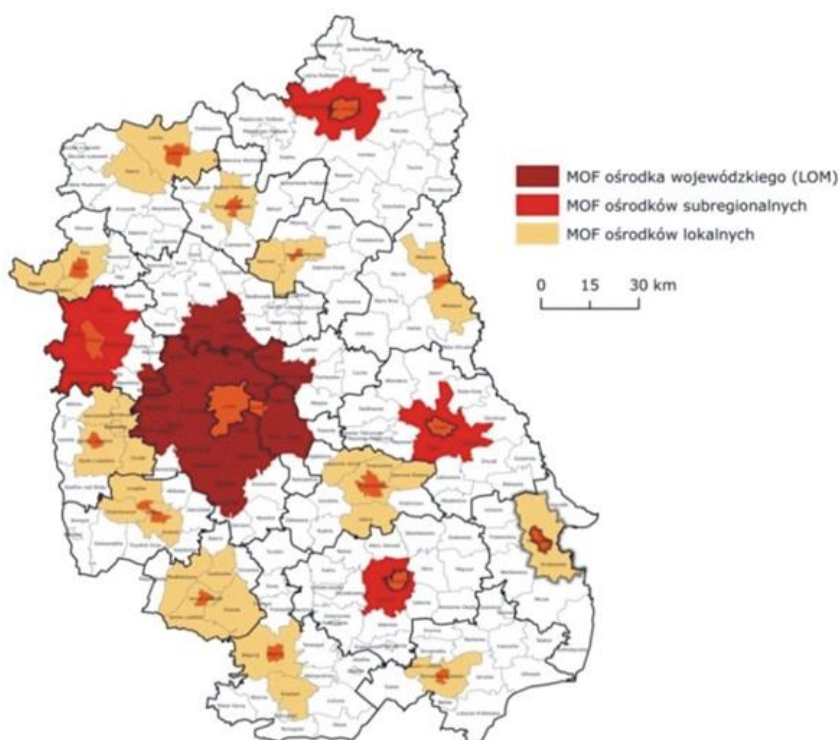
Rozwinięciem celów strategicznych jest 18 celów operacyjnych oraz pakiety kierunków działań, które stanowią punkt odniesienia dla wszystkich działań rozwojowych na terenie Lubelszczyzny, w tym także dla kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz dla opracowania dokumentów o charakterze sektorowym.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) wskazuje, że istotą polityki regionalnej jest zapewnienie bardziej zrównoważonego rozwoju poszczególnych części kraju (regionów, obszarów miejskich i wiejskich) w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Odnosząc się do wyznaczonych w KSRR 2030 obszarów strategicznej interwencji (OSI) o znaczeniu krajowym w dokumencie Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 zidentyfikowano OSI o znaczeniu regionalnym.

Regionalne Obszary Strategicznej Interwencji odzwierciedlają potrzeby szczególnego wsparcia realizacji wybranych kierunków działań Strategii na określonych obszarach województwa.

OSI to obszary, dla których zdefiniowano indywidualny priorytet rozwojowy, który determinuje zakres planowanego wsparcia w ramach instrumentów terytorialnych. Każdy z OSI ma wyznaczone kierunki działań i typy przedsięwzięć, których realizacja ma szczególne znaczenie dla priorytetów rozwojowych poszczególnych subregionów funkcjonalnych.

Ryc. 13. OSI Miejskie Obszary Funkcjonalne

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

W oparciu o zapisy Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r. na terenie Lubelszczyzny wyróżniamy:

1. OSI Miejskie Obszary Funkcjonalne - właściwych do wspólnego planowania rozwoju na poziomie ponadlokalnym (w miastach i obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie. Obszar Gminy Krzczonów nie przynależy do żadnego OSI Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego.
2. OSI subregionalnych – rekomendowanych do wspólnego planowania rozwoju na poziomie ponadlokalnym:
 - ❖ **OSI ROZTOCZE** o zasięgu: 1) MOF: Biłgoraja, Janowa Lubelskiego, Kraśnika, Tomaszowa Lubelskiego i Zamościa; 2) 41 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Adamów, Aleksandrów, Batorz, Bełzec, Biszczka, Chrzanów, Frampol, Goraj, Jarczów, Józefów, Komarów-Osada, Krasnobród, Krynice, Lubycza Królewska, Łabunie, Łaszczów, Łukowa, Miączyn, Nielisz, Obsza, Potok Górny, Potok Wielki, Rachanie, Radecznica, Sitno, Sułów, 3) 2 gminy nienależące do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Borzechów i Tarnogród.
 - ❖ **OSI POWIŚLE** - zasięg OSI: 1) MOF: Opola Lubelskiego, Puław i Ryk; 2) 5 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Annopol, Gościeradów, Józefów nad Wisłą, Łaziska, Wilków; 3) 2 gminy nienależące do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Wąwolnica i Baranów.
 - ❖ **OSI POLESIE** - zasięg OSI: 1) MOF: Chełma, Parczewa i Włodawy; 2) 31 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Białopole, Dębowa Kłoda, Dorohusk, Dubienka, Hanna, Hańsk, Jabłoń, Kodeń, Komarówka Podlaska,

Łomazy, Milanów, Piszczac, Podedwórze, Rejowiec, Rejowiec Fabryczny, Rossosz, Ruda-Huta, Sawin, Siedliszcze, Sławatycze, Sosnowica, Sosnówka, Stary Brus, Tucznia, Uścimów, Wierzbica, Wisznice, Wohyń, Wola Uhruska, Wiryki, Żmudź; 3) 8 gmin nienależących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Cyców, Ludwin, Milejów, Ostrów Lubelski, Puchaczów, Rejowiec Fabryczny (miasto), Urszulin, Trawniki.

- ❖ **PODLASKI OSI** – o zasięgu OSI: 1) MOF: Białej Podlaskiej, Łukowa i Radzynia Podlaskiego; 2) 26 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Abramów, Adamów, Czemierniki, Drelów, Janów Podlaski, Jeziorzany, Kąkolewnica, Kłoczew, Kock, Konstantynów, Krzywda, Leśna Podlaska, Michów, Międzyrzec Podlaski, Nowodwór, Ostrówek, Rokitno, Serokomla, Stoczek Łukowski, Terespol, Trzebieszów, Ulan-Majorat, Ułęż, Wojcieszków, Wola Mysłowska, Zalesie; 3) 8 gmin nienależących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Firlej, Międzyrzec Podlaski (miasto), Niedźwiada, Serniki, Stoczek Łukowski (miasto), Terespol (miasto), Kurów i Markuszów.
- ❖ **ŻYWICIELSKI OSI** - zasięg OSI: 1) MOF: Krasnegostawu i Hrubieszowa; 2) 16 gmin należących do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: Dołhobyczów, Fajslawice, Gorzków, Grabowiec, Horodło, Kraśniczyn, Leśniowice, Mircze, Rudnik, Skierbieszów, Trzeszczany, Uchanie, Werbkowice, Wojślawice, Wysokie, Żółkiewka; 3) 2 gminy nienależące do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, tj.: **Krzczoneń**, Rybczewice.

Podstawą wyznaczania w Strategii Rozwoju Województwa OSI subregionalnych są zróżnicowane cechy przestrzeni odzwierciedlone w waloryzacji funkcjonalnej województwa zawartej w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego oraz regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski. OSI subregionalne uwzględniają krajową politykę rozwoju regionalnego ukierunkowaną terytorialnie, wyrażoną poprzez krajowe OSI określone w Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze.

Gmina Krzczoneń należy do grupy jednostek samorządu terytorialnego tworzących **ŻYWICIELSKI Obszar Strategicznej Interwencji**.

Priorytetem rozwoju tego obszaru jest: wykorzystanie zasobów naturalnych Wyżyny Lubelskiej dla rozwoju konkurencyjnego rolnictwa.

W dokumencie Strategii wyznaczono najważniejsze kierunki interwencji Żywicielskiego OSI, umożliwiające realizację jej celów⁹. Należą do nich:

- * Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych;
- * Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne;
- * Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej;
- * Ochrona walorów środowiska;

⁹ Szczegółowa charakterystyka obszarów strategicznej interwencji (OSI) Strategii rozwoju województwa została wskazana w rozdziale 2.2. w podrozdziale „Obszary strategicznej interwencji strategii rozwoju województwa” Załącznika nr 1 do Strategii (Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Krzczoneń) oraz w rozdziale 6 „Zgodność strategii z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi”.

- * Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu;
- * Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej.

Wskazane powyżej kierunki interwencji znajdują odzwierciedlenie w celach i kierunkach rozwoju Strategii rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030.

5. SYSTEM REALIZACJI I FINANSOWANIE STRATEGII

5.1 Proces wdrażania Strategii wraz z wytycznymi do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030 stanowi opracowanie będące narzędziem stymulowania i projektowania rozwoju obszaru Gminy. W dokumencie opracowane zostały cele rozwoju Gminy Krzczonów zgodnie z modelem zrównoważonego rozwoju Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku.

Wdrożenie Strategii będzie następowało poprzez realizację zidentyfikowanych przedsięwzięć oraz gminne programy i lokalną politykę. Warunkiem efektywnej realizacji Strategii jest sprawnie funkcjonujący system monitorowania i oceny, pozwalający na obserwację efektów realizacji dokumentu przez Władze Gminy Krzczonów. Długookresowy charakter Strategii wymaga założenia, iż proces wdrażania jej założeń jest ciągły i wymaga stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, jak również elastycznego podejścia w kwestii dostosowywania się do wytycznych w zakresie pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych.

Jednym z elementów systemu monitoringu Strategii będzie analiza zestawu wyselekcjonowanych w tym celu wskaźników realizacji dokumentu przyporządkowanych do poszczególnych celów operacyjnych.

Monitorowanie stanu rozwoju Gminy Krzczonów w oparciu o właściwy zestaw wskaźników umożliwi prowadzenie polityki prorozwojowej, poprzez dostosowanie działań do pojawiających się wyzwań, a jednocześnie zminimalizuje ryzyko wyboru działań nieefektywnych, których realizacja w dłuższej perspektywie czasu nie przyniesie zamierzonych dla rozwoju lokalnego rezultatów.

W procesie zarządzania gminą Strategia pełni kluczową rolę jako dokument prezentujący plan postępowania władz samorządowych we współpracy z innymi samorządami, administracją państwową oraz partnerami społecznymi i prywatnymi. W procesie wdrażania Strategii duże znaczenie ma poziom zaangażowania w realizację działań partnerów społeczno-gospodarczych. Wobec tego, system realizacji Strategii uwzględnia różnorodność instytucjonalną i organizacyjną.

Międzysektorowość uwzględniona została w procesie wdrażania strategii, w którym biorą udział trzy główne grupy instytucji i podmiotów:

- * sektor publiczny – władze samorządowe gminy, Urząd Gminy i jednostki organizacyjne JST, jednostki samorządu terytorialnego różnych szczebli;

* sektor biznesowy – przedsiębiorcy, kluczowi pracodawcy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze itp.;

* sektor społeczny – mieszkańcy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, liderzy społeczni i osoby pełniące funkcje publiczne, reprezentanci młodzieży i seniorów

Sygnalizuje to, że prowadzona będzie w tym zakresie efektywna współpraca z wieloma podmiotami publicznymi, lokalnymi i regionalnymi, reprezentantami sektora prywatnego i społecznego.

Instytucjonalna struktura systemu realizacji Strategii

Aby realizować założenia Strategii rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030 niezbędne jest stworzenie struktury zarządczej pozwalającej na efektywne zarządzanie obszarem i realizację różnego rodzaju przedsięwzięć, wśród których istotnym aspektem będzie pozyskiwanie funduszy europejskich, oraz organizacja działań związanych z podniesieniem kompetencji pracowników instytucji publicznych.

Na strukturę organizacyjną składają się dwa typy podmiotów:

- * Podmioty wykonawcze, czyli jednostki sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego realizujące wyznaczone kierunki działań służące urzeczywistnieniu założonych celów,
- * Podmioty zarządzające, czyli koordynujące wdrożenie Strategii, jako całości, a przy tym prowadzące jego aktualizację, monitoring i ocenę.

Za realizację Strategii rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030 w zakresie instytucjonalnym odpowiadać będą:

- * Wójt Gminy Krzczonów,
- * Rada Gminy Krzczonów,
- * Wydziały i referaty oraz inne stanowiska/komórki Urzędu Gminy Krzczonów,
- * Wykonawcy i partnerzy realizacyjni określani w Strategii.

Do kompetencji Wójta Gminy należą:

- * Realizacja zapisów Strategii w części dotyczącej sektora publicznego,
- * Zagwarantowanie i uwzględnienie w planach budżetowych finansowania kierunków działań ujętych w Strategii, zgodnie z założonym udziałem Gminy Krzczonów,
- * Podejmowanie decyzji o konieczności weryfikacji zapisów Strategii,
- * Stymulowanie i koordynacja działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska oraz mobilizacja i integrowanie zasobów pozostających w ich dyspozycji na rzecz realizacji celów oraz kierunków interwencji.

Do kompetencji Rady Gminy należą:

- * Podjęcie uchwały o przystąpieniu do opracowania projektu Strategii,
- * Uchwalenie Strategii Rozwoju Gminy,
- * Opiniowanie i uchwalanie zmian i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy.

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie procesu monitorowania realizacji Strategii jest Wójt Gminy Krzczonów.

Wójt Gminy będzie realizował swoje zadania poprzez jednostki podległe tj.:

- * Zespół do spraw wdrażania Strategii,
- * Referaty oraz jednostki i instytucje podległe odpowiedzialne za wdrażanie poszczególnych przedsięwzięć w ramach Strategii,
- * parterów i liderów lokalnych zaangażowanych w realizację Strategii.

Za wdrażanie przedmiotowej Strategii jak i innych dokumentów o charakterze strategicznym, odpowiada Wójt Gminy Krzczonów. Jego odpowiedzialność należy rozumieć poprzez strategiczną rolę organu wykonawczego samorządu gminnego w stymulowaniu i koordynacji działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska, jak również w mobilizowaniu oraz integrowaniu zasobów pozostających w ich dyspozycji – na rzecz realizacji celów i kierunków działań określonych w przedmiotowym dokumencie.

Zespół do spraw wdrażania Strategii, pełniący nadzór merytoryczny, obejmujący konsultacje w szczególności metodologii działań monitoringowych i ewaluacyjnych, będzie odgrywał istotną rolę w monitorowaniu i ocenie realizowanych działań oraz zmianach (aktualizacjach) w zakresie realizacji Strategii.

Do zadań Zespołu do spraw wdrażania Strategii będzie należało:

- * przygotowanie, koordynowanie oraz wdrażanie przedsięwzięć ujętych w ramach wykazu kierunków działań służących realizacji celów Strategii,
- * uaktualnianie i kontynuacja procesu planowania,
- * dalsze programowanie procesów rozwojowych, wykraczających poza okres realizacji
- * niniejszego dokumentu strategicznego
- * koordynowanie, animowanie i inspirowanie działań społeczności lokalnej służących wdrożeniu zamierzeń Strategii,
- * monitorowanie realizacji i ewaluacja procesu wdrażania Strategii;
- * przygotowywanie sprawozdań i dokonywanie wewnętrznej oceny efektów wdrażania Strategii,
- * harmonizowanie i poszerzanie partnerstwa,
- * poszukiwanie nowych źródeł finansowania działań.

Poszczególne referaty, stanowiska i jednostki organizacyjne Gminy koordynują proces zarządzania strategicznego na poziomie poszczególnych przedsięwzięć realizowanych w ramach Strategii stanowiąc jednocześnie podmioty opiniodawczo-doradcze i zarazem zaplecze eksperckie dla Wójta Gminy Krzczonów.

Szczególną rolę w procesie monitoringu i ewaluacji będzie pełnić **Referat Inwestycji, Budownictwa i Nieruchomości** do zadań, którego będzie należało:

- * koordynacja współpracy oraz ciągłe pozyskiwanie nowych partnerów do realizacji zadań zapisanych w Strategii,
- * kreowanie i przyjmowanie propozycji nowych zadań od partnerów realizacyjnych i odbiorców działań Strategii,
- * monitorowanie i ewaluacja procesu realizacji zadań określonych w Strategii, przygotowywanie sprawozdań, koordynacja procesu jej aktualizacji,
- * poszukiwanie wraz z innymi podmiotami zaangażowanymi pozabudżetowych źródeł finansowania realizacji zadań i projektów,
- * realizacja przypisanych mu zadań i projektów,
- * zapewnienie działań w zakresie informacji i promocji Strategii.

Tworzony system monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Krzczonów, oprócz wymienionych powyżej podmiotów, będzie opierał się na współdziałaniu w ramach sieci podmiotów współpracujących, bazując na dwukierunkowych interakcjach, obejmujących współpracę merytoryczną, raportowanie i sprawozdawczość, wymianę danych i informacji, konsultacje, analizy, zalecenia i rekomendacje. Wśród tych podmiotów, obok instytucji zaangażowanych w system statystyki publicznej, będą znajdować się organizacje pozarządowe uczestniczące w realizacji Strategii. Na szczególną uwagę zasługuje idea partnerstwa, której głównym zamierzeniem jest uzyskanie efektu synergii prowadzonych działań. Dlatego też partnerstwa zawierane w celu realizacji różnego rodzaju zamierzeń będą stanowiły niezwykle istotny mechanizm włączania partnerów społeczno-gospodarczych w proces rozwoju lokalnego.

Partycypacja społeczna została wdrożona na różnych etapach procesu rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy: diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja. Tego rodzaju podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości wyznaczonych kierunków działań oraz zwiększenie gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze Gminy. Dzięki tym działaniom społeczność miejscowa posiada realną możliwość decydowania o losach wspólnoty samorządowej. Ponadto włączenie szerokiego grona interesariuszy w proces planowania rozwoju realizuje zasadę partnerstwa, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i wdrażania Strategii oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty wdrożenia dokumentów mają dotyczyć.

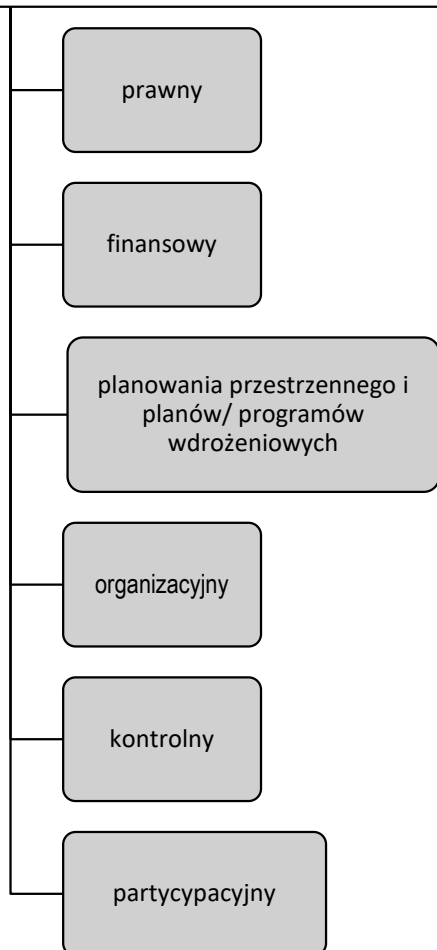
Mechanizmy i instrumenty realizacji Strategii

Przedsięwzięcia i działania w ramach Strategii będą realizowane w różnych okresach czasowych jako, że są wśród nich inwestycje jednorazowe jak również inwestycje długoterminowe i cykliczne.

W ramach systemu realizacji wykorzystane zostaną różne mechanizmy i instrumenty wewnętrzne wdrażania Strategii, m.in. o charakterze:

- * **prawnym** – uchwały Rady Gminy, zarządzenia Wójta Gminy, regulacje w postaci aktów prawa miejscowego, decyzje administracyjne itp.,
- * **finansowym** – uchwała budżetowa Rady Gminy, wieloletnie prognozy finansowe oraz inne dokumenty finansowe, harmonogramy i analizy finansowo-ekonomiczne projektów realizowane przy wykorzystaniu funduszy zewnętrznych, różne formy współpracy finansowej z organizacjami pozarządowymi.

Mechanizmy i instrumenty wewnętrzne wdrażania Strategii

* **planowania przestrzennego i planów/ programów wdrożeniowych** - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, procedury zapewniające udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym, gminne strategie sektorowe/branżowe itp.

* **organizacyjnym** – praca i zaangażowanie władz samorządowych, kadry kierowniczej i pracowników referatów/wydziałów/komórek oraz jednostek gminnych, itp.,

* **kontrolnym** - kontrola zarządcza, aktualizacja ewidencji i rejestrów, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego, itp.

* **partycypacyjnym** – działania edukacyjne, informacyjne i promocyjne, konsultacje wewnętrzne, konsultacje społeczne, strony internetowe gmin i jednostek gminnych, profile w mediach społecznościowych, media lokalne i ponadlokalne, systemy informacji przestrzennej gmin itp.

5.2 Ramy finansowe Strategii

Chcąc zrealizować zamierzenia wynikające z niniejszej Strategii, oprócz adekwatnych zasobów ludzkich, organizacyjnych i rzeczowych, niezbędne jest posiadanie odpowiednich środków finansowych. W tym celu analizie należy poddać zarówno możliwość

pozyskania środków ze źródeł zewnętrznych, jak i finansową zdolność Gminy Krzczonów do podźwignięcia realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030 posiadają jedynie charakter prognostyczny oraz zależą od szeregu zmiennych, które w praktyce mogą zupełnie zmieniać dane kwoty.

Realizacja zakrojonego na tak szeroką skalę planu rozwojowego wymaga zapewnienia jego wykonalności finansowej. Ramy finansowe wskazują wielkość środków finansowych szacowanych na realizację Strategii. Jednocześnie potwierdzają możliwość realizacji przez Gminę Krzczonów zaplanowanych działań. Biorąc pod uwagę stale rosnące liczby zadań gminy i to, iż budżet lokalny Gminy jest ograniczony, w związku z tym nieodzowne staje się pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania. Do prowadzenia efektywnej i skutecznej polityki rozwoju Gminy Krzczonów konieczne staje się dokonanie dywersyfikacji źródeł finansowania. Potencjalne źródła finansowania działań ujętych w Strategii rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030 to zarówno środki własne, środki krajowe i europejskie w postaci dedykowanych funduszy i programów:

- * środki budżetu gminy,
- * środki Unii Europejskiej – fundusze europejskie dostępne m.in. w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Planu Odbudowy, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Inicjatyw Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej, Funduszu na Rzecz Sprawiedliwej Transformacji, Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej,
- * inne fundusze zewnętrzne – np. Fundusze Norweskie i Fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- * środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- * środki budżetu samorządu województwa – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- * środki budżetu powiatu – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- * inne środki publiczne, np. fundusze celowe,
- * środki prywatne, np. przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, mieszkańców.

Z punktu widzenia dostępnych środków zewnętrznych, najistotniejszym źródłem finansowania, zarówno w zakresie zadań inwestycyjnych, jak i tzw. „projektów miękkich” (rozwój zasobów ludzkich), są fundusze europejskie. Mając na uwadze okres obowiązywania Strategii rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030 finansowanie działań w niej określonych obejmuje okres wieloletnich ram finansowych na lata 2021 – 2027 oraz wsparcie w ramach nowego Europejskiego Funduszu Odbudowy (Next Generation EU).

Zasady finansowania przedsięwzięć Strategii:

- * Wykorzystywanie różnych form finansowania – dotacje oraz różnego rodzaju instrumenty finansowe, w tym zwrotne (pożyczki, poręczenia, gwarancje),
- * Dywersyfikacja i łączenie różnych źródeł finansowania przedsięwzięć,
- * Wykorzystywanie ze środków europejskich na różnych poziomach - program regionalny, programy krajowe, programy współpracy międzynarodowej,
- * Udział w międzynarodowych projektach sieciowych np. programy Interreg, Central Europe,
- * Wykorzystywanie funduszy bezpośrednio zarządzanych przez Komisję Europejską np. LIFE, Horyzont, COSME, itp.

Identyfikacja i wybór potencjalnych źródeł, z których mogą być finansowane poszczególne przedsięwzięcia w ramach Strategii wymaga właściwej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania tych środków na poziomie Gminy.

Tworząc ramy finansowe związane z realizacją przedsięwzięć uwzględnionych w Strategii należy wziąć pod uwagę prognozy dotyczące źródeł i wysokości finansowania projektów w ramach wieloletnich ram finansowych na lata 2021-2027, prognozy dotyczącej stanu finansów publicznych oraz sytuacji, w jakiej znajdować się będzie budżet Gminy Krzczonów w perspektywie najbliższych lat. Założenia przyjęte w analizie dotyczą m.in.:

- * Wieloletniego planu finansowego, w szczególności powiązania Strategii z Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2027,

- * Rosnącej roli środków prywatnych, za pomocą, których można realizować cele rozwojowe zapisane w Strategii (m.in. fundusze pożyczkowe, gwarancje i poręczenia kredytowe, bankowe usługi finansowe czy formy partnerstwa publiczno-prywatnego).
- * Dużej wysokości środków wydatkowanych przez budżet UE, budżet państwa i inne podmioty publiczne na realizację przedsięwzięć wspierających rozwój społeczny, gospodarczy, środowiskowy i przestrzenny oraz kreujących konkurencyjność w wymiarze lokalnym i regionalnym.

W zakresie oceny zdolności finansowej Gminy do realizacji Strategii uwzględnić należy zarówno skalę wydatków przewidzianych w Strategii, jak i historyczne dane finansowe Gminy Krzczonów, obrazujące ich możliwości inwestycyjne.

Horyzont czasowy założonych działań obejmuje rok 2030. Skala wydatków związana z realizacją Strategii rozwoju Gminy Krzczonów to 162,3 mln zł, w podziale na lata realizacji jest to kwota 18 033 333 zł rocznie. W poszczególnych celach strategicznych ramy finansowe szacunkowo określono na kwoty równe:

Cel 1. Gmina atrakcyjna do życia i pracy 56 980 000 zł	Cel 2. Rozwinięta turystyka i infrastruktura turystyczna 52 320 000 zł
Cel 3. Rozwinięta lokalna gospodarka oraz przedsiębiorczość i aktywne społeczeństwo obywatelskie 4 600 000 zł	Cel 4. Czyste środowisko i adaptacja do zmian klimatu 48 400 000 zł

Zdolność finansową Gminy Krzczonów należy oszacować na podstawie dotychczas ponoszonych wydatków majątkowych oraz trendu zmian dochodów własnych gminy.

Tabela 1. Dochody własne, wydatki majątkowe na 1 mieszkańca, udział subwencji z budżetu państwa w dochodzie oraz wydatki na obsługę długu publicznego Gminy Krzczonów

	Dochody własne gminy na 1 mieszkańca (zł)	Trend zmian w stosunku do roku poprzedniego	Wydatki majątkowe na 1 mieszkańca (zł)	Trend zmian w stosunku do roku poprzedniego	Udział subwencji z budżetu państwa w dochodzie gminy (%)	Wydatki na obsługę długu publicznego
2009	532,63	-	brak danych	-	48,57	33 948,62
2010	608,43	75,80	670	-	44,34	32 781,00
2011	653,16	44,73	345	-325	42,74	52 105,97
2012	810,87	157,71	737	392	39,89	74 775,01
2013	807,55	-3,32	564	-173	44,29	43 327,54
2014	918,73	111,18	474	-90	38,78	23 769,12
2015	1 025,05	106,32	500	26	37,73	8 221,40
2016	1 030,32	5,27	389	-111	35,13	60,85
2017	1 325,68	295,36	1 104	715	32,28	3 026,30
2018	1 212,40	-113,28	1 314	210	30,88	50 295,76
2019	1 426,12	213,72	1 367	53	28,97	40 996,26
2020	1 840,29	414,17	1 069,24	-298	29,61	21 959,11

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W okresie poprzedzającym realizację Strategii dochody budżetu Gminy Krzczonów zwiększyły się z około 10,3 mln zł w 2009 roku do około 25,1 mln zł w 2020 roku. Wyraźnie wzrosły także dochody budżetu Gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W analizowanym okresie czasu Gmina Krzczonów osiągnęła dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w wysokości 1 015,94 zł (średnia z 12 lat). Ich wartość ulegała wahaniom, ale ostatnie siedem lat z wyjątkiem 2018 roku, odznacza się dodatnią wartością trendu, co świadczy o wzroście wysokości dochodu w porównaniu do poprzednich lat. Z punktu widzenia struktury budżetu gminy ważnym źródłem dochodów były subwencje przekazywane z budżetu państwa. W analizowanym okresie wartość subwencji wzrosła z poziomu ok. 4,99 mln zł w 2009 roku do około 7,44 mln zł w 2020 i średnio stanowi 37,8% dochodu Gminy.

Wydatki budżetowe stanowią odzwierciedlenie aktywności samorządu terytorialnego w kreowaniu podstaw rozwoju lokalnego. W analizowanym okresie czasu przed realizacją Strategii nastąpił duży wzrost wartości wydatków budżetowych z około 9,9 mln zł w 2009 roku do około 23,3 mln zł w 2020 roku. Szczególnym rodzajem wydatków gminy są wydatki majątkowe służące kreowaniu rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzenno-środowiskowego. Należy zauważyć wzrost wydatków majątkowych na 1 mieszkańca ponoszonych przez Gminę Krzczonów. Średnia z 11 lat to 775,4 zł na 1 mieszkańca.

Mimo różnie kształtujących się wydatków, w tym również wydatków inwestycyjnych Gmina Krzczonów z powodzeniem realizowała swoje zobowiązania z zakresu obsługi zadłużenia. W porównaniu do 2009 roku wyraźnie zmalało obciążenie budżetu Gminy z tytułu obsługi długu z 33 948,62 na 21 959,11 zł, czyli lekko ponad 35% mniej.

Wskaźniki do szacowania potencjału inwestycyjnego Gminy zaczerpnięto z prognozy finansowej zawartej w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Krzczonów. W okresie objętym Strategią z dużą ostrożnością przyjęto średnią prognozowaną wysokość wydatków ogółem rocznie: 23,3 mln zł¹⁰.

Szacując potencjał inwestycyjny gmin posłużono się następującym wzorem:

$$P_i = W_{og.} * W_i$$

P_i – potencjał inwestycyjny gminy

$W_{og.}$ – prognozowane wydatki budżetowe ogółem w okresie objętym prognozą

W_i – średni procentowy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem gminy w okresie poprzednim do prognozowanego. Wyliczony potencjał można uznać za podstawę przyszłej aktywności inwestycyjnej gminy.

Analizując dane historyczne, ustalono, że średnia wartość procentowego udziału wydatków inwestycyjnych ponoszonych przez Gminę w okresie 2009-2020 wynosiła 20,1%. Dzięki tym informacjom możliwe było oszacowanie potencjału inwestycyjnego Gminy w okresie realizacji Strategii¹¹. Wykorzystując wyżej opisany wzór otrzymano szacunki około 42,1 mln zł. Z powyższych wyliczeń wynika, że średniorocznie na inwestycje Gmina Krzczonów może przeznaczyć 4,7 mln zł. Przeprowadzona analiza wykazała, że w okresie 2009-2020 Gmina Krzczonów prowadziła zrównoważoną politykę budżetową. W sposób odpowiedzialny gospodarowano środkami budżetowymi, prowadząc skuteczną politykę zwiększania dochodów przy jednoczesnym zwiększeniu wydatków. Wykonana analiza potwierdza możliwość wykorzystania wsparcia funduszy zewnętrznych w realizacji projektów

¹⁰ Prognozowane wydatki przyjęto w okresie do roku 2027 zgodnie z ramami czasowymi wieloletniej prognozy finansowej Gminy Krzczonów.

¹¹ Obliczono przy wykorzystaniu danych wejściowych do roku 2027.

zapisanych w Strategii. Pozyskanie środków zewnętrznych na współfinansowanie przedsięwzięć i działań szacuje się na poziomie ok. 60-70%. Po uwzględnieniu szacowanego wkładu własnego w wysokości 30% (zgodnie z wyliczeniami przyjmujemy 4,7 mln zł rocznie) oraz szacowanej wartości dofinansowania (70% z 18 033 333 zł rocznie, co daje wartość mln 12 623 333 zł) rocznie Gmina wraz z dofinansowaniem może przeznaczyć na inwestycje około 17 mln zł. W związku z powyższym kwota wydatków na wdrażanie Strategii tj. 162,3 mln zł zostanie w kwocie 113,61 mln zł pokryta z innych źródeł niż ze środków własnych Gminy. Zgodnie z przeprowadzoną analizą realne jest wykonanie przedsięwzięć i działań zaplanowanych w ramach realizowanych celów Strategii.

5.3 Proces monitoringu, ewaluacja i aktualizacja Strategii

Zasady przeprowadzenia monitoringu i aktualizacji Strategii

Zapewnienie właściwego poziomu monitorowania procesu wdrażania Strategii rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030 wymaga określenia założeń, zasad i uruchomienia systemu monitoringu. Celem systemu monitorowania Strategii jest weryfikacja skuteczności działań określonych w ramach celów strategicznych ujętych w dokumencie – ich produktów i rezultatów. Monitoring stanowi narzędzie zarządzania umożliwiające efektywne planowanie i wydatkowanie środków finansowych, okresową ocenę i dostosowanie podejmowanych działań do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych i zdiagnozowanych potrzeb.

Zgodnie z przyjętą definicją: monitoring to stała obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu pozyskanie informacji na temat stopnia realizacji zamierzonych zadań i celów oraz ich ewentualną modyfikację. Służy on badaniu i ocenie sposobu dochodzenia do wyznaczonych celów, a także poziomu ich osiągnięcia. Dlatego też monitoring realizacji Strategii prowadzony będzie w odniesieniu do wskaźników produktów i rezultatów mających swoje źródło w efektach poszczególnych zadań. Niniejsze wskaźniki zaprezentowano w tabeli zamieszczonej w dalszej części rozdziału. Uzupełnieniem oceny opartej na wskaźnikach może być badanie opinii mieszkańców. Badania mogą być uzupełnione konsultacjami społecznymi.

Proces monitorowania opierać się będzie na systematycznym gromadzeniu i analizie informacji dotyczących właściwego przebiegu realizacji Strategii rozwoju Gminy Krzczonów w sposób ciągły, zarówno w aspekcie finansowym, jak i rzeczowym. Jest to istotne narzędzie w procesie realizowania polityki rozwoju Gminy, umożliwia stałe obserwowanie zmian i szybkie reagowanie na zjawiska niezgodne z założonymi celami. Ponadto, pozwala na ocenę realizacji postępów w stosunku do pierwotnych planów. Sprawnie funkcjonujący system monitoringu będzie podstawowym warunkiem pozyskania rzetelnych danych umożliwiających dokonanie oceny Strategii, w której cele strategiczne będą osiągane poprzez cele operacyjne z przypisanymi do nich zadaniami realizacyjnymi

Gromadzenie danych dla potrzeb monitoringu będzie dokonywane przez referaty i jednostki organizacyjne Urzędu Gminy odpowiedzialne za prowadzenie monitoringu dla poszczególnych celów operacyjnych. Odpowiedzialność tych jednostek organizacyjnych będzie obejmowała: gromadzenie, weryfikację oraz przetwarzanie i przechowywanie danych odpowiednio do przypisanej grupy wskaźników. W przypadku wskaźników, dla których Urząd nie będzie dysponował danymi, jednostka odpowiedzialna pozyska te informacje ze źródeł

zewnętrznych. Badania opinii będą wymagane w przypadku wskaźników, dla których Urząd nie będzie posiadał własnych oraz zewnętrznych źródeł informacji dla ich wyliczenia.

Ryc. 14. Podmioty biorące udział w procesie monitorowania i ewaluacji realizacji Strategii

Źródło: Opracowanie własne

Do głównych obszarów objętych monitoringiem i ewaluacją należą:

- * analiza zmian społecznych, gospodarczych i środowiskowych zachodzących w granicach Gminy Krzczonów;
- * obserwacja zmian zachodzących w ramach poszczególnych obszarów strategicznych i przypisanych im celów operacyjnych, które zostały wyznaczone w Strategii;
- * identyfikacja nowych uwarunkowań związanych z wyznaczonymi celami i formułowanie rekomendacji dotyczących zamierzeń w nich określonych;
- * formułowanie nowych prognoz i scenariuszy rozwoju Gminy Krzczonów.

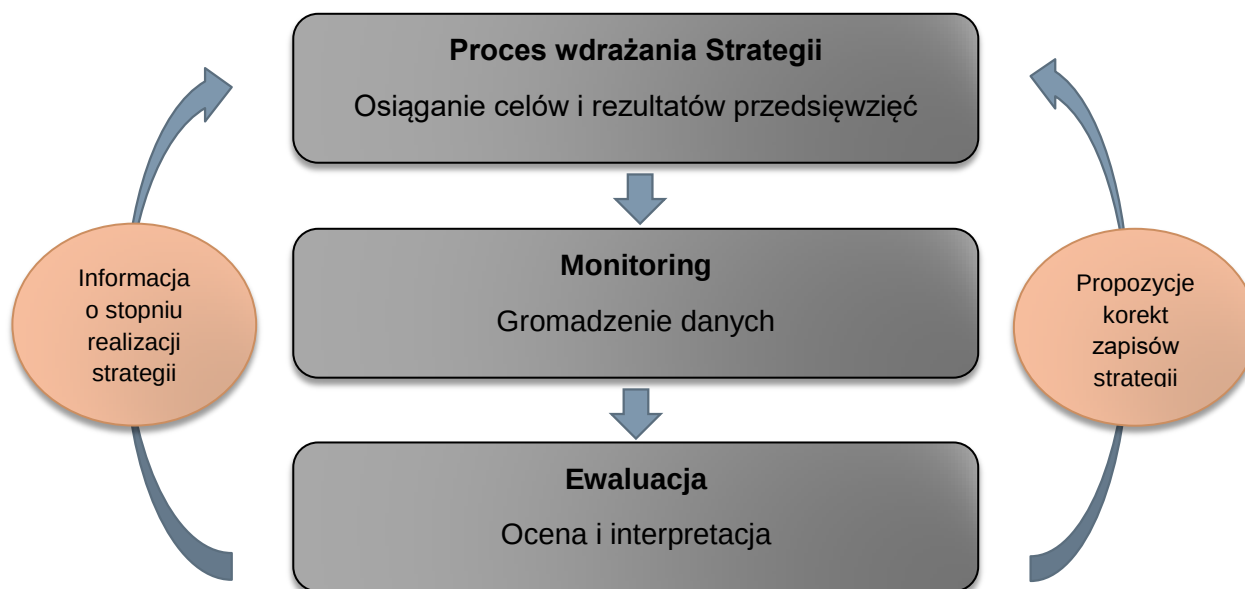
Efektywnej sprawozdawczości służyć będą podstawowe instrumenty w postaci raportów, a wdrożenie raportowania odpowiadać będzie na potrzeby głównych jego odbiorców:

- * Wójta Gminy – w postaci rekomendacji,
- * jednostek specjalistycznych odpowiedzialnych za poszczególne obszary realizacji Strategii – w formie informacji i danych statystycznych
- * mieszkańców – w formie raportów informacyjno-promocyjnych.

Podstawowe narzędzie procesu monitoringu stanowi **Raport z realizacji Strategii rozwoju Gminy Krzczonów**, który będzie przygotowywany w cyklu corocznym. Jednostką odpowiedzialną za przygotowanie raportu będzie Referat Inwestycji, Budownictwa i Nieruchomości. Zakres raportów rocznych będzie obejmował wszystkie cele operacyjne oraz wskaźniki monitorowania. Raporty roczne wykorzystywane będą do bieżącego zarządzania Strategią przez wszystkie jednostki odpowiedzialne za realizację przypisanych

im zadań. Raport będzie zawierać pełne sprawozdanie z realizacji Strategii w oparciu o wskaźniki monitoringowe, których wartość będzie wskazywać na stan realizacji dokumentu i stanowić podstawę do podejmowania ewentualnych działań korygujących. Raport stanowić będzie również podstawę do wszelkich prac związanych z aktualizacją Strategii, w tym także przedłużających okres jej obowiązywania na kolejne lata.

Ryc. 15. Schemat funkcjonowania systemu wdrażania Strategii

Źródło: Opracowanie własne

W sytuacji wystąpienia ważnych, niedających się przewidzieć okoliczności zewnętrznych o charakterze społeczno-gospodarczym lub okoliczności wewnętrznych, może być opracowany raport doraźny na podstawie jednorazowej decyzji Wójta Gminy. Przeglądy doraźne swoim zakresem mogą objąć wszystkie obszary ujęte w Strategii (przegląd pełny) albo mogą mieć charakter przeglądu selektywnego, który będzie obejmował wybrany jeden lub kilka obszarów realizowanej Strategii. Rezultatem przeglądu doraźnego będzie raport zawierający oprócz części analitycznej wnioski i rekomendacje dotyczące potrzeby i zakresu ewentualnej aktualizacji Strategii.

Wskaźniki definiowane są jako mierzalne mierniki osiągniętego efektu w realizacji wyznaczonego celu. Wskaźnik powinien składać się z nazwy identyfikującej jego zakres, wartości oraz jednostki miary. Wyróżniamy:

wskaźniki oddziaływania - oceniają efekty w dłuższej perspektywie, czyli nie bezpośrednio po zakończeniu przedsięwzięcia, ich celem jest pokazanie trwałych zmian, jakie spowodowały inwestycje w otoczeniu społeczno-ekonomicznym.

wskaźniki produktu – bezpośrednie wytwory materialne i usługi, które są otrzymywane lub wytwarzane w trakcie realizacji przedsięwzięcia/działania przy wykorzystaniu zaangażowanych zasobów (głównie finansowych) mierzonych wskaźnikami wkładu.

wskaźniki rezultatu – bezpośrednie i natychmiastowe efekty przedsięwzięć/działań, zmiany, jakie nastąpiły w wyniku ich wdrożenia.

Tabela 2. Wskaźniki monitoringowe Strategii rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030

Nazwa wskaźnika oddziaływania	Wartość bazowa (2020)	Kierunek zmian do 2030 roku	Źródło danych
Cel strategiczny 1. Gmina atrakcyjna do życia i pracy			
Udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem (%)	58,2		BDL GUS
Cel strategiczny 2. Rozwinięta turystyka i zróżnicowana oferta spędzania czasu wolnego			
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	200		BDL GUS
Cel strategiczny 3. Rozwinięta lokalna gospodarka oraz przedsiębiorczość i aktywne społeczeństwo obywatelskie			
Wskaźnik przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym)	1 205,4		BDL GUS
Cel strategiczny 4. Czyste środowisko i adaptacja do zmian klimatu			
Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%)	28,0		BDL GUS

Nazwa wskaźnika produktu/rezultatu*	Wartość bazowa ¹²	Kierunek zmian do 2030 roku	Źródło danych	Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie działań i przekazywania informacji monitoringowych
Cel strategiczny 1. Gmina atrakcyjna do życia i pracy				
1.1 Lepszy dostęp do usług mieszkaniowych i ich wyższy standard				
Liczba mieszkań z zasobu gminnego objętych działaniami dostosowawczymi	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów

¹² Wszystkie wskaźniki produktu/rezultatu dotyczą wytworów (produktów, efektów) powstałych w okresie realizacji strategii. Dlatego też, jako rok bazowy przyjęto rok 2021 z wartością wskaźnika równą 0. W oparciu o rok bazowy będzie badany wzrost/spadek wartości wskaźników podczas realizacji Strategii.

1.2 Lepszy dostęp i jakość usług edukacji oraz opieki nad dzieckiem				
Liczba utworzonych/wspartych żłobków/klubów dziecięcych/przedszkoli/ oddziałów przedszkolnych (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
Liczba udzielonych stypendiów naukowych i sportowych (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
1.3 Efektywna polityka społeczna oraz opieka zdrowotna				
Liczba projektów w zakresie budowy/przebudowy/rozbudowy budynków na mieszkania komunalne i socjalne (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
Porady lekarskie ogółem (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
1.4 Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego i uporządkowana przestrzeń Gminy				
Liczba projektów związanych z modernizacją budynków/doposażeniem w sprzęt Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie gminy (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
Powierzchnia odnowionych/zrewitalizowanych przestrzeni publicznych (ha)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
1.5 Wysokiej jakości i sprawna administracja publiczna				
Liczba pracowników przeszkolonych w zakresie poprawy jakości usług publicznych (os.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
Cel strategiczny 2. Rozwinięta turystyka i zróżnicowana oferta spędzania czasu wolnego				
2.1 Rozwój dostępności komunikacyjnej Gminy				
Długość dróg wyremontowanych, przebudowanych, rozbudowanych lub wybudowanych (m)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
Długość wyremontowanych/wybudowanych chodników (m)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
2.2 Rozwój i promocja infrastruktury turystycznej oraz oferty turystycznej				
Liczba wydanych folderów/map/publikacji/broszur/tablic informacyjnych itp., promujących gminę (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
Liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych prowadzących działalność turystyczną (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
2.3 Rozwój oferty i promocja w zakresie kultury i rekreacji dla mieszkańców				
Liczba zrewitalizowanych obiektów zabytkowych i sakralnych	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
Powierzchnia zrewitalizowanych terenów zielonych i rekreacji	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
2.4 Rozwój i upowszechnianie sportu oraz aktywności ruchowej				
Liczba zrealizowanych projektów związanych z zagospodarowaniem terenu i wyposażeniem w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów

Długość utworzonych/ zmodernizowanych szlaków pieszych, rowerowych, konnych (m)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
2.5 Wzmocnienie tożsamości lokalnej i integracji mieszkańców				
Liczba uczestników biorących udział w przedsięwzięciach aktywizacji społecznej, kulturalnej i edukacyjnej (os.)	0		Dane własne Gminy, Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna	Gmina Krzczonów
Cel strategiczny 3. Rozwinięta lokalna gospodarka oraz przedsiębiorczość i aktywne społeczeństwo obywatelskie				
3.1 Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych i dywersyfikacja działalności rolniczej				
Liczba działań organizacyjnych, informacyjnych i promocyjnych dla rolników (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
Liczba zrealizowanych kursów i szkoleń z zakresu tematyki rolnictwa i pozyskiwania funduszy unijnych	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
3.2 Tworzenie korzystnych warunków do rozwoju istniejących i powstania nowych przedsiębiorstw				
Wskaźnik bezrobocia (%)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (osoba)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
3.3 Skuteczna promocja gospodarcza Gminy				
Liczba akcji promocyjnych skierowanych do określonych grup odbiorców (z wykorzystaniem nowoczesnych technik i narzędzi marketingowych); (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
3.4 Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy				
Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych (ha)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
3.5 Aktywizacja obywatelska mieszkańców i budowanie kapitału społecznego				
Cel strategiczny 4. Czyste środowisko i adaptacja do zmian klimatu				
4.1 Ochrona walorów przyrodniczych Gminy				
Liczba wspartych inicjatyw chroniących środowisko lądowe i wodne (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
4.2 Promowanie zasad ekologii i edukacja ekologiczna mieszkańców				
Liczba zrealizowanych projektów w zakresie edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży (szt.)	0		Dane własne Gminy, Regionalny	Gmina Krzczonów

			Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna	
Liczba zrealizowanych kampanii, projektów informacyjno-edukacyjnych o tematyce ekologicznej (szt.)	0		Dane własne Gminy, Regionalny Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna	Gmina Krzczonów
4.3 Odpowiedzialne gospodarowanie zasobami wodnymi				
Długość wybudowanej/ przebudowanej/ zmodernizowanej/ rozbudowanej sieci wodno-kanalizacyjnej (m)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności – kanalizacja (%)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
4.4 Transformacja energetyczna i odnawialne źródła energii				
Liczba wymienionych źródeł ciepła (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
Liczba zamontowanych instalacji OZE (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów
4.5 Sprawna gospodarka odpadami				
Liczba obiektów objętych Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest (szt.)	0		Dane własne Gminy	Gmina Krzczonów

Źródło: Opracowanie własne

Jeśli zaistnieje taka potrzeba Strategia podlega procedurze aktualizacji, która może wynikać ze zmiany uwarunkowań lokalnych, regionalnych, krajowych lub międzynarodowych, pojawienia się nowych problemów i potrzeb lub nowych szans rozwojowych. Potrzeba aktualizacji dokumentu może wynikać z/ze:

- * zmiany przepisów prawnych,
- * zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy mającej wpływ na cele Strategii,
- * zaplanowanych działań korygujących zidentyfikowanych w ramach procesu monitoringu,
- * wniosków i rekomendacji przedstawionych w raporcie końcowym z badań ewaluacyjnych,
- * zmian zgłoszonych przez mieszkańców i innych interesariuszy Strategii.

Podstawową przesłanką dla podjęcia aktualizacji staną się wnioski z prowadzonego monitoringu. Proces aktualizacji jest nierozdzielnie związany z systemem monitoringu i ewaluacji oraz partycypacją społeczną.

Decyzja o aktualizacji dokumentu dokonywana będzie przez Wójta Gminy Krzczonów we współpracy z Zespołem do spraw Wdrażania Strategii. W oparciu o decyzję Wójta Gminy Krzczonów określony zostaje sposób przeprowadzenia aktualizacji (w oparciu o własne zasoby lub z udziałem konsultantów zewnętrznych) oraz przygotowany zostaje harmonogram procesu aktualizacji Strategii. W ramach procesu, weryfikacji i aktualizacji poddane mogą zostać:

- * zapisy zawarte w części diagnostycznej – poprzez odniesienie się do aktualnych danych statystycznych oraz wyników analiz,
- * misja rozwoju Gminy Krzczonów i jej aktualność w kontekście zmian zachodzących w zakresie zasobów Gminy Krzczonów i jej otoczenia (powiatu, województwa, kraju),
- * cele strategiczne i operacyjne, i ich adekwatność do zweryfikowanej misji,
- * kierunki działań.

Projekt zmienionej Strategii Rozwoju jest poddawany konsultacjom społecznym (35 dni, są to konsultacje za pośrednictwem strony internetowej oraz spotkanie konsultacyjne). Po uwzględnieniu uwag zgłoszonych podczas konsultacji projekt zmian Strategii zostaje przedstawiony Radzie Gminy. Po akceptacji następuje przyjęcie do realizacji zmienionego dokumentu. Zmiany w Strategii rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030 dokonywane będą uchwałą Rady Gminy na wniosek Wójta Gminy Krzczonów.

Zasady, tryb i metody przeprowadzenia ewaluacji

Zgodnie z definicją ewaluacja to oszacowanie lub osąd dotyczący wartości danego procesu, zjawiska lub obiektu. Ewaluacja jest odrębnym i usystematyzowanym rodzajem badań społeczno-ekonomicznych z ogólnie przyjętymi standardami i metodologią prowadzonych w celu oceny jakości i efektów realizowanych działań przewidzianych w Strategii. Ocena taka dokonywana jest w oparciu o odpowiednie kryteria.

Ewaluacja nie może jednak ograniczać się jedynie do pomiaru efektów realizacji interwencji, ale powinna również podejmować próbę ustalenia związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy podjętymi przez nas działaniami a osiągniętymi efektami. Możemy wówczas sprawdzić, czy logika projektu lub programu jest poprawna. W proces ewaluacji włączane są podmioty zaangażowane we wdrażanie interwencji lub zainteresowane jej efektami. Dzięki temu w pełniejszym zakresie możliwa jest realizacja zasady partnerstwa.

Wyniki badań ewaluacyjnych zostaną wykorzystane do jak najlepszego dopasowania realizowanych projektów/inwestycji do rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej oraz najbardziej efektywnego wydatkowania środków publicznych.

Do prowadzenia okresowych badań ewaluacyjnych Strategii rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030 będą wykorzystywane różne rodzaje ewaluacji. Rodzaj ewaluacji zależy od momentu, w którym ewaluacja jest wykonywana w cyklu przygotowywania i realizacji Strategii:

- * **ewaluacja ex-ante** (przed rozpoczęciem realizacji Strategii) – ocena dostarcza danych do przygotowania (aktualizacji) Strategii, dzięki wykorzystaniu doświadczeń z wcześniejszych wdrożeń dokumentów strategicznych. Jest prowadzona równolegle do prac nad Strategią, formułując rekomendacje do poszczególnych, kluczowych elementów dokumentu. Tak przeprowadzona ocena zawiera m.in. analizę wpływu dotychczasowych interwencji związanych z rozwojem Gminy Krzczonów oraz analizę problemów występujących na jej obszarze, analizę zgłaszanych przez interesariuszy rekomendacji i zaleceń co do założeń dokumentu.
- * **ewaluacja mid-term** (ocena dokonywana w połowie okresu realizacji Strategii) - badanie ewaluacyjne mid-term zostanie przeprowadzone nie później niż w ciągu roku następującego po zakończeniu połowy okresu realizacji Strategii.
- * **ewaluacja on-going** (bieżąca ocena Strategii) Władze Gminy w tym Rada Gminy mogą inicjować bieżącą ocenę Strategii, a jej celem będzie określenie efektywności stosowanych instrumentów i całego systemu wdrażania.
- * **ewaluacja ex-post** (po zakończeniu realizacji interwencji) - ocena ex-post będzie służyła do określenia długotrwałych efektów wdrożenia Strategii, w tym relacji wielkości zaangażowanych środków do skuteczności i efektywności podejmowanych działań. Z ewaluacji końcowej wynikać powinny wskazania odnośnie dalszych kierunków polityki w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krzczonów oraz wpływu oddziaływań egzogennych i endogennych na jej rozwój. Raport końcowy z wdrażania założeń dokumentu, będzie zawierał m.in. wykaz zrealizowanych działań, analizę efektywności wydatkowania środków finansowych, analizę osiągniętych rezultatów w ramach podjętych działań (stopień osiągnięcia założonych wskaźników).

Tabela 3. Plan ewaluacji

Rodzaj ewaluacji	Rok przeprowadzenia badania ewaluacyjnego i opracowania raportu									
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Ewaluacja ex-ante	X									
Ewaluacja mid-term					X					
Ewaluacja on-going		X	X	X	X	X	X	X	X	
Ewaluacja ex-post										X

Źródło: opracowanie własne

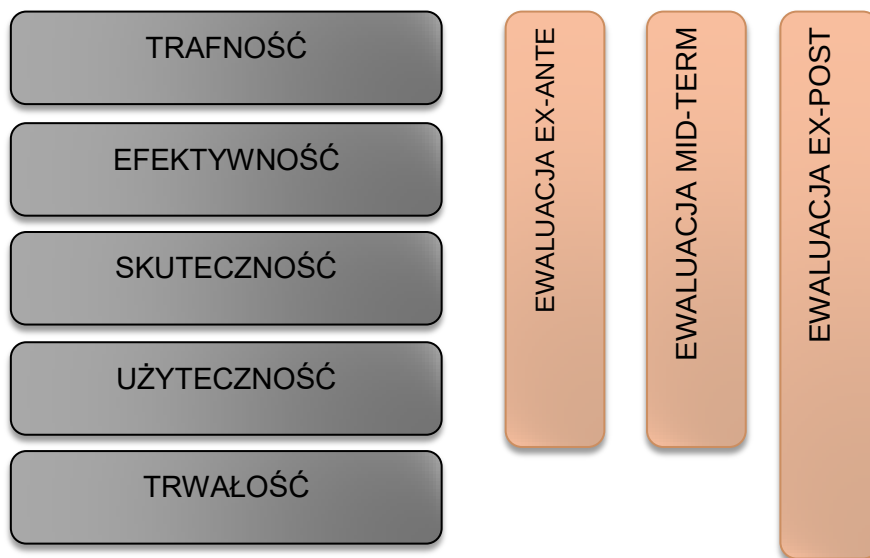
Najczęściej stosowanymi kryteriami w procesie ewaluacji są: skuteczność, efektywność, użyteczność, trwałość i trafność. Zastosowanie różnych kryteriów może prowadzić do skrajnie różnych ocen. Przykładowo: projekt może być uznany za skuteczny, ponieważ osiągnął zakładane cele, ale jest nieefektywny, ponieważ zaangażowane zostały

nadmierne zasoby, lub nieużyteczny, bo nie zaspokaja potrzeb beneficjentów. Poniżej przedstawiono opis kryteriów ewaluacyjnych:

- * skuteczność – ocenia stopień realizacji zakładanych celów w Strategii (czy osiągnięto to, co zaplanowano), skuteczność użytych metod, instytucji oraz wpływ czynników zewnętrznych na ostateczne efekty.
- * efektywność - ocenia relację między nakładami, kosztami, zasobami (finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi) a osiągniętymi efektami interwencji.
- * użyteczność - ocenia całość rzeczywistych efektów wywołanych przez interwencję (zarówno tych planowanych, jak i nieplanowanych, tzw. ubocznych), odnosząc je do wyzwań społeczno-ekonomicznych (często już zmienionych w czasie). W odróżnieniu od kryterium trafności, ocena użyteczności jest prowadzona po zamknięciu interwencji lub w jej końcowej fazie wdrażania.
- * trwałość - ocenia ciągłość efektów (przede wszystkim pozytywnych) danej interwencji w perspektywie średnio i długookresowej (a więc po zakończeniu interwencji).
- * trafność - ocenia adekwatność planowanych celów interwencji i metod jej wdrażania do problemów i wyzwań społeczno-ekonomicznych, które zostały zidentyfikowane w diagnozie. Analiza tego kryterium jest prowadzona przed rozpoczęciem i w pierwszych fazach wdrażania interwencji.

Liczba kryteriów ewaluacyjnych uzależniona jest od rodzaju ewaluacji:

Ryc. 16. Rodzaje kryteriów ewaluacyjnych w odniesieniu do rodzaju ewaluacji

Źródło: opracowanie własne

Pomiar (ocena) w procesie ewaluacji dokonywany jest w oparciu o pytania badawcze przypisane do odpowiednich kryteriów ewaluacyjnych. Podstawowe pytania badawcze w odniesieniu do kryteriów i rodzaju ewaluacji prezentują się następująco:

Tabela 4. Zestaw przykładowych pytań badawczych odpowiadających danemu kryterium

Kryterium	Przykładowe pytania
Trafność	W jakim stopniu realizacja celów Strategii zaspokoi potrzeby jego odbiorców?
Efektywność	W jaki sposób wykorzystano pozyskane środki finansowe? Czy działania są realizowane w sposób optymalny?
Skuteczność	Czy Strategia jest realizowana zgodnie z założeniami? Jakie zmiany zaszły w stosunku do okresu przed rozpoczęciem realizacji?
Użyteczność	W jakim stopniu realizowane działania są przydatne dla ich odbiorców?
Trwałość	Czy osiągnięte efekty utrzymały się po zakończeniu realizacji Strategii? Jakie czynniki miały na to wpływ?

Katalog kryteriów ewaluacyjnych nie jest zamknięty, możliwe jest wykorzystanie innych m.in.: jakość podjętych działań w ramach Strategii, sprawiedliwość, komplementarność z innymi dokumentami strategicznymi/planistycznymi czy satysfakcja odbiorców inwestycji.

Po zakończeniu procesu ewaluacji przygotowywany jest raport końcowy.

5.4 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Poniższe wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych obejmują zarówno obowiązkowe i fakultatywne plany, programy i inne opracowania Gminy Krzczonów. Wytyczne określają stopień zgodności istniejących dokumentów z przedmiotową Strategią, jak również dokonują oceny aktualności obowiązujących dokumentów w kontekście zapisów strategii.

Tabela 5. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Krzczonów
Podstawa prawna: <i>Dokument przyjęty Uchwałą Nr XXXI/154/2010 Rady Gminy Krzczonów z dnia 22 lutego 2010 roku w sprawie uchwalenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Krzczonów”.</i>
<i>Rekomendacje / wnioski: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Krzczonów jest zgodne z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Krzczonów określonym w Strategii. Dokument Studium wymaga częściowej aktualizacji zapisów.</i>
Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Krzczonów na lata 2017-2023
Podstawa prawna: <i>Dokument przyjęty Uchwałą Nr XXVI/170/2017 Rady Gminy Krzczonów z dnia 22 listopada 2017 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Krzczonów na lata 2017-2023.</i>
<i>Rekomendacje / wnioski: Program aktualny, zgodny z zapisami Strategii.</i>
Program współpracy Gminy Krzczonów z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2022
Podstawa prawna: <i>Dokument przyjęty Uchwałą Nr XXI/150/2021 Rady Gminy Krzczonów z dnia 29 listopada 2021 r. w sprawie przyjęcia Roczno Programu współpracy Gminy Krzczonów z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2022.</i>
<i>Rekomendacje / wnioski: Program przyjmowany corocznie. Brak rekomendacji.</i>

Program Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Krzczonów Podstawa prawna: <i>Dokument przyjęty Uchwałą Nr XX/148/2005 Rady Gminy Krzczonów z dnia 28 grudnia 2005 r. w sprawie uchwalenia Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Krzczonów.</i> Rekomendacje / wnioski: <i>Dokument wymaga aktualizacji, rekomenduje się, aby założenia planu były zgodne z założeniami Strategii rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030.</i>
Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy na lata 2011-2032 Podstawa prawna: <i>Dokument przyjęty Uchwałą Nr VI/34/2011 Rady Gminy Krzczonów z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie przyjęcia „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy na lata 2011-2032”.</i> Rekomendacje / wnioski: <i>Program aktualny, zgodny z zapisami Strategii i je uszczegóławiający. Ewentualnej aktualizacji Programu wymagają rozdziały dotyczące informacji o Gminie, czy inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, które uległy zmianie od 2010 roku.</i>
Aktualizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Krzczonów na lata 2015-2020 Podstawa prawna: <i>Dokument przyjęty Uchwałą Nr VII/56/2019 Rady Gminy Krzczonów z dnia 28 października 2019 r. w sprawie przyjęcia do realizacji strategii pn. „Aktualizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Krzczonów na lata 2015-2020”.</i> Rekomendacje / wnioski: <i>Dokument wymaga aktualizacji w zakresie doprecyzowania okresu obowiązywania.</i>
Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Krzczonów na lata 2021-2027 Podstawa prawna: <i>Dokument przyjęty Uchwałą Nr XXII/157/2021 Rady Gminy Krzczonów z dnia 28 grudnia 2022 roku w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Krzczonów na lata 2014 – 2020.</i> Rekomendacje / wnioski: <i>Program aktualny, zgodny z zapisami Strategii i je uszczegóławiający.</i>
Gminny program wspierania rodziny w Gminie Krzczonów na lata 2022 - 2024 Podstawa prawna: <i>Dokument przyjęty Uchwałą Nr XXI/149/2021 Rady Gminy Krzczonów z dnia 29 listopada 2021 roku w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Krzczonów na lata 2022 – 2024”.</i> Rekomendacje / wnioski: <i>Program aktualny, zgodny z zapisami Strategii i je uszczegóławiający.</i>
Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz pomocy ofiarom przemocy w rodzinie na terenie Gminy Krzczonów na lata 2022-2027 Podstawa prawna: <i>Dokument przyjęty Uchwałą Nr XXI/148/2021 Rady Gminy Krzczonów z dnia 29 listopada 2021 roku w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Krzczonów na lata 2022 – 2027.</i> Rekomendacje / wnioski: <i>Program aktualny, zgodny z zapisami Strategii i je uszczegóławiający.</i>

Źródło: opracowanie własne

6. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI

Strategia rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030 została przygotowana z uwzględnieniem założeń strategicznych polityki państwa i regionu, a także uwarunkowań członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Poniżej omówiono komplementarność z najważniejszymi dokumentami z ww. poziomów. Punktem odniesienia dla niniejszej Strategii są również, wskazane wcześniej, obszary strategicznej interwencji, które znajdują się w Strategii Rozwoju Województwa.

Strategia Rozwoju pełni zasadnicze funkcje:

- * prezentuje kierunki rozwoju Gminy Krzczonów, jego społeczeństwa i gospodarki, a także jest istotnym materiałem informacyjnym w komunikacji z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi;
- * jako perspektywiczny plan działania stanowi podstawę lepszego zarządzania przez administrację samorządową - sformułowanie misji, wizji i celów strategicznych daje możliwość ustalenia kierunków działań;
- * stanowi podstawę do zarządzania określonymi zasobami materialnymi i finansowymi, co daje szansę na trafne wydatkowanie środków własnych, a także ubieganie się o środki krajowe oraz pomocowe Unii Europejskiej i międzynarodowych instytucji finansowych.

6.1 Zgodność z dokumentami wyższego rzędu

Wyznaczona wizja rozwoju Gminy Krzczonów, która zostanie osiągnięta w wyniku realizacji celów i kierunków interwencji, jest spójna z głównymi celami dokumentów, zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym.

Tabela 6. Zgodność z dokumentami wyższego rzędu

	1. Gmina atrakcyjna do życia i pracy	2. Rozwinięta turystyka i zróżnicowana oferta spędzania czasu wolnego	3. Rozwinięta lokalna gospodarka oraz przedsiębiorczość i aktywne społeczeństwo obywatelskie	4. Czyste środowisko i adaptacja do zmian klimatu
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)				
Cel 1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.			X	
Cel 2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.	X		X	
Cel 3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu		X	X	
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030				
Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	X			X
Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych		X	X	
Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	X			
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030				
Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w	X	X		

przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności				
Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów	X	X	X	
Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej		X		
Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski				X
Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa	X			X
Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego	X			
Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju				
Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji) <i>Nastawiony na zbudowanie nowych przewag konkurencyjnych Polski opartych o wzrost KI (wzrost kapitału ludzkiego, społecznego, relacyjnego, strukturalnego) i wykorzystanie impetu cyfrowego, co daje w efekcie większą konkurencyjność</i>	X		X	
Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji) <i>Zgodnie z zasadami rozbudzania potencjału rozwojowego odpowiednich obszarów mechanizmami dyfuzji i absorpcji oraz polityką</i>	X	X	X	

<i>spójności społecznej, co daje w efekcie zwiększenie potencjału konkurencyjności Polski</i>				
Obszar efektywności i sprawności państwa (efektywności) <i>Usprawniający funkcje przyjaznego i pomocnego państwa (nie nadodpowiedzialnego) działającego efektywnie w kluczowych obszarach interwencji</i>	X			

Źródło: opracowanie własne

6.2 Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku i wyznaczonymi obszarami strategicznej interwencji

Gmina Krzczonów zgodnie z założeniami dokumentu Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku zlokalizowana jest w granicach Żywicielskiego Obszaru Strategicznej Interwencji. Żywicielski Obszar funkcjonalny obejmuje tereny Wyżyny Lubelskiej i Wyżyny Wołyńskiej charakteryzujące się dużą koncentracją gleb o najwyższej przydatności dla produkcji żywności oraz szczególnie przydatnych dla rozwoju rolnictwa towarowego.

Przedmiotem zainteresowania polityki regionalnej w odniesieniu do ŻYWICIELSKIEGO obszaru funkcjonalnego są działania:

1.1 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych:

- * poprawa warunków wodnych, w tym retencjonowanie, melioracje i nawodnienia, ochrona i lepsze wykorzystanie wód;
- * ochrona gleb, w tym racjonalizacja stosowania chemicznych nawozów oraz środków ochrony roślin oraz stosowanie agrotechniki przeciwozyjnej i zadrzewień śródpolnych;
- * rozwój lokalnych specjalizacji rolnych m.in. w oparciu o odtworzenie historycznie ukształtowanych lub wykorzystanie nowych, niszowych kierunków produkcji;
- * poprawa struktury wielkościowej i organizacyjnej gospodarstw rolnych;
- * rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej, jako istotnego elementu regionalnej oferty turystycznej oraz ważnego czynnika poprawy ekonomicznej gospodarstw rolnych.

1.2 Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne:

- * rozwój podmiotów przetwórstwa rolno-spożywczego;
- * rozwój infrastruktury i obiektów przechowalniczych;
- * tworzenie warunków oraz działania na rzecz lokalizacji na terenie województwa lubelskiego siedziby oraz podmiotów Krajowej Grupy Spożywczej.

2.1 Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej:

- * poprawa regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast;

- * poprawa regionalnych i międzyregionalnych połączeń kolejowych z uwzględnieniem Programu Kolejowego CPK Centralny Port Komunikacyjny.

2.4 Ochrona walorów środowiska:

- * ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności;
- * wspieranie działań na rzecz ochrony i kształtowania zasobów wodnych, w tym racjonalizacji wielkości poboru wody, rozwój i modernizacja oczyszczalni ścieków, zwiększanie małej retencji i renaturyzacji rzek.

3.4 Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu:

- * kreowanie, rozwijanie oferty i infrastruktury ośrodków łączących funkcje edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne, wykorzystujących nowe trendy w turystyce;
- * rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe);
- * organizacja punktów usług i obsługi turystycznej dla turystyki zmotoryzowanej (np. caravanning, turystyka motocyklowa);
- * rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu zróżnicowanej oferty opartej o różne formy turystyki (np. kajakową, rowerową, nordic walking, konną, kulturową, historyczną, przyrodniczą, kulinarną itp.);
- * wspieranie rozwoju przemysłów kreatywnych oraz przemysłów kultury, przedsiębiorczości bazującej na lokalnych zasobach, dziedzictwie kulturowym i usługach edukacyjnych;
- * ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych.

4.4 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej:

- * wspieranie działań i współpraca z właściwymi podmiotami na rzecz realizacji inwestycji sprzyjających pogłębianiu kontaktów międzyregionalnych, w tym w zakresie infrastruktury granicznej (budowa i rozbudowa przejść granicznych oraz dostosowanie ich do obsługi ruchu turystycznego) oraz poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, infrastruktura turystyczna);
- * wspieranie działań na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych na obszarach przygranicznych oraz rozwój zintegrowanej turystyki transgranicznej.

Ryc. 17. Położenie Gminy Krzczonów na tle subregionalnych OSI w województwie lubelskim

Źródło: Opracowanie własne

Wskazane powyżej kierunki inwestycji znalazły odzwierciedlenie w celach i kierunkach rozwoju Strategii rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030.

Poniższa tabela przedstawia zależności między celami Strategii rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030, a celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r.

Tabela 7. Zależności między celami Strategii rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030, a celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r.				
Cele strategiczne SRWL 2030	1. Gmina atrakcyjna do życia i pracy	2. Rozwinięta turystyka i zróżnicowana oferta spędzania czasu wolnego	3. Rozwinięta lokalna gospodarka oraz przedsiębiorczość i aktywne społeczeństwo obywatelskie	4. Czyste środowisko i adaptacja do zmian klimatu
SEKTOR ROLNO-SPOŻYWCZY Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych			X	
PRZESTRZEŃ Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych	X		X	X
GOSPODARKA Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu		X	X	
SPOŁECZEŃSTWO Wzmacnianie kapitału społecznego		X	X	

Źródło: opracowanie własne

6.3 Zgodność z dokumentami Gminy Krzczonów

Tabela 8. Zgodność Strategii rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030 z dokumentami Gminy Krzczonów

Aktualizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Krzczonów na lata 2015-2020				
Cele planu	1. Gmina atrakcyjna do życia i pracy	2. Rozwinięta turystyka i zróżnicowana oferta spędzania czasu wolnego	3. Rozwinięta lokalna gospodarka oraz przedsiębiorczość i aktywne społeczeństwo obywatelskie	4. Czyste środowisko i adaptacja do zmian klimatu
1. Redukcja zużycia energii na obszarze gminy				X
2. Zwiększenie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych				X
3. Promocja nowych wzorców konsumpcyjnych				X
Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Krzczonów na lata 2022-2024				

Cele programu	1. Gmina atrakcyjna do życia i pracy	2. Rozwinięta turystyka i zróżnicowana oferta spędzania czasu wolnego	3. Rozwinięta lokalna gospodarka oraz przedsiębiorczość i aktywne społeczeństwo obywatelskie	4. Czyste środowisko i adaptacja do zmian klimatu
1. Diagnozowanie i analiza środowisk rodzinnych	X			
2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny	X			
3. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny, zapewnienie jej specjalistycznego poradnictwa i wsparcia	X			
4. Zapobieganie powstaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących	X			
5. Dążenie do reintegracji rodzin	X			
6. Podejmowanie działań profilaktycznych	X			
Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz pomocy ofiarom przemocy w rodzinie na terenie Gminy Krzczonów na lata 2022-2027				
Cele programu	1. Gmina atrakcyjna do życia i pracy	2. Rozwinięta turystyka i zróżnicowana oferta spędzania czasu wolnego	3. Rozwinięta lokalna gospodarka oraz przedsiębiorczość i aktywne społeczeństwo obywatelskie	4. Czyste środowisko i adaptacja do zmian klimatu
1. Integracja działań instytucji wobec ograniczenia problemu przemocy w rodzinie.	X			
2. Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.	X			
3. Podniesienie poziomu świadomości społecznej na temat problemu przemocy w rodzinie poprzez działania	X			

informacyjno - edukacyjne.				
4. Zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc.	X			
Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Krzczonów na lata 2021-2027				
Cele Strategii	1. Gmina atrakcyjna do życia i pracy	2. Rozwinięta turystyka i zróżnicowana oferta spędzania czasu wolnego	3. Rozwinięta lokalna gospodarka oraz przedsiębiorczość i aktywne społeczeństwo obywatelskie	4. Czyste środowisko i adaptacja do zmian klimatu
1. Zintegrowany system pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia	X	X	X	
2. Zintegrowany system wspierania rodzin oraz przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie	X			
3. Zintegrowany system pomocy osobom starszym i osobom niepełnosprawnym	X	X		
Strategia Rozwoju Elektromobilności Gminy Krzczonów				
Cele strategii	1. Gmina atrakcyjna do życia i pracy	2. Rozwinięta turystyka i zróżnicowana oferta spędzania czasu wolnego	3. Rozwinięta lokalna gospodarka oraz przedsiębiorczość i aktywne społeczeństwo obywatelskie	4. Czyste środowisko i adaptacja do zmian klimatu
I. Efektywny transport zbiorowy				X
1.1 Niskoemisyjny tabor gminy				X
1.2 Niskoemisyjny tabor prywatny				X
II. Infrastruktura drogowa i rowerowa		X		
2.1 Budowa i modernizacja infrastruktury drogowej		X		
2.2 Rozwój komunikacji rowerowej		X		
III. Inwestycja w przyszłość				X
3.1 Infrastruktura ładowania pojazdów				X
3.2 Edukacja				X

3.3 Nowoczesna Gmina				X
Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Krzczonów na lata 2017-2023				
Cele programu	1. Gmina atrakcyjna do życia i pracy	2. Rozwinięta turystyka i zróżnicowana oferta spędzania czasu wolnego	3. Rozwinięta lokalna gospodarka oraz przedsiębiorczość i aktywne społeczeństwo obywatelskie	4. Czyste środowisko i adaptacja do zmian klimatu
1. Aktywne przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	X	X		
2. Poprawa jakości zamieszkania na obszarze rewitalizacji	X			
3. Rozwijanie potencjału lokalnej gospodarki		X	X	

Źródło: opracowanie własne

Załączniki

Załącznik nr 1. Diagnoza rozwoju gminy w wymiarach społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Załącznik nr 2. Indykatywny wykaz przedsięwzięć

Załącznik nr 3. Podsumowanie konsultacji społecznych w oparciu o sporządzony raport

Załącznik nr 4. Podsumowanie procesu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Załącznik nr 5. Rekomendacje i ustalenia ewaluacji ex-ante

Spis rycin, tabel i wykresów

Ryc. 1. Położenie Gminy Krzczonów	6
Ryc. 2. Podział administracyjny Gminy Krzczonów na jednostki pomocnicze (sołectwa)	7
Ryc. 3. Zróżnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin woj. lubelskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji	15
Ryc. 4. Uwarunkowania rozwoju wpływające na model funkcjonalno-przestrzenny Gminy Krzczonów	72
Ryc. 5. Uwarunkowania środowiska przyrodniczego w modelu funkcjonalno-przestrzennym Gminy Krzczonów	74
Ryc. 6. Uwarunkowania środowiska kulturowego oraz turystyki w modelu funkcjonalno-przestrzennym Gminy Krzczonów	76
Ryc. 7. Podział administracyjny Gminy Krzczonów	78
Ryc. 8. Układ osadniczy wraz z trendami demograficznymi na poziomie sołectw i osiedli	79
Ryc. 9. Sieć komunikacyjna na terenie Gminy Krzczonów	80
Ryc. 10. Użytkowanie terenu w Gminie Krzczonów	82
Ryc. 11. Model funkcjonalno-przestrzenny Gminy Krzczonów	84
Ryc. 12. Zamierzenia rozwojowe planowane na podstawie modelu funkcjonalno-przestrzennego	86
Ryc. 13. OSI Miejskie Obszary Funkcjonalne	93
Ryc. 14. Podmioty biorące udział w procesie monitorowania i ewaluacji realizacji Strategii	104
Ryc. 15. Schemat funkcjonowania systemu wdrażania Strategii	105
Ryc. 16. Rodzaje kryteriów ewaluacyjnych w odniesieniu do rodzaju ewaluacji	112
Ryc. 17. Położenie Gminy Krzczonów na tle subregionalnych OSI w województwie lubelskim	119
 Tabela 1. Dochody własne, wydatki majątkowe na 1 mieszkańca, udział subwencji z budżetu państwa w dochodzie oraz wydatki na obsługę długu publicznego Gminy Krzczonów	101
Tabela 2. Wskaźniki monitoringowe Strategii rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030	106
Tabela 3. Plan ewaluacji	111

Tabela 4. Zestaw przykładowych pytań badawczych odpowiadających danemu kryterium	113
Tabela 5. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	113
Tabela 6. Zgodność z dokumentami wyższego rzędu.....	115
Tabela 7. Zależności między celami Strategii rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030, a celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r.	120
Tabela 8. Zgodność Strategii rozwoju Gminy Krzczonów na lata 2022 – 2030 z dokumentami Gminy Krzczonów	120
Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Krzczonów w latach 1999 - 2020	8
Wykres 2. Ludność według płci i wieku w Gminie Krzczonów w 2019 r.	8
Wykres 3. Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Krzczonów i grupie porównawczej	12
Wykres 4. Wskaźnik dostępność usług medycznych w Gminie Krzczonów i grupie porównawczej	13
Wykres 5. Liczba dzieci i rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci	13
Wykres 6. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Krzczonów wpisanych do rejestru REGON	15
Wykres 7. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności.....	16
Wykres 8. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Krzczonów i grupie porównawczej w latach 2014-2019.....	17
Wykres 9. Liczba i powierzchnia gospodarstw rolnych w Gminie Krzczonów w podziale na obszarowe użytki rolne	19
Wykres 10. Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji wodno-kanalizacyjnej w Gminie Krzczonów i grupie porównawczej w latach 2014 - 2019.....	22
Wykres 11. Masa wytwarzanych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca w 2019 roku w Gminie Krzczonów i grupie porównawczej	23
Wykres 12. Liczba umów o dofinansowanie podpisanych wg programów operacyjnych w latach 2017 – 2020 i koszty ogółem i kwalifikowane zgodnie z umowami o dofinansowanie wg programów operacyjnych w Gminie Krzczonów w latach 2017 - 2020 (mln zł)	24